סֵפֶר טוֹב טַעַם

Opus de Proſodia

HEBRAEORVM IN QVATVOR *libros diuiſum. Quorum primus accentuum inuentionem, finitionem, diuiſionemq́ue continet & eorum catalogum. Secundus grammatici & muſici locum ac ſitum, variasq́; proprietates indicat. Tertius verò Rhetorici accentus officium & naturam comprehendit. Quartus porrò & vltimus, naturalis accentus, locum in qualibet dictione demonſtrat.*

AVTORE IOHANNE
Vallenſi Hieronymiano.

PARISIIS,

Apud Iacobum Bogardum ſub inſigni D. Chriſtophori, è regione gymnaſij Cameracenſium.

1545.

PETRI FERDINANDI QVINO-
nij ad candidum lectorem ἐπίγραμμα.

Mos est nunc libros grandi laudare poësi
Viuere quos nollet docta Minerua tamen:
Quosque sciunt nullo victuros tempore, versu
Commendant, Scombros, & quia thura timent.
Carmine non igitur doctum laudabo volumen,
Namque illud laudat docta Minerua satis:
Sed tantum ostendam quos hinc decerpere fructus
Poßis: vt hæc cupida tu quoque mente legas.
Hinc ergo Hebræos poteris perdiscere cantus,
Vox & quo accentu quæque notanda tibi.
Quosque vocant reges cognosces, quosque ministros,
Et quod quis præstat regibus obsequium.
Queis sine non potes Hebræorum nomina nosse,
Et nescis quo rem nomine quamque voces,
Corrumpis rerum voces, & scribere nescis,
His sine priscorum nec monumenta scies.
Hæc te Vallensis docet, hæc tu perlege lector
Si cupis Hebræi noscere quicquid habent.
Quicquid habent nosces si non sit liuida lingua.
A doctis rabidus liuor abesse solet.

ADMODVM REVERENDO IN *Christo patri, domino Gabrieli Guzman, cœnobij Lōgi pontis abbati dignissimo.F.Iohānes Vallensis* Hieronymianus. S. P. D.

CVM *multa sint*, *Antistes dignissime,quæ mortales inter se cœlestis illius amoris (vt apud Platonem est) vinculo coniungant,nihil tamē illum aut certiorem aut firmiorē diuturnioremq́ue reddit, quàm vniuscuiusque animus: non ille quidem rudis & impolitus,sed is,qui omni virtutum,doctrinæ,& humanitatis genere est expolitus: quique omni feritate, atque immanitate deposita,comitatem,mansuetudinem,religionémq; consequitur, & nos in sui amorem allicit, ac penè inuitos trahit.Quod si verum est,vt certè est, quis mirum putabit si te omnes non diligant modo,sed ament ac venerentur?* Nam *quis te aut ingenij dexteritate ac facilitate, quis morum probitate, quis mansuetudine ac comitate, quis modestia, quis religionis amore ac obseruantia,quis doctrinæ omnis* & *humanitatis cognitione, non dicam superat,sed exæquat? Quas omnes tot, tantas, tamq́ue genere dispares virtutes, cùm videret in te* Franciscus *Gallorum rex Christianissimus,singulari quadam prudentia coniunctas, te vnum dignissimum inter omnes iudicauit,quē de pace ad Ca-*

rolum quintum Cæſarem inuictiſſimum mitteret. Quod quidem munus difficilimum tibiq; maximè periculoſum, tanta fœlicitate, tantaq; diligentia ſuſcepiſti, vt non ante tibi quieſcendum putaueris, quàm illud planè perfectum redderes. Quod quidem beneficium quantumcunque eſt, quod ſane maximum atque ampliſſimum eſt, vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ tibi omnes acceptum referre debent: vt qui tantæ concordiæ, tam inſperatæ pacis, tantæ deniq; fœlicitatis tu vnus inceptor ac perfector extiteris: finemque tu vnus tantis támque diuturnis & cruentis bellis, tot miſeriis & ærumnis nunc deprecando, nunc ſolicitando, nunc veritatem ac pietatem ipſam ob oculos principum proponẽdo, impoſueris. Quod tanta omnium expectatione, tanta tua humanitate perfeciſti, vt nullum inuidiæ ac calumniæ locũ planè reliqueris: quod tanto magis admirandum ſanè eſt, quanto eſt difficilius, eum qui in clariſſimo ſole verſatur, vmbra carere. Itaque nemo nunc tam ingratus, beneficiorumque immemor poteſt inueniri, qui Gabrieli Guzman, ſe quod fœliciſſimè viuat, quòd diues, quòd fortunatus ſit, quòd omnia ſua ſalua habeat nõ aliquid debere exiſtimet. Nemo qui à Gabriele Guzman non Rempublicam Chriſtianam, iam prope quaſſatam, non ſubleuatam dicat? Quæ quum omnia tam inopinata ab omnibusque deſperata iudicarentur: te vnum videtur Deus opt. Max. inter omnes delegiſſe, cuius opera calamitatibus, mortales liberaret: ideoque te velut Ioſephum quendam honoratum & gratioſum in conſpectu

princi-

principum reddidit. Hæc *tua tam vera tamque solida gloria (qua generis tui nobilitatem satis ostendis) summæ mihi fuit voluptati, pro meo in te singulari studio iam inde à multis annis tibi perspecto, sed nullo tamen adhuc publico signo testato. Quare cum haberem lucubrationes quasdam, nomini tuo dicandas putaui: tum vt amoris erga te mei pignus aliquod haberes, tum vti meæ vigiliæ sub tui nominis amplitudine in vulgus emissæ minus inuidorum rabiem pertimescerent, vt quidquid ex illis* לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ *linguæ sanctæ studiosi emolumenti caperent: id se tibi debere confiterentur.* Cui *verò ea quæ ad sacram scripturam intelligendam ac interpretandam maximè sunt necessaria offerri commodiùs possunt, quàm tibi, qui & vniuersam fœlicißimè didicisti: eiúsque fidelißimè numeros sententiasq́; omnes ac penè pũcta tenes, nec quæstiones ignoras, vt tuũ ducem diuum* Thomam *in omnibus imiteris: & tandem vt ad summam omnium peruenias, maxima semper tua cum laude, in theologico illo curriculo verseris.* Linguæ *autem huius sanctitatem, diuinitatémque quis ignorat? quæ* & Deum *præpotentem omniũ rerum cœlestiũ ac terrestrium conditorem & summum artificem autorem habeat? cuiusq́ue non dico verba, sed & pũcta ipsa maxima continent mysteria: & à cuius penetralibus fidei nostræ fundamenta sunt repetenda. Si enim literarum ipsa nomina ac apices diligentius consideres, admirabilem rerum seriem reperies in illis contineri, diuinasq́ue sententias poteris elicere. De quibus satis multa diximus*

mus

mus in ea epistola quàm nostræ Hebreæ *grammaticæ præposuimus. Quid? an non id diuinitatem* Hebreæ *linguæ satis ostendit, quòd & hæc sola sit, quæ propriũ illud* Dei *opt.* Max. *Iudæis ineffabile, nobis autem* Dei *munere reuelatum* τετραγράμματον *nomen contineat? quis præterea in vnico verbo* אֱלֹהִים *non videt vniuersæ nostræ fidei fundamentum, diuinæque illius* τριάδος *mysterium contineri? nullumque esse in hoc verbo vel minimum elementũ, quod diuinitate careat: solum enim hoc nomen in plurali pro singulari, vnico ac vero* Deo *semper accipitur: vnde maximum colligitur argumentum trinitatis personarum & vnitatis essentiæ.* Et *etiã vt nomẽ plurale sit, verbo iungitur, nihilominus, singulari, nisi idôla significet. Quod sanè* Trinitatis *sanctissimũ mysteriũ* ex *innumeris veteris testamenti locis licet colligere, quod & multis locis notat ac manifestè ostendit trilinguis ille vel* παντάγλωττος *potius doctor diuus*

D. Hieronymus in Cãtica. *Hieronymus, vt in interpretatione secundæ* Homeliæ *Origenis: quid aliud, inquit, fiebat tunc, cum apparuerunt tres viri* Abrahæ *sedentes ad quercum* Mambræ: *licet illa angelorum species plus aliquid quàm angelicum ostenderit ministerium, nam trinitatis ibi mysteriũ efficaciter prodebatur. Quod & apertius explicatur per illud* Iob 33. *Spiritus* Dei *fecit me, & spiraculum omnipotentis fecit me.* Vbi Trinitatis *Deum intelligere fas est: per* Deum *enim,* Patrem *intelligit, per omnipotentem,* Filium, *per spiritum, Spiritum sanctum. Similiter versiculum illum explicans,* Verbo Domini *cæli*

firmati

firmati sunt & in spiritu oris eius omnis virtus eorum; *inquit trinitatis maiestas manifestissimè declaratur: nã in* Domino, Pater: *in* Verbo, Filius: *in spiritu oris,* Spiritus *sanctus continetur.* Verùm *quid ego linguæ* Hebrææ *sanctitatem ac diuinitatem argumentis probare contendo? an non hoc est clarissimo soli mortale lumen velle inferre, quo ille lucidior euadat?* Itaque *tacebo: ne eam nihil dicendo obscurare potius quàm illi lucem aliquam adferre videar.* Quàm *autem ad sacram scripturam intelligẽdam lingua* Hebræa *sit necessaria, quis non apertè videat? tum ob linguæ proprietatẽ & phrases, quæ in aliam linguam verti non possunt, tum ob elementorum similitudinem, quibus nonnulli interpretum facilè decipi potuerunt, tum denique ob penè innumera alia.* Quæ *omnia si vellem recensere, neque ego scribẽdi, nec tu legendi finem vnquam faceremus.* Itaque *illa vitandæ prolixitatis causa omisimus: verùm qui accuratius ea cognoscere voluerit, diui* Hieronymi *scripta euoluat.* Cùm *igitur,* Abbas *dignissimè huius, linguæ diuinitatem & ad sacram scripturam intelligendam necessitatem viderem, operæpretium me facturum existimaui si in ea bonam meorum laborum ac vigiliarũ partem consumerem.* Itaque *quum ad eam perdicendam videremus accentuum,* Regum *nempe, ac ministrorum cognitionẽ necessariam esse: hos prosodiarum libros scripsi in quibus videbis ipse, quo artificio omnia cõtineantur.* Cognosces*q́; quid* Vallensis *tuus maximis laboribus si non potuerit, voluerit certè perficere.* Vale Antistes:

Idem D. Hieronymus.

tiſtes vigilantißime, noſtriſque laboribus fruere. Et *animum potius ſpecta, quàm numeris huius magnitudinem. Quæ enim offeruntur, non ſuo pondere, ſed offerentis voluntate, vt inquit* D. Hieronymus, *ſunt penſanda.*

INDEX CAPITVM PRIMI

libri qui est de vniuersali traditione accentuum.

Finis primi libri indicis.

Secundi libri, qui est de Accentu grammatico & musico.

Finis libri secundi indicis.

Index libri tertij, qui est de Rhetorico accentu.

Finis tertij libri indicis.

Index quarti libri, qui est de natiuo accentu.

Finis indicis quarti & vltimi libri.

Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ.

Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij abrahā.

In principio creauit Deus cœlum & terram.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃

In Esdram. Etiā si qui varias editiones habuerit, si tñ Hebręi sermonis ignari sin: magis errabunt, ignorantes, quis e multis verius dixerit: quod etiā sapientissimo cuidā nup apud Græcos accidit vt inter dū scripturę sensum relinquēs, vni° cuiuslibet iuterpres sequeretur errorem.

In.22.cap.Iere. Illa verba non cōedent & non bibent, ita sunt confusa vt absq; Hebraicæ lectionis nullā intelligētiam habent. Pudet me(inquit) cō tentionis nostrorum, qui

Hebraicā arguunt veritatem.

In præf.li.Re. Interrogandos Hebræos censet, vbi loca aliqua aut controuersiā habuerint, aut in se discreparint. Apostolici viri scripturis vtunē Hebraicis. Ipsos apostolos & euāgelistas hoc fecisse perspicuū est. Dominus atq; saluator vbicūque veteris scripturæ meminit de Hebraicis libris ponit exempla.

Pie doctor Hieronyme, tuorum memor operū, sta corā summo iudice, pro toto cœtu proximorum.

AD OPTIMVM QVEMQVE ET *Candidißimum virum, Hebraïcæ linguæ ſtudioſum, Præfatio.*

POſteaquàm de literis & punctis, è quibus omnis Hebræorum ſyllaba conſiſtit ac conflatur: quãta fieri potuit diligentia diſſeruimus, de accentibus deinceps, qui iam compoſitis conſtitutiſque ſyllabis adueniunt, eo ſupereſt ſcripti genere agendum, quod obſcuritatis aut nihil, aut certè quàmminimum huiuſcæ linguæ candidatis relinquat. Hoc verò commodiſſime forſitan præſtare videbimur, ſi optimis quibuſque præceptionibus, partim ex Eliæ & quorundã Hebræorum penetralibus aßidua lectione excerptis, partim etiã ex aliorum inſtitutione comparatis, libellos aliquot conſcribamus, intra quorum fines totius negotij ac inſtituti huiuſce præcepta contineantur. In quo quidẽ opere certum quendam breuitatis modum obſeruare conabimur, illud Græcorum præ oculis habẽtes μέτρον ἐν πᾶσιν ἄριστον. *Item & Homericum illud* ἀμείνω δ᾽ αἴσιμα πάντα. *Hoc verò quàm arduũ ſit, quantúmve difficultatis habeat, facile intelligunt homines ea in re doctißimi, quibus ipſis obſcurum profectò non fuerit, nos citra animi magnam moleſtiam laboremque improbum, vt ille ait, præſtare id minimè potuiſſe. Hæc enim cùm ſint omnium eruditorum conſenſu mirè frugifera, & ad perfectam ſacræ ſcripturæ intelligentiam maximè commoda, adeò tamen hactenus à nonnullis ſunt obſcurè ac variè tractata, vt nõ niſi*

multis vigiliis ac ſudoribus ad eam methodum, quæ à no
bis, deo duce, tradita ſunt, redigi potuerint: ſed de his
plus ſatis: nullo quippe alio nomine ad ſcribendum ad-
ducti ſumus, quàm vt communi vtilitati quodammodo
conſuleremus, hoc nobis proponentes, vt, iuxta D. Hie-
B. Hiero. *ronymi ſententiã, obſcura declarare, manifeſta perſtrin*
in procœmiũ. 3. lib. *gere, in dubiis denique immorari & coniecturam ad-*
cõmenta. *ferre, pro doctrinæ ingeniique facultate conaremur:*
epiſto. ad *quò ad* Hebræorum *arcana facilius poſthac & iocun-*
Galat. *dius animum conuerterent, ſtudioſiſſimi quique.* Nunc
igitur profuerint necne noſtra hæc qualiacunque ope-
ra, liberum eſto cuique iudicium. Neque *enim (vt cum*
Idẽ in lib. *eodem* D. Hieronymo *loquamur) laudes hominum affe*
Eſter. *ctamus, nec vituperationes expaueſcimus: ſed eò ſpecta*
mus, vt noſtris ex vigiliis in ſtudioſam iuuentutẽ, cui hæc
dicauimus, aliquid emolumẽti emanare poſſit. Enimue-
rò ne quis operam ſuperuacaneam nauaſſe nos putet,
vtque propenſioribus animis ſtudioſi omnes, hebraïcæ
proſodiæ facultatem conſequi velint: quid frugis ex ea
percipi ſoleat, imprimis attingam. Principio *igitur quis*
non videat mancos eſſe Grammaticæ *canones abſque vl*
la accẽtuum cognitione? Nam *quis literarum* אהוי*, quis*
naturam daghes, quis mutationem pũctorum, quis vim
denique colligamenti ac retinaculi probè noſcet, aliaq́;
permulta planè aſſequetur, niſi idem accentus didice-
rit? Proinde *rectè quidam poëta* Hebræus *inquit, ſi grã*
maticam facultatem parare ſtudes, contende huc ſtudio
conatuq́ue, vt accentuum vim & naturam accuratius
per-

perdiſcas, hæc ille. Meritò igitur veteres Grammatici accentuum doctrinam tantum habere momenti iudicauerunt, vt ſine ea patère tranſitum ad cætera negarent. Præterea ne longius abeam, quam fuerit abſurdum cùm in cæteris linguis, tum in hac ſancta potiſsimum, lectionis ſuauitatem, proſodia neglecta, perturbare & tollere? Quippe emendatæ pronunciationis ſolus moderator accentus eſt, ſyllabæ cùm ſit quaſi ratio, vitáque ipſius. Quid? quod non modo, is rectæ prolationi confert, ſed etiam intelligendæ ſcripturæ non parum adiumenti adfert? Vnde illa Ra. Schlomonis Iarrhij accentus dictionis id arguit, paſsim in commentariis ſuis repetita ſententia. Quinetiam R. Abraham, Ezra reiici omnem interpretandi rationem cenſet oportere, quæ accentus nõ reſpicit: ſiquidem inuentores accentuum, de quibus paulopòſt dicẽdum eſt, collatis multis exemplaribus, Biblia repurgarunt, ſuſtuleruntque errores, ſi qui vitio ſcriptorum irrepſerant, nec non per notulas diſtinctionum, confuſum, alioqui contextum multò quàm antea dilucidiorem nobis reddiderũt. Porrò nec illud omittam, quod ex eorundem cognitione conuincitur, interdum ſtultiſsima iam à tot ſeculis Iudæorum peruicacia, Meſsiam quã expectant negantium Deum eſſe, idque præſertim ex loco illo Ieremiæ 23 וְזֶה־שְּׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרְאוֹ יְהֹוָה צִדְקֵנוּ Volunt enim in hoc loco nomen יְהֹוָה non ipſi Meſsiæ, ſed Deo imponenti nomen Meſsiæ conuenire: quod ex accentu regio tiphca, qui eſt ſub dictione יקראו non ita eſſe deprehenditur: cùm enim ſit hic accentus diſtinguens:

ſiſtendum eſt in eo, ita vt ſit ſenſus, & iſtud eſt nomen eius, quod יקראו id eſt vocabunt, dominus iuſtitiæ noſtræ. Qui ſenſus nullo modo ipſis fauet, ſiue יִקְרְאוּ legāt ſiue יִקְרָאוּ hoc eſt vocabit ipſum, neque enim conſtrui rectè poteſt nominatiuus cum præcedente verbo per accentum regium à ſe diſtincto, ſed hæc perito ſatis. Quātum ergo iſta conferant, ad veram & integram ſacræ ſcripturæ intelligentiam, & quanti momēti ſint ex his, atque ex ſimilibus colligere licet. Sed iam ad ipſam rem deueniemus, ſi prius hoc vnum addiderimus: omnes accentus in omnibus 21. libris inueniri, regesque in ipſis

Reuclin. lib. 3. Elias oratione. 1. in Maſoreth

duntaxat dominari, reliqui enim tres nempe אמת id eſt, Iob, Prouerbia, & Pſalterium, ob verſuum breuitatem, methodum hanc ſeruare non poſſunt. Iam verò quod ſatis eſt præfati, ad rem accedamus.

QVO TEMPORE ET A QVIbus inuenti ſint accentus, ac obiter de punctis. Cap. I.

ANTEQVAM ad ſequentia progrediamur, nonnulla nobis de inuentione accẽtuum dicenda cenſuimus: id ſiquidẽ ad huius inſtituti rationem pertinêre cõſtat. Suut igitur paulò ante inuenta puncta, deinde accentus: quemadmodum ſcribit Rabbi Cuzar li. primi oratione 3. cui tamen repugnare videtur Elias Sectione 2. vbi opinatur eodem tempore ambo literis adhibita fuiſſe, quod ſic accipiendum reor, vt non magno poſt interuallo alterius iuuentio, alteri ſubſecuta ſit. Atque horũ quidem autores fuerunt iidem, qui & Maſoreth, viri Tiberitæ, ſiue Tabereni, ex Mœſia, quæ eſt in Paphlagonia, peritiſſimi præ cæteris, vt quorum ſententiam, ſi credimus Rabbi Abraham Ezra inſtar Lydij lapidis habere oporteat. Lectitabant verò ante id tempus nullis, neque accentuum, neque punctorum apiculis, ſed ſola cabala, vt vocant, adiuti Hebræi, dum alij aliorum ab ore penderent, & quod quisque à maioribus viua voce exceperat, eadem quoque poſteris fideliter refunderet. Quod neutiquam perdifficile iis fuit, quibus & quotidianus linguæ vſus, & docentis prælectio, & legẽdi exercitatio, dicendi: & memoriæ tradendi, facultatem adferrent

Elias in Maſoreth ſectio. 2.

Autores punctorũ et accẽtuũ iidẽ qui et maſoreth

ferrent

ferrent. Atque ea quidem legendi seu ratio, siue cõsuetudo ad ea vsque tempora percrebuit, quibus ad finem suum perductum est Talmud, *id quod accidit, secundũ numerum* Hebræorũ, *anno mundi* 3989. *nec ad id modo tempus, sed quousque autores* Masoreth *degenerãtem hanc linguam restituissent cãdori suo, atque accessione punctorum, accentuumque, uelut adhibito colophone fulcissent.* Neque *tamen illi vel punctorum, vel accentuum traditionem, qualem habemus ediderũt: sed qui eos secuti sunt viri docti inuentis pulchrè rebus: vt fieri solet, facilè addiderunt. id quod cum aliis argumentis, tum istis probari potest, quòd cabalistici, quos vocant, quum distinctionem figura expressam, penitus non haberent, totam legem esse, quasi versum vnicũ, atque adeò dictionem videri vnam commenti sunt: exceptis nominibus diuinis, vt* Rabbi Moses *filius* Nahaman *scriptum reliquit.* Præterea *& illud ad faciendam fidẽ adhiberi potest, vt neque ante* Talmud, *neque ante* D. Hieronymum *vsurpati apices videãtur, quod ex lectionis varietate, translationum quoque varietas profluxerit.* Exemplo *sit quod alij* Hoseæ 11. *dictiunculam* על *al*

Pagninus in Lexico pa. 1739.

tissimum: alij iugum vertunt, quia vel per camets scribi, vel per cholem queat. Estque עֹל *præpositio, super, ad, iuxta, &c.* Quòd *si quis obiiciat, contrarium videri ex*

B. Hiero. in Hamos ca. 8.

eo quod beatus Hieronymus *ait.* Bersabeæ *pro varietate accentuum vertitur in linguam nostram, puteus iuramenti, aut puteus satietatis: idem alio in loco* שָׁקֵר So*ked, si variatur accentus & nucem significat, & vigilias*

*lias.*Ex *quibus quidem colligi videtur fuisse accentus* Idē in vlt.
*tempore ipsius.*V*eruntamen sciendum est,ista de natiuo* cap.Eccle
*accentu intelligi debere,non de figurato.*N*ā quod nul-* siastes.
li apices fuerint tempore illius,hoc satis indicat, quod
alibi scribit שם *pro qualitate loci,& pro verbo,posuit,* Idē in cō-
accipi posse.Qua de re nulla ambiguitas fuisset,si pun- mēta.Ha-
*ctum habuisset litera.*ש*,quo fieret harum significatio-* bac.cap.3.
num distinctio,sicut nunc facta est, nam שׁ *cum puncto*
in dextro latere significat ibi, illic &c. Sed שׂם *cū smol*
id est puncto existente in sinistra parte,significat posuit,
*collocauit.*E*stque* שֵׁם *nomen:insuper & hoc perspicuū*
fit, ex eo quod idem alio in loco dicit, pro eo quod nos
transtulimus mortem,in hebræo tres literæ positæ sunt: Idē lib. 2.
דבר*absque vlla vocali,quæ si legantur dauar, verbum* cōmēt. in
significāt,si verò deuer pestē,quæ Græcè *dicitur* λοιμός: Habac.
vnde,vt ipse ait,secuta est interpretum varietas. idem
ignis & lumen hebraïcè eisdem scribuntur literis אור Idē ī Esa-
quòd si legatur אוּר *ignem sonat,si* אוֹר *lucem,idem a-* iam ca.31.
pud Hebræos *locusta & fumarium iisdē scribitur lite-*
ris ארבה *quòd si legatur* אַרְבֶּה *locusta dicitur,si* אֲרֻבָּה Idē Hose.
*fumarium.*Et *alia quamplurima quæ passim in eius v-* cap.13.
berrima doctrina reperiuntur . Ad *hæc etiam accedit,*
quòd pleraque nomina propria,ob carentiam puncto-
rum,perperam in alienam linguam deflexa sunt cuius-
modi sunt מַלְכִּי־צֶדֶק חַוָּה מִרְיָם. Q*ualia quum propè*
innumera sint,hæc tantum breuitatis causa adduxisse
sufficiat:quòd si temporibus illis,tum puncta, tum accē
tus ascripti fuissent,nullus vel errori,vel expositionum
diuersi-

diuersitati locus, credo, extitisset. Sed tamen si exactius omnia perpēdere nitimur, repugnare nobis inueniemus præfatum numerum Hebræorum *de inuentione accentuum in hoc capite ascriptum, quòd breuior sit quàm oporteat: ex eo nanque apparet, ante* D. Hieronymū *puncta fuisse.* Expendamus *ergo hebræorum numerum & sententiam, vt ea quæ exactè rationis examini insistendo prodierint, veritas (quæ etsi clausa & ligata fuerit, vinci nequit) velit approbare.* Mortuus *enim est eximius ipse doctor sub* Honorio *&* Theodosio *principibus, anno domini 422. indictione quinta, vltima die mensis Septembris, hora completorij, ætatis suæ 99. sepultus apud* Bethleem *iuxta præsepe domini, multis coruscans miraculis, cuius vitam* Eusebius *discipulus eius descripsit, vt refert abbas* Tritemius *in libro de scriptoribus ecclesiasticis.* Exinde *sequitur, recta & fideli* Hebræorum *computatione facta,* D. Hieronym. *obiisse anno à creatione mundi 4182.* Qui *numerus cū sit maior illo de inuentione accentuum adducto, longe ante sanctū* Hieronymū *puncta fuisse apertè probare videtur.* Hæc *enim perspicua sunt scienti annum ab initio mundi hoc Christi anno 1544 quo hæc scribo notari ab* Hebræis *5304.* Ex *quo facile deducitur tempus mundi ad Christum, & à Christo ad mortem* D. Hierony. *Verùm quia ecclesiastici ac catholici viri cuncta rimando quibusdā rationibus non friuolis moti, præscriptum numerum* Hebræorum *reiiciunt: eum refellere non vereor.* Eusebius *enim &* Orosius *annum mundi dicunt esse 6741. diuus* Au-

[Margin: .B Hiero. i pnrocemio in. 5. cōmenta. Ieremiæ. — Quotēpore mortuus sit D. Hieronymus. — Abbas Tritemius.]

Auguſtinus numerat 6895.numerus qui ex ſacra ſcriptura elici videtur eſt 5498. aliqui numerant. 5504. Minor *ergo numerus catholicorum eſt maior numero* Hebræorum *pluſquam 199 annis* ·Enimuerò *ſi inſignes iſti uiri adductum numerum de inuentione accentuum ſcriptum nobis reliquiſſent,proculdubiò ſic illum maiorem feciſſent, vt mortem clariſsimi doctoris intra eum incluſiſſent: atque eo modo ſcrupulum à nobis adimiſſent.* Huius *rei videntur facere fidem adductæ auctoritates* D.Hieronymi *permultæq́ue aliæ rationes, quæ in eius frugifera operum lectione inueniuntur.* Ex *quibus videtur eſſe perſpicuum puncta, uel accentuum figuras nequaquam fuiſſe illius tempore.* Neque *ut* Elias *affirmat in monte* Sinaï, *ut falſò quidam opinati ſunt,traditas: nec item ab* E*ſra, conſilióque tempo ris illius, quod alij ſentire malunt, poſteritatis in vſus proditas fuiſſe.* Aliud *quippe nihil,ut idem dicit* Elias, E*ſram videtur præſtitiſſe, niſi quod virorum cõgregationis magnæ,ſuumq́ue iudicium, ſequutus lectionis varietatem,ſi qua vel ob cabalam,vel ob rationem probabilem emerſerat,ſcriba ipſe notauit:vnde* & *per* Anto*nomaſiam ſcriba velox in lege* Moſi *dicitur.* Quocirca *illud quod,qui à nobis diſſentiũt, allegant è* Talmud *in locum nehemiæ.*Legerũt *in libro legis dei,hanc lectionem cum expoſitione hoc eſt interpretatione, ponendo intelligentiam, id eſt diſtinctiones & intellexerunt lectionem,hoc eſt ſecundum accentus pauſas fecerunt,ita intelligi dicimus oportêre.*Poſuêre *diſtinctiones,videli-*

cet vt per Cabalam acceperãt, & lectionis moras fecerunt, nempe ſecundum exigentiam ſententiæ ſine notu? lis tamẽ. Ex *quibus euadit perſpicuum illud eſſe uerum quod initio propoſuimus ab autoribus ſcilicet* Maſoreth, *& non ante illos puncta* & *accentus excogitatos fuiſſe. Sed iam de inuentione accentuum, atque obiter punctorum hactenus ſat dictum eſt.*

QVOMODO HEBRAEIS ACCENTUS *dicatur, quod nominis ἔτυμον, qua denique finitione comprehendi poſsit.* Cap. II.

Q Vod Latini *nomine accentus ſignificarunt, id variè linguis variis cõtigit nominari. Siquidẽ à* Græcis *προσῳδία, ab hebræis* טַעַם, *quod vel rationem uel guſtum potius ſaporémue ſonat appellatur.* Cuius, *ut uidetur, nominis indẽdi ratio fuit, quòd veluti ſale quodam & lepôre dictiones cõdiat, cũ proferendas tenore ſuo quasque commõſtrat.* Neque *enim uel vlla* Hebræis *dictiuncula caret accentu, niſi quæ interim per macaph ſequenti connectitur.* Sed *operæpretiũ fuerit, de accentibus dicturo, antè definire, quid nominis iſtius ambitu comprehendatur.* Itaque *ſciendum eſt quòd illud omne, quod legendi cauſa ingenioſiſsimi viri excogitarunt, figuræ nomen ſubiit. Sunt verò inuentæ literæ primùm ex quibus ſyllabæ coalleſcerent, intellectis initio punctis, poſt modum adhibitis. deinde uerò accentus, qui ſyllabæ tenorem ſeu tonum le*

gentibus indicarent. Neque *ante noua comminiſcendi fi nem fecère, quàm ſuis prolatio numeris modulisque cõ ſtaret.* Potiſsimum *de* Hebræis *loquor, quos nec* Græcis, *nec* Latinis, *hac quidem in parte ceciſse compertum eſt.* Hinc *habenæ frenaque & dictionum colligamenta, cu iuſmodi tamen inter* προσῳδίας Græci *retulère. Cæterùm hæc omnia, quæ ad aptè cõmodeque legendum priſci illi rerum inuentores poſteris tradidère, hæc inquam notulas & ſigna, figuras denique eſſe, non geometriæ ſed grammaticæ vſui futuras minimè obſcurum eſt.* Atque *id nihilominus equidẽ inde probauerim quòd* Elias *veteres illos accentibus caruiſſe oſtenderit, cùm fateatur tamen eos & diſtinxiſſe ſententias, & ſyllabas ſemper, quas decuit extuliſſe.* Vnde *colligi poſsit magnum diſcrimen inter accentum* & *poteſtatem eius intereſſe.* Quinetiam *ſectione quinta idem loquens de ſoph paſuc pronunciat puncta ſuper impoſita ſibi, non eſſe accẽ tum ſed lineam perpendicularem.* Cùm *ſit igitur ſimiliũ ratio conſimilis, ſitque ſoph paſuc figura accentus, erũt cæterorum ſigna itidẽ proſodiæ.* Ex *quibus euadit perſpicuum, eos aberraſſe qui literis, quas delineamenta quædam eſſe viſu ipſo perſpicimus, vocis accõmodauère nomen: cum litera minimè* vox *ipſa ſit, ſed vocis efferendæ indicium, nec aliquo pacto id eſſe dicetur, quod repreſentat &c.* Quapropter *accentus figuræ ſigniue nomen ac rationem ſortitur:* Deinde *verò quoniam accentuum vt ſequitur, vis officiumque eſt multiplex, quo ne res ipſa latius, quam inditium rei vocabulum exporri-*

Elias in Maſoreth Sectiõe. 5.

gatur, communi quadam nota singula constringemus, si annotari syllabis eò dicamus vt fiat aliquid circa ipsas quod facit grammaticus accentus: fieri enim quicquam dicatur necesse est, siue eleuari syllabam, siue suspendi quod facit rhetoricus, siue denique cantillari quod facit musicus, debere ostendant. Quamobrem fuerit accentus, quædam notula signúmue syllabæ adueniens, quid fieri circa ipsam addeceat representans. sit igitur accentus hoc pacto nobis definitus.

Definitio accentus.

DE MVLTIPLICI OFFICIO ACcentuum & diuisione eorundem. Cap. III.

S*Equitur vt recenseamus officia quibus defungi accentus intelliguntur. Quorum quidē alij plura alij pauciora enumerant: quippe hi res varias ad summa capita reducunt, illi singula potius seorsim inquirunt. Quidam enim primum accentus officium, cum* Latinis *&* Græcis *commune esse dicunt, videlicet eleuare syllabam, vel deprimere.* Proximum *huic, significationem dictionis, quod facit potissimum accentus efficere & mutâre.* Mox *verbum in nomen, contráque loci mutatione facta, transformâre.* Aliud *autem officium statuunt voculationem quandam, qua* Iudæi *cantillant repræsentâre: cui subnectunt orationem in commata, colaque partiri, ac periodo comprehendere. Quæ vt vera sint, nihilominus tamen nos, qui tantum fastigia summa hoc loco attingēda esse duximus, de reliquis po-*

stea dicturi, nunc vnius Reuclini *viri sanè quàm eruditi iudicium in fidei vim adducam: qui syllabas quaslibet, quibus quidem prosodiæ signum accesserit, censet extollendas reliquis depreßis atque grauatis.* Hebræorum *igitur accẽtus syllabam non deprimunt, sicut* Græcorũ *&* Latinorum. Porrò *significationes dictionum mutari ob variatum accentum diuus* Hieronymus *concedit, ait enim, quomodo igitur in* Ieremiæ *principio verbum* שָׁקֵד *si varietur accentus, & nucem significat & vigilias, hæc ille, quod intelligi debet vt diximus de natiuo accentu. Sunt & qui orationis partes inter ipsas ob varium situm variari volunt: idque exemplis adductis planum facere conãtur: dictio* בַּעַל *pro verbo dominari, poßidere, ultimam acuit: si verò primam, dominum, patronũ, possessorem, maritúmue significabit.* Eodẽ *quoque modo accentus in dictione* שֶׁלַח *promittere, emittere, & destinare vltimam sedem occupabit, si autem primam signauerit ensem, gladium, pugionemque designabit. Cæterùm vt omnia lucidiora fiant eiusdem* Capnionis *sententia, triplicem ordinem constituamus. Cùm enim prosodiæ figuris, omnis regatur prolatio, sit alia simplex, quam expectant grammatici, alia sit ornata & benè sonans, qualem rhetores obseruant, postremò sit harmonica quædam quæ pertinet ad musicos; hæc accẽtuum citra controuersiam prima potißimaque habentur officia: syllabam acuere, atque orationem distinguere, deinde verò euphoniæ causa, ornatusque poni, denique speciem quandam cãtus indicare.* Ex *quibus quasi fon-*

Reuchlinus lib.3.

D. Hieronymus in Ecclesiast. cap. vltimo.

tibus tria nimirum oriuntur accentuum genera. primũ est eorum, quos alii grammaticos, alij proprios appellant, aliud eos continet, qui rhetorici dicũtur, quos eosdem improprios nonnulli nominant. V*ltimum complectitur omnes, quos ante ad musicos diximus pertinêre, qui figura iidem cum primis (quippe quos grammatici & natiui se mutuatos fateantur) ratione tamẽ officióque permultum dissentiunt.* De *quibus omnibus suo loco fusius agetur.* N*otandum autẽ, hac diuisione: figuratũ accentum duntaxat in suas species deduci, qui postquam à nobis pertractatus fuerit, ad natiuum accentum, qui ab hoc diuersus est declarandum accedemus: neque non eidem quartum huius operis librum destituabimus.*

INSEQVENTEM CATALOGVM *breuis, & dilucida explicatio,* Cap. IIII.

INterea verò vtilissime de ipsis aliqua dicantur, & singulorum nomina figurasque age proponamus. Quod vt commodius fiat, sequẽtem catalogum, quinque columnellis quanto fieri potuit artificio digestum depinximus. Quarum media, quæ potissima est, seriem diuisionis huiusce continet, quam trado tibi. Omnis enim accentus, vel ex punctulis tantum, vel ex lineolis, vel ex vtrisque consurgit. Qui pũctulis autem pinguntur, aut vno, aut duobus, aut tribus, ad summũ descripti sunt. Qui verò lineolis aut rectis, aut curuis, designantur. Rursus lineas, rectas, aut

Expositio mediæ columnellæ.

perpendiculares, aut directas, aut inclinatas in dextrã, vel in sinistram esse contingit: sicut curuæ vel omnino tales, vel cum aliqua rectitudine cõmixtæ cernuntur. De*nique & figuræ, aliquæ sunt ex linea coalescẽtes & pũctis, quæ omnia in hac media columnella ordine descripsimus & quot sint, numeris notauimus, lineis rectis per medium eius hinc inde protractis, vt quæcunque in ipsis & sub ipsis comprehendentur, ad eam classem, quæ in medio catalogi prima se offeret pertinêre intelligantur.* Hæc *tu si percipis, quæ in prospectu posita sunt, cæteras quatuor columnellas vltra citráque medium, binas spectato: & ante priorem earum, quas ad sinistrã perspicis, nonne accentuum vides numerum præfixum-* In *quo quidem definiendo sudatum est sic satis, cum ea de re grammatici ferè omnes diuersa opinentur, nec sibi inuicem constent.* Quandoquidem *cuncti (*Eliam *semper excipio) pauciores quàm deceret, enumerauêre accentus.* Nos *quidem certè* Eliam *ipsum accentuum numero superauimus, non enim* Eliam *solũ sequuti sumus, sed ex* Reuclino *ac* Pagnino *aliorumque doctißimorũ optima quæq; decerpsimus. Sic tamẽ egimus vt ne quicquam iterauisse neque præter rem addidisse (si modò cãdidus eris lector vt spero) uideamur.* Idque *equidem tibi ostendam posterius cum agam de rhetorico accentu.* Nunc *catalogi ipsius columnam primam, quæ mox post numeros sequitur aduerte.* In *vertice enim ipsius comprehenditur quid illa contineat nempe, nomen, id est, accentuum nomina, quæ partim* Hebraïca, *partim* Chal-

Ante primã columnellá accẽtuũ numerus signatur.

Expositio primæ columnellæ.

daïca, atque etiam barbarica reperiuntur. Mox si oculum in dexteram paululum deflexeris, nominis etymologiam cuiuslibet vt in scriptione proponitur inspicies.

Declaratio .2. columnæ.

Cui quidem exponendæ sua non defuit difficultas ob peregrina vocabula. Proinde *quærit* Elias Hebræorū *ipse doctissimus (atque vtinam tam bonus esset christianus) ecquis indicabit nobis quid significet, thiphcha, aut tharsa, quid* Iethib, & Telisah, *quid sibi velit* Meaiela *& eiusdem generis complura.* Iam *prætergredere mediam columnam, & sequentem aduerte quæ inscribitur, sinonyma. Singuli enim accentus, de grammaticis loquor, quos eosdem musicos appellâre licet, singuli inquã quinque his exceptis, pazer, zarka, reuiach, tebir, & telisah, vt putat* Elias *duobus saltem nominibus vocantur.*

Quintę & vltimæ columnæ declaratio.

Denique & ea expende quæ scripsimus vltimo loco: tria enim illic breuissime indicamus, in quibus velut in cardine tota ferè accẽtuum ratio vertitur, & cõstat. N*am figuram singulorum illorum quorum nomen descriptum est è regione in prima columna depinximus, depictam suo loco statuimus, id est in vltima vel penultima, vel prima: idque situ decenti, hoc est supra dictionem vel subtus.* V*ocabuli autẽ cuiuslibet vicem haud incõmodè obiit verbũ* פָּעַל*: siquidẽ apud* Hebr*æos grãmaticos variè deflexũ, formas cõiugationũ & nominũ referre solitum est.* Hoc *autem adiecta litera* ה *si alibi notandus foret accentus, quàm in vltima, aut penultima, trisyllabum effecimus. rationem igitur figuræ habeto primum, deinde loci: num videlicet in capite, num in me-*

dio non in calce dictionis accentus resideat? nunquid etiam idem accentus sedes in vocabulo diuersas occupare natus sit? postremò & situm considera num syllabæ super scriptus sit an eidem subiaceat, num denique dictionis finem subsequatur: ex quibus facilè perspicies an quãdoque milhel, quandoque milrah, aut semper milhel aut semper milrah &c. quilibet illorum esse posśit. quæ omnia vt faciliora omnibus sint quibusdã illorum scholia quædam in eodem catalogo ad omnium illustrationẽ adiecimus, vt hoc nostro labore & artificio prouocati iuuenes sedulò conentur obstrusa huius linguæ rimari.

Numerus	Nomen.	Nominis ἔτυμον	Diuisionis præscriptæ series.
1	רְבִיעַ	Quadrum Imminens.	Quæ punctulis cōstāt. Vno 1
2	זָקֵף קָטֹן	Erectus minor.	Duobus. 1
3	סְגוֹלָה	Proprietas.	Tribus 1
			Quæ lineis rectis
4	מַקָּף	Colligamentum. Arctator.	Transuersa recta. 1
5	מֶתֶג	Retinaculum.	Perpendiculari recta. 5.
6	גַּעְיָה	Mugitus.	
7	סוֹף פָּסוּק	Finis versus.	
8	לְגַרְמֵיה	Perfectū. Solitariū. Exossator.	
9	פְּסִיק	Diuisor, vel distinctor.	
10	גֶּרֶשׁ	Expulsor.	Inclinata in dextram. 3.
11	מְאַיְלָא	Subulinum cornu.	

Hos duos. s. legarme & pesic, Reuchlinus alicubi distinguit & alibi ꝑ vno cóputat.

Synonima.	Figura, locus, & situs.
	פָּעֻ֔ל
	פָּ֔עֻ֔ל
Segolta, Sare. Segula, Segol.	פָּעַל֒
Makeph. Semich, id est connexio vel sustentatio.	פָּעַל־
Resen, id est frenum habenæ.	פָּֽעֲלָ֣ךְ־
Habamadach, id est statio.	פָּעַ֥ל
Salech. Selich. Siluc: Selac. id est summa.	פָּעַֽל׃
Legarmi, id est gnomon.	פָּעַ֣ל׀
Pasec.	פָּעַ֣ל׀
Teres, Tarsim, Azla, id est ambulator.	פָּעַ֨ל
	פָּעַ֤ל

Hic annotatur bis. i. ĩ vltima & penultima, quia põt esse milhel vel milrach: eodem modo de similibus.

Annotatur tantum in vltima quia tantũ est milrah intellige de ꝑprio situ. nã im propriè alibi signari potest idem.

mętheg potest poni ĩ 1. & in penultima sed nunquã in vltima nisi sequēte maccaph vide cap. 5. 3. lib.

Gahiah sẽp est cũ scęua & ĩ prĩcipio vide ca. 6. 3. li. hi duo nec sunt reges neque ministri ideoque aliqui viri docti eos inter accētus annumerari nolunt.

Gheres & meaiela notantur tantũ hîc in penultima quia nunquã possunt esse milıah, sed tãtũ milhel vide in Gheres lib. 2.

Numerus.	Nomen.	Nominis ἔτυμον.	Diuisionis præscriptæ series.
12	מֵירְכָא פְּשׁוּטָה	Hastile simplex.	
13	טִפְחָא	Palma.	Inclinata in læuam. 3.
14	פַּשְׁטָא	Planator. Extensor.	
15	קַדְמָא	Antecedens.	
16	גְּרָשִׁים	Expulsores.	Duplicata. 2.
17	מֵרְכָא כְּפוּלָה	Hastile duplex.	
18	יְתִיב	Tornator. Sedens.	Curua. 9.
19	מַהְפַּךְ	Cornu reuersiuum, vel inuersum.	
20	מוּנַּח	Cornu repositum.	
21	עִלּוּי	Cornu exaltatum.	
22	מְכַרְבֵּל	Cornu sustinens.	
23	יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ	Luna dici sui, id est vnius dici.	

Synonima.	*Figura, locus & ſitus.*
Marcha, maarich, id eſt productor.	פַּעַל
Tarca, Taphcca, id eſt labor. Tarca acharona, id eſt poſterior tarca.	פַּעַל
Azla, Paſſet, id eſt, extenſio.	פַּעַל
Eſchel, Azla, Geres, teres, tere thame, id eſt duo accentus, id eſt duplex kadma.	פַּעַל
Teraſim, thereſim tharſim, Duplex Azla.	פַּעַל
Taren chutarin, thren huttrin i. duo baculi, duplex marca. ſanemaarichim.	פַּעַל
ſophar mukadã. i. cornu præpoſitiuũ. taã leachor, maſpelpas vide Eliã ĩ figura ictib	פַּעַל
Mahapach, meupac paſta ſophor hapuch, id eſt tuba inuerſa.	פַּעַל
Sophar iaſar. i. cornu rectũ. ſophar holech. i. incedẽs. heued moſelim. i. ſeruus domino rum, heued meſartim. i. ſeruorũ ſeruus.	פַּעַל
	פַּעַל
Pazer gadol Galgal. id eſt circulus.	פַּעַל

Hunc nẽpe paſta cũ ſequẽti kadma kapnion cõfundit.

Hos duos ſ. ictib, & mahphac kalonim* vult eſſe eodem alicubi, nihilominus ĩ ſuo cata logo diuerſos facit. Figura ictib ſẽper ante oĩa puncta. loquatur, vide lib. 2.

Numerus.	Nomen.	Nominis ἔτυμον.	Diuisionis præscriptæ series.
24	זַרְקָא	Sparsor.	
25	דַרְגָא	Gradus.	
26	שַׁלְשֶׁלֶת	Trium graduum. Catena.	
			Accentus mixti. 7.
27	תְּלִישָׁה	Ternarius. Triplex.	Recta & curua.
28	תַּרְסָא	Scutum.	
29	קַרְנֵי פָּארָה	Cornua vaccæ.	
30	פָּזֵר	Dispersor.	
31	זַקֵף גָּדוֹל	Erectus maior.	Recta & punctis
32	תְּבִיר	Frangens vel fractor.	Curua & puncto.
33	אַתְנַח	Pausator, suspirium Quies, discus euersus	

Synonima.	Figura, locus & situs.
	פַּעַל
Sophar Galgar, id est Cornu rotæ.	פַּעַל
Maarim, id est extolens.	פַּעַל
Talsa talisa gadola thelisam aior.	פַּעַלְתָּ
Talisa katana id est, minor ternarius *Thalsa id est eradicator.*	פַּעַל
Pazer gadol id est dispersor magnus	פַּעַל
Pazer Caton id est dispersor paruus.	פַּעַל
	פַּעַל
	פַּעַל
Athnachta vel Ethnachta sachpa.	פַּעַל

Hic accentus primã dictionis sedem tantum occupat nisi bis ascribatur vide suo loco lib. 2.

CATALOGI APPENDIX PRIMA
cur variè tradita sit accentuum series.

Omnes itaque accentus numero ascribuntur in hoc nostro catalogo 33. *Quorum* Elias 30. *enumerat.*Reuchlinus *verò ac alij periti viri minori numero contenti, mætheg & maccaph &c.* Rhetoricos *appellant: quos homines nonnulli sanè docti (quòd nec illi reges, neque ministri sint) inter accentus annumerare nolunt.* Elias *verò, accentus minores* Mætheg *&* maccaph *& similes dicit esse.* Nos *verò vtrunque authorem, simul &* Pagninum, *ac* Abramum *à balmis sequuti tot numero colligimus accentus.* Nec *apud omnes scriptores, figuras easdem reperies,* Capniõ *enim karne para, quod & ab alijs pazer gadol dicit nominari, dissimilem figuram ab ea, quam notauimus depingit.* Sanctes *autem pro ipso eodem, diuersam scribit.* Item תְּרֵי טַעֲמֵי *duo accentus, vel duplex kadma, aut duo pastin, sic aliqui describunt.* פָּעַל *reperiuntur & alia multa diuersæ sententiæ, quas longum esset in mediũ afferre.* Nos *igitur eas notulas depinximus, quas apud correctiores biblicos libros ĩuenimus, ac easdẽ à maioribus doctissimis præceptoribus accepimus.* Quæsieris *autem fortasse cur tot opinionũ diuersitates, cur accentuum numerus, apud varios grammaticos* Hebræos *variè statuantur: nanque &* Græci *suas prosodias, & &* Latini *suos accentus æquali numero ferè omnes cõprehendêre.* Cum *autem, de literarum numero & ordine*

ne cuncti Hebræi, *velut ore vno loquātur, cur inuenti sunt vix vnus & alter, qui accentus enumerando consentiant? dixerim ad ista sanè, grammaticos nonnullos, interim propter synonima potius, quàm propter rei varietatem (dum accentuum seriem disponunt) discrimen facere. siquidem aliis atque aliis nationibus, non eodem accentus nomine vocantur, vnde & in numerando differentia surrepsit:* Nam & Hispanus & Gallus *aliter, & aliter* Germanus *accentuum catalogū digerit, vtq; nationum diuersarum consuetudo minimè interposita sit, tamen alij eos, qui in tribus libris* אמת *id est* Iob, *parabolarum,* & *psalmorum, præter vsum reperiuntur, adnotarunt, aliqui eosdem quòd sileant ibi, ob uersiculorum decurtationem prosodiarum leges, consultius omittunt.*Ex *quo fit vt non eadem ab* Hebræis *series tradatur accentuum, vt ne illud reticeam, hinc quoque discrimen proficisci, quia aliquos ex accentibus figura alioqui similes, ratione loci & situs nonnulli, quod facere alij negligunt, distinguendos putant.* Ad *hæc ratione synonimorum confunduntur quidam accentus, vt dictū est, nonnulli verò propter nominis eiusdem communionem.* Nam *& nomen* Mætheg *attribuitur & ipsi gabiah, & nomine gheres præter eum, quem notat accentum, significatur interim gabiah.* Præterea *&* Maharich *appellationem communem ipsi* Mætheg *aliqui esse volunt.* Adde *quòd nonnulli tantummodo grammaticis accentibus tractant, nempe quoniam ij soli syllabam indicent eleuandam.*Nos *verò* Capnionem *sequuti etiam*

rhetoricos amplecti voluimus, syllabis quippe accidunt & fieri aliquid circa ipsas debêre ostendunt: quod præscriptæ superius finitioni cõsentaneũ est, poterit quis si voluerit aliam definitionem à superiore sibi fingere, & quos malueritaccentus in ipsa cõprehendere.

Cap. 2. in fine.

SECVNDA APPENDIX DE FIGVrarum *distinctione.*

S*Ed institutum sequamur,* Horum *igitur accentuum, quos in catalogo scripsimus, tres signantur pũctis, at. 14. recti lineisunt, & .9. curui linei, denique. 7. mixti: quorum omniumfiguras, si attenderis, tuis iam conspectibus expositas, breuiter indicabo.* Reuiach *quadratus est pũctus, zakeph kathõ quasi sceua, segola vt segol obuersum est:* Atq; *hæc quidẽ quæ punctulis: sequũtur quæ lineis protrahuntur.* Duo *puncta quæ sequuntur soph passuc, non ipsa accẽtus, vt opinantur quidam, sed accentus indicium, id est præcedentis virgulæ in neutram partẽ inflexe.* Sed Maccaph *quod in vtrunque latus æqualiter decumbit, transuersæ lineæ figuram habet.* Cæterùm *tiphcha &* Meaiela *consimilia inter se videntur, nisi quòd situ dissentiunt: vnde* Meaiela, *&* Mercha Pesutah, *&* Gheres, *quialineam eôdem vergentem vsui habent, communem quoq; inter se figurã potius quàm cum tiphcha habêre censemus. Sicut econtrario tiphcha, pastha, & kadma, figura planè & situ consentanea sunt, nisi quòd hoc magis*

gis

gis inclinatum cernitur. Porrò Gherasim quasi duplex Gheres, vnde hos duos accentus pro vno enumerāt nōnulli. Atque eos quidem subrecti lineis ritè contineri volumus, licet argutiori cuipiam sit obiectandi locus, rectas lineolas perperam hic appellari: quarum per breuissimam viam puncta omnia non fluxerint. Sed vt præclarè philosophus ait ἀκριβῶς οὐκ ἐν πᾶσιν ζητέον. boni consulat igitur. Neque enim nobis hoc loco excurrere libet. Ad curui lineos enim veniendum est accentus. Quatur Sopharim, id est cornua, prope eandem figuram habēt quæ speciem refert literæ, ג, nisi quòd sit minor & Mahpac cæteris obuertitur, à quo Iethib figura nihil differt, nisi quia paulò est minor. Ierach ben iomo lunam vnius diei, quod nomen significat satis aptè exprimit. Zarka figura est, quæ à fine ad mediū dictionis, vsq; ad penultimam progreditur Character darga persimilis est notæ, qua quinarius apud arithmeticos notari solet. Delineamentum scalsceleth, quasi lima ferri, vel iuxta nominis etymologiam, similitudo catenæ. Sed iam percurramus eas quas supra esse diximus, mixtas prosodias. Gemini Telisah & Tarsa figuram instar circuli, quam baculus attingit, obtinent. Signum karne para cornua vaccæ quòd figuram habeat similem interpretatur, non tamen vbique tali interpretationi figura correspōdet. Secundū alios, vt Reuchlinus refert, hic accētus pazer gadol vocatur. Pazer velut parua nota hostes percutiens videtur. At zakeph gadol, ipsi paruo, addita linea perficitur, figura Tebir est virgula incuruata spectans in

latus ſiniſtrum,in cuius medio punctulus eſt. De Atnach *nihil apertius dici poteſt quàm quòd ſit quaſi furculæ delineamentum eò quòd in ſemicirculi eminentiore parte contiguus emineat punctus.* Oppoſitas verò *accentuum notulas,quod quidem ad memoriã & diſcrimen huiuſmodi minutiarum facit,proponamus,vt oppoſita,quod vulgo iactatur, è regione ſui poſita magis elucescant. Sunt autem hæ* ·מוּנַח מַהְפַּךְ, פַּשְׁטָא גֶּרֶשׁ קַדְמָא מַאיְלָא·טִפְּחָא מֵירְכָא פְּשׁוּטָה· *Quæ autẽ ſimilitudinem aliquam habent,in catalogo mutuo ſe conſequũtur,ideoq; ſeorſim eas annotare non oportere iudicaui.* Has *ergo appendices, inſpiciendo,lector,aduerte interim ad figuras,quæ in catalogo deſcriptæ ſunt.*

TERTIA APPENDIX,VNDE MVL- *tiplices figuræ accentuum.*

P*orrò aũt ſatisfacere tibi, lector,indiſquiſitionibus illis,quæ me aliquãdo torſerũt,hoc loco ſtatutũ eſt.* Primũ *itaq; hîc non dubito quin tacitus apud te requiras,quorſum tot figuras accentuum cõminiſci oportuit?* Poterãt *enĩ, dices, tribus figuris,vel aliquanto pluribus eorum exprimi officia. minimè verò,nam muſicorum multiplex concentus,multiplices exigebat notulas, quibus biblicas lectiones in ſinagogis ſuis* Iudæi *modularentur.* Hinc *multiplicatus eſt muſicorum,ac proinde grammaticorum accentuũ numerus: vbicũque enim ille,ibidem & hic reſidet,paucis bibliorum*

rum versibus, vt Reuchlinus *asserit, exceptis : quoniam musicorum notulas cum proprias non haberent vsurpauere grãmatici, qui alioqui, virgula erecta, vt videtur, infra vel suprà notata contenti esse potuissent: sed vsurpandi occasionem dedit congruus iste cõsensus inter ipsos, quò & vbicũque musicus cantillandum duceret, ibi syllabam grammaticus eleuandam censeret.* Excipe *tamen quosdam accentus, qui diuersam interim sedem à natiuo occupant, qua de re fusius alibi nempe c. 3. huius lib. & lib. 4.* Ne *lateat autem nos, studiose lector, tantũ in sacris quatuor & viginti libris, hoc est in bibliis, has musicas notulas in locum natiui accentus suffici solere, neque enim in reliquis authorũ monumẽtis aliud quàm virgulam rectam, quæ locum naturalis prosodiæ repræsentet inuenies, quàm nos quoque methodum in quarto libro persequimur: id quod fit, vt hoc indicio coniectes, quænam, cæteris depræssis, syllaba extollenda sit, & hebraicæ prolationi quisquis huic initiatus es, assuescas facilius.*

APPENDIX QVARTA, QVO DIscrimine accentus, qui figura consentiunt, separari queant.

F*Orsitan & illud intelligere desideras, discendi auide lector, cur prosodiarum diuersarũ sint eædem figuræ: tibi verò scrupulum omnẽ certum est adimere.* Eos *igitur accentus, qui figuram vnam communem habent, vel loco vel situ vel colloca-*

tionis habitudine ſeparari compertum eſt: vt, qui eiuſdem figuræ ſunt participes Mætheg *&* Gahaia *hoc diſcrimine ſecernuntur, quòd hic nuſquam ſine ſcæua depræhendatur cui illud omnino anne&ti nequit.* Diſtinguitur *autem ab illis* Sophpaſſuc, *quòd ipſum hæc duo puncta: perpetuò ſequātur, & ab hiſce tribus, legarme, & peſik, quod poſt dictionis finem collocentur.* Rurſus, *hæc interſe diſcrepant, quòd venire aſſoleat legarme poſt* Munach, *vel iaſar: peſik verò inter duos ieſarim, interponi gaudeat.* Item *ab omnibus diſsidet* Maccaph, *quòd in latitudinem productum ſit. Gheres autem &* Merca *peſcuthah ſitu diuerſo facilè dignoſci poſſunt: ſiquidem ille ſupra dictionem, hic infrà notari ſolet, & ab vtriſque* Meaiela, *quanquam eadem figura ſignatur, & eundem cum poſteriore ſitum obtinet.* Seiungi *hoc diſcrimine poteſt: quòd hoc in penultima tantùm, illud in vtraque poſtrema ſedem ſibi vendicat: idem & à* Tiphcha *ſecernitur, quòd ipſum nunquā ſit ſine* Athnach, *vel ſophpaſſuk, vel altero thiphcha proximè ſequentibus* Gheres *pariter &* Gheraſim *differunt, quia illud ſemper in motione prima, hoc verò in poſtrema locatur.* Item *quòd illud ſimplex, hoc duplicatum ſit,* Reuchlinus *tamen pro vno accentu ambos computat: quod etiam Sanctes facere videtur, ſic ferè differt kadma à thiphcha ratiōe ſitus, & quòd kadma videtur magis & paſtha ſeu paſcth ab illis, quòd ſit breuius aliquanto & tantum dictionis vltimam occupare natum ſit.* Porrò Gheraſim *&* Merca *chephulah, etiam ſi aliâs dignoſci*

queant, certè hac sufficiat differentia secernere, quòd situ euariant. Sequuntur Iethib *&* Mahpac *quorum prius in capite dictionis ante omnẽ pũctorum adpræhensionẽ subscribi solet, illud in calce & medio post motionem.* Post *hos autem in catalogo se offerunt, ad curui linearum quoque genus expectantia,* Munach, Hilui, *&* Mecharbel, *cum quibus* Iethib, *&* Mahpac, *ferè conueniunt figura: attamen quia sibi obuerso situ opponuntur, seiungi facilè possunt: & hi omnes à* Ierachben *iomo, quoniam semicirculus ille diuersus quodammodo aliter iacet. Cæterùm trium quæ parere perplexitatem possunt, nempe* Munach, *illui, &* Mecharbel, *tibi hæc sit distinctio. Communis enim horum figura, si præcedat accentum* Athnach, *vel zarka, sortitur nomen hillui, si præcedat zaceph, & in secunda ponitur eandem appellationem retinet, quòd si describitur in prima dictionis eius, quæ præcedit ante zaceph,* Mecharbel *vocatur, alias dicitur* Munach: *quæ quidem nominis diuisio, à plerisque neglecta,* Meritò *superuacanea videretur, nisi musici concentus, vna cum diuersis appellationibus immutarentur.* Porrò *autem* Telisah, *& tarsa, manifestũ habent discrimen: prius enim in principio tantùm, sicut posterius in fine duntaxat subscribi solet.* Reliqui *omnes accentus permultum inter sese figurarum delineamentis discrepant, at destinguendi tamen ex ipsis, três adhuc supersunt, non quidem hi ab accentibus, sed à legẽdis apiculis illis, quorum figuram referunt. Sunt verò illi, quos punctulis designatos in fronte catalogi præfiximus,*

ximus, quorum in primis Reuiach *differt à cholem, quia scribi soleat hic accẽtus super medio vertice elemẽti, cholem verò citra literam, quæ in ipso quiescit, tum etiam quia crassius est* Reuiach, *vt asserit* Elias, *& idem quadratum esse debet, vnde & hoc ipsius nomen* רְבִיעַ Reuchlinus *quadrum latinè vertit, alij verò idem quòd imminens sonare malunt.* At *zakeh katon, tam apertam differentiam habet à sceua, vt superfluum putemus indicare, nisi à doctis grãmaticis factũ idẽ cõstaret. Illud igitur superscribi, hoc scribi solet: deinde hoc soni aliqd sæpe habet, illud quippe cum sit accentus, non efferẽdũ aliquem sonum, sed syllabam accuendam indicat. Sic etiam segolta supra dictione, sed segol infra ponitur. Præterea, figura illis, vt* Elias *notat, quasi econtrariò descripta est, nam segol in medio duorum punctorum, apicem infra scriptum habet, quo segolta super imposito gaudet. Quæ omnia in catalogo patent. Hæc satis de distinctione figurarum.*

Elias sectione. 5. Reuchlinus. lib. 3.

APPENDIX QVINTA DE LIneamentis accentuum, de locorum & situ, denique de ipsorum collatione.

PRæter hæc, quæ adducta sunt, sedulus inuestigabit lector, cur hac, illáue figura signetur accentus, cur talem locum occupent, tali situ gaudeant: cur hũc ille præcẽdat, hunc sequatur ille: aut contrà. Ad hæc cur tali appellatione uocitetur, & quæ-

nam sit singulis attributæ appellationis ratio. Atqui *respondere istà quæritantibus ita sanè liceat.* Primùm, *quo ad figurarum delineamenta spectat, hæc quidem à musicis inuenta, iuxta inflexionem toni musici, quē representant, esse designata: concentus enim quem* Darga *indicat, consonus est quodammodo cum ipsa notula: &* Maharic *nomen, figura, &* cantio, *ad sese inuicē alludunt. Sic zarka cantillationi suæ figuram adsimilem habet.* Ad *hæc karne parah propter similitudinem duorum telisoth, duplici quoque eorundem tono cantillatur.* Atque *ita de aliis discendum apparet, proinde non abs re existimat* Kalonimus, *ex dictionum cantione musica accentuum proprietatem dignosci quodammodo posse, siquidem concentum harmonicum musicæ notulæ imitantur: sicut literarum elementa respectum ad vocem quam referunt habere cernuntur.* At *si quando huic rationi locus non erit, officium accētus prætenderim quidem, vt de* Maccaph *dicendum lineam directam, quæ hoc positu se habeat vocabulorum copulationem nō incommodè ostendere: sin ne hoc quidem satisfaciet, inuētorum voluntas fuerit euocanda.* Quòd *si loci vel situs ratio quæratur, hinc commoditas, inde differentia obiectāda fuerit: sicut de* Athnach *& soph passuk excogitauit* Elias, *quia motiones immutant, idcirco illis decēter adscribi.* Præterea *de* Iethib *probabili ratione disserit ipsum ante apprehensionē punctorum in capite dictionis constitui solere, ac propterea subtus notari.* Itidem *inter telisah, & tarsa, ideo loci discrimen est, quia figu-*

ræ eiusdem sunt, vnde distinctionis causa principalẽ vocabuli syllabam hic occupat, ille sibi finalem deposcit. Idem esto iudicium de Pasta & Kadma, quæ distrahunt eandem figuram, sed loci differentia seiungũtur. Et nos suprà de huiusmodi pleraque iam diximus. Quòd si interrogemur, cur hunc sequatur ille, ille hunc præcedat: aut contrà, cur hoc illis, illud aliis officium attributum sit: tum accersenda pro ratione autorum voluntas, vt iã dixi, videbitur. Quod sæpissime in sermocinalibus disciplinis, ac præsertim in re grammatica fieri solitum est: Atque ita sentienti fauebit Eliæ doctissimi autoritas, qui apiculorum inuentores pro arbitrio iudicióque suo collocauisse accentus putat, neque esse percontandum censet, cur posuerint aliquando zarka, & aliquando Pazer, vel Reuiach, atque ita de reliquis.

APPENDIX SEXTA,

De nominum etymologia.

Super est denique inditi cuilibet nominis ratio inquirenda, quò plenior accentuum cognitio haberi queat. Et quidem certè videatur primum vsurpato concentui figuram quadam imitatione cõsonam, deinde ipsi figuræ nomen accommodatum extitisse. Sed quò id elucescat magis, eos ordine quo descripti sunt, singulatim notemus.

1 Reuiach quadrum sonat quia vt punctum quadratum signabatur, iam verò vsus aliter obtinuit.

Zakeph

Zakeph Katon id est erectus, sic dicitur, quia punctulus vnus alteri directè supponitur. 2

Segoltha deductum est à Segol, propterea quòd ad figuram eius alludit. 3

Sic Maccaph colligamentum significat, quia dictiones vt ὑφὲν apud græcos, & subunio apud Latinos colligâre natum est. 4

Metheg hoc est retinaculum, siue frænum ab officio appellationem accepit. 5

Gahaia quoque id est mugitus ratione obsequij, quod præstat, tale nomen sortitum est: quippe hiatum vocalium facit. 6

Soph passuc id est finis versus, quoniam periodum absoluit, sic rectè inscribitur. 7

Legarmeh solitarium sonat, quia solum id temporis distinguit, Munach quo Legarmeh post ipsum: alij vertũt, nec minus commodè, perfectum, talis quippe in Legarmeh desinit sensus. 8

Pesik quoniam vocabulis interiacet, separandi causa, vt pote quod hypodiastole græcorum respondet, diuisoris obtinet nomen. 9

Gheres expulsor, quia baculi est instar abigentis. 10

Meaiela sonat subulinum, quòd subulu habeat formã. 11

Sic Mercha Hastile cuius formam quoquomodo refert, nisi velimus hac dictione idem significari, atque per Maarich, quod illi nomen obtigerit ob tonum eius simplicem & productum. 12

13 *Tiphcha id eſt palma, vel Tarcha labor, nominis iſtius ratio, non ſatis cognita eſt.*

14 *Verùm ipſi Paſta ab extendo, quòd ſyllabæ quaſi extendantur appellatio defluxit, quòd certè nominis etymon magis quadraret ipſi kadma, maximè enim inclinatur & dictioni ſuperſcribitur, ſed hic iam aliud ſibi vendi-*
15 *cauit, dicitur enim alio nomine Azla id eſt ambulator, quia progredietis in modum ſe habet, & hoc ſuo Cadma id eſt antecedens, quia præit obſequium præſtando miniſtris.*

16 *Gheraſim id eſt expulſores, quòd baculorum inſtar qui-*
17 *bus aliquis propellatur ſe habeant: Markachephula id eſt Haſtile vel productio gemina, de quo in Marcha peſuthah: vocatur etiam thren buttrin à forma, qua pingitur.*

18 *Iethib alias ſophar mukadam id eſt præpoſitiuum cor-*
19 *nu, Mahpach tuba inuerſa.*

20 *Munach cornu repoſitum iuxta delineamentum figuræ, ſophariaſar id eſt cornu rectũ, & ſophar holech id eſt incendens, beued moſelim id eſt ſeruus dominorum, beued meſartim, hoc eſt ſeruorum ſeruus.*

21 *Hilui exaltatum cornu à tono, vt videtur, quo etiam dif-*
22 *fert à Munach, & propterea diuerſa ipſis appellatio contigit, ſic licet eadem vtriuſque notula. Mecharbel id eſt cornu ſuſtinẽs, ſubauditur enim ferè cornu in iſtis, non ſatis manifeſtam habet etymologiam.*

23 *Ierach ben iomo ſecundum nomen eius, ſic & character ipſius, quia eſt velut luna vnius diei vtpote figuram ha-*

bens semicirculi.

Porrò *zarka aspergendo nomen inuenit, suprà dictio-* 24
nis sparsus quasi & extensus sit: nempe à latere sinistro in dextrum productus dictionis media pertingit.

Darga *quod idem vocãt sophar galgal, id est cornu ro-* 25
tæ, sonat gradum cuius formam imitatur: cuius comes scalsceleth id est trium graduum, ita dicitur, quia hos v- 26
trunque repræsentat, tametsi aliqui vertunt catenam, quòd ad similitudinem eius modo quodam intortum sit.

Telischah *aliis eradicator, aliis ternarius magnus trãs-* 27
fertur: hoc fortasse inde illi cõsonum, quia sæpius in antepenultima, quæ à fine tertia est, constituitur.

Tarsa *autem alio nomine dicitur telisa ketana terna-* 28
rius minor, vt sit distinctio à maiori telisa, cũ quo alioqui figura consentit.

Karne parah *cornua vaccæ ob rationem figuræ attri-* 29
butum esse nomen quis non subol fecerit huius figura di uersa inuenitur, sicut & quorundam aliorum.

Pazer *id est dispersor, quia velut parua nota hostes* 30
percutiens videtur.

Zaceph gadol, *quia non solum puncta, sed linea quoque* 31
surrigitur ad differentiam parui, quòd duobus punctis tantum signetur, sic vocatur.

Tebir, *frangens, nec facilè notationem ipsius quiuis* 32
iudicet.

Athnach *pausator vel suspirium aptè appellatur, quòd* 33
vbicunque sit respirare & lectionis moras facere admoneamur. Hactenus *de etymologia.*

APPENDIX SEPTIMA, ET VLTIMA, DE POLYONYNIS ET HOMONYMIS, ac rursus de loco, & situ.

Aduertendum autem est nominibus plerunq; diuersis, vt in catalogo descriptum est, vocari accentus: & eos, qui vnico contenti sunt, variè cõuerti: sed interim iuxta veriloquium, aut ad figuram, aut officium, aut denique tonum alludendo: vt Soph Passuc, *aliâs* Silek *vel* siluk. *i. summa dicitur, quòd versũ (idẽ enĩ Latini de periodo dicũt) cõpræhẽsio sit.* At Scalsceleth *parti nominis eiusdẽ interpretationẽ diuersam habet, alij enĩ catenã, alij triplicem graduũ vertũt, partim nomen quoque variat, dicitur enim ab autoribus* Masoreth Marim, *quoniam sit ipsius cantilena resonans.* Sic Mercha *pesuthah vocatur itidem* Maharich *à producta voce, similiaque illis non pauca. Cæterum locus & situs spectanti cuiuis se offerunt vt hic repetere superuacaneum sit, nisi id quoque inculcare libet, duas figuras, cùm vtrinque ponuntur, in dictione* בעל *vltimã quãdoq; & quãdoq; penultimã occupari ab illo accẽtu: quódque figura, quæ in antepenultima adscripta est ĩ dictiõe* פַּעֲלַת *soleat semper collocari in prima, quãtacũq; sit dictio quin & hoc prædicere ob sequentia necesse est,* Milrah *dici accentum in vltima sed* Milhel, *qui alibi locatur, de quibus copiose differemus in quarto libro, in quo aliter accipiuntur* Milhel *&* Milrah *quàm in his tribus libris: illic enim non iam notulas sed vocabuli cuiuslibet tenorẽ consideramus. Sed iam trãseamus ad librum secundum.*

FINIS PRIMI LIBRI.

LIBER SECVNDVS DE GRAMmatico accentu, & eius definitione ac vtilitate, quam præstat Cap. I.

QVantum commoditatis adferat cognitio grammatici accẽtus, non modo doctißimorum hominum testimoniis, sed rationibus quoque ipsis approbari potest. Cùm enim syllabæ cuiusuis tonum inflectat, & distinguendi exhibeat obsequium, consequitur nimirùm, vt quemadmodũ, ob illius ignorantiam, nec pronunciare syllabam decentèr, nec intelligere contextum sacræ scripturæ valeas: sic ex eiusdem perceptione fideli, magnam vtique facilitatem, & ad intelligendum acquiras, & ad proferendũ. Quæ quidem bipertita vtilitas quanquam innumeris propè autorum sententiis, quæ huic loco argumenti fidem adferre queant, æstimata, magno apud omnes cõstare debet: vnum tamen duntaxat, prolixitatis vitandæ causa, citauerim, Hebræum videlicet in primis illum qui de hoc accẽtu, quatenus syllabæ tenorẽ subindicat, scripsit hos versiculos כְּתִיבָה בְּלֹא טְעָמָה׃ כַּמֶּלֶךְ בְּלֹא עֲטָרָה *ad verbum, sicut dictio sine accentu, sic rex sine corona. Quapropter nequaquã negligẽda est multiplex p̃sodiarũ* Hebraïcarum *vis & facultas, præcipuè verò hæc percipiẽda est quã præstãt, quãdo vel orationis ambitui limitem*

limitẽ definiunt, vel ipsam particulatim in cola & commata disterminant: quæ quidem cognitio tanti esse videtur vt cum optimis quibusque commentariis conconferri poßit. Ex *hac etenim vtili cognitione* & *resumendi anhelitum vbi decet, industriam, & sensus perfecti, pariter & imperfecti, intelligentiam exactã assequimur. Cõueniũt autẽ inter se omnes grãmatici* Hebræorum *accẽtus, quòd eò ponãtur, vt vox ipsa resonet eminentior, sicut musici, vt melodiã quandã indicent canendi peritis.* Cæterùm *illi ratione proprij muneris bifariam dirimuntur: quippe horum alij sunt reges & alij ministri: & reges quidem dicuntur, qui orationem vel diuidunt vel eidem terminum præscribunt.* Mi*nistri contrà, qui ipsam continuant regemque in legendo præcurrunt: sic tamen vt non syllabæ immorandum, sed eam celeritate quadam proferendam ostendãt.* V*erùm nec in his officiis reges* & *ministri se æqualiter habent, vt sequentibus secundo & tertio huius libri cap.* & *multis aliis locis manifestum est.* H*æc igitur omnia quæ quàm frugifera & necessaria sint, apertum omnibus est, grammaticus accentus præstat: qui ex prædictis sic definiri potest: vt sit accẽtus grammaticus: qui eleuationẽ distinctionemque facit.* A *musico differt, nõ figura quidem, quæ eadem vtrisque inseruit, sed diuersitate obsequij: ille enim tenore quodam syllabas inflectit, hic verò modulatione harmonica continuandas mõstrat.* Horum *attamen inter se ea est conuentio, & quasi contractus, vt vbicunque sit musicus tropus, ibidem*

Definitio grãmatici accẽtus.

locum

locum grammaticus accentus requirat: quanquam non sum nescius Capnionem, *nescio, quos pauculos versus excludere: vnde non dubitauerim asserere, cuncta rimã do, pro ratione grammatici toni musicum fuisse adhibitum.* Ex *quo factum est facile, vt modulorum tropi in vsum etiam grammatico post modum successerint.* Nec *inficior equidem, quin, vt toni, sic etiam soni, & cantionis* Moses *author extiterit: dixit enim post transitum maris caricosi, quod idem rubrum dicitur, cantemus domino, vel potius iuxta* Hebraïcam *veritatem, cantabo domino & cætera. Sic enim habet* Hebraïcus *cõtextus* אשרה ליהוה כי־גאה גאה סוס ורכבו *verùm si de figuris habeatur sermo, has, perinde vt puncta, ab authoribus* Masoreth *inuentas primùm, vt musicis inseruirent, ad syllabæ postea simplicem enunciationem traductas arbitror extitisse. Sed de his satis superque dictum est suprà, cap.* 1. *primi lib.* M*usicorũ autem ac proinde grãmaticorum notulæ illæ omnes, quæ in catalogo signatæ sunt, tribus exceptis, quas rhetorico reliquimus, communes habentur.* H*as igitur omnes, series perscripta facile indicabit.* Exod. 15.

שְׁמוֹת כָּל הַמְּלָכִים

Nomina omnium regum.

1	סוֹף פָּסוּק	א׃
2	אַתְנָח	א֑
3	זָקֵף גָּדוֹל	א֕
4	זָקֵף קָטוֹן	א֔
5	תְּבִיר	א֛
6	תִּפְחָא	א֖
7	רְבִיעַ	א֗
8	סְגוֹלָה	א֒
9	פַּשְׁטָא	א֙
10	פְּסִיקִי	א׀
11	לְגַרְמֵיהּ	א׀
12	גֶּרֶשׁ	א֜
13	גְּרָשַׁיִם	א֞
14	יְתִיב	א֚
15	זַרְקָא	א֮
16	פָּזֵר	א֡
17	קַרְנֵי פָּרָה	א֟
18	שַׁלְשֶׁלֶת	א֓
19	תְּלִישָׁה	א֠

שְׁמוֹת כָּל הַמְּשָׁרְתִים

Nomina omniũ mini-ſtrorum.

1	מוּנַח	א֣
2	עִלּוּי	א֣
3	מְכַרְבֵל	א֣
4	מַהְפַּךְ	א֤
5	מְאַיְּלָא	א֢
6	מֵירְכָא פְּשׁוּטָה	א֥
7	מֵירְכָא כְּפוּלָה	א֦
8	קַדְמָא	א֨
9	תַּרְסָא	א֨
01	דַּרְגָּא	א֧
11	יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ	א֪

DE ORDINE ET VTILITATE *regum & miniſtrorum,* Cap. II.

*F*Iguras accentuum memoriæ inſculpendi cauſa, iteratò adſcripſimus: idque tum ad nomẽ, tum etiam iuxta literam א. Miniſtros autem hoc ordine digeſſimus vt præcedant quinque cornua, quorum vltimum eſt Meaiela, quod tubæ formam iam non habêre videtur. Deinde duos qui à, מ, litera incipi-

unt

unt istis subnectimus. Sequuntur postea quatuor reliqui suo quilibet ordine constituti. Neq; *verò simplicẽ vtilitatem ex regum serie percipi voluimus, eò nanque ordine dispositi sunt, quò magis minúsue distingunt: vnde perspicias facilè, qui reges habeantur parui, & qui magni:* P*orrò magnum hîc ratione distinctionis maioris consideratur.* Hoc *quidem loco notandum est reges quosuis ex æquo derogâre regulis literarum* אהוי*: eandemque in pausando virtutem habêre, vt aliorum verbis dicam, quos sic explico: nolunt quippe intelligi omnes prosodias eodem modo distinguere, cum aliæ distinctionis, aliæ subdistinctionis, aliæ finalitatis ratione ponantur: sed tandem vnicuique vna vis est, vti sententiam separent à sententia, quod apertius* Elias *dictat.* O*mnes, inquit, derogant regulis* יהוא *Sed differunt in moram faciendo, orationemque in pares partes diuidendo, quotquot igitur magis distingunt hos censeo magnos grammaticis, sed paruos musicis appellari decêre.* T*alis enim inter illos, hac quidem in parte controuersia intercedit, vt ferè quanto sunt maiores in musica, tantò minores inueniantur in re grammatica.* Exemplo *sit* Salseleth, *cuius tonus altiùs extollitur præ tono reliquorum regum, superatque duo* Pazer*: minus attamen quàm* Pazer *separare depræhenditur. Sic ipsius* Telisah, *qui tantum non ministrat* vox *ipsa alta & sublimis.* C*arne parah quoque æquiualet cantioni vnius* Pazer, *& duorum* T*elisoth, vix tamen cernitur distinguere, de quibus plus satis.*

QVOMODO FVERINT ACCENtibus biblia distincta. Cap. III.

Sicut in superioribus dictum est authores Masoreth vocum & distinctionum signa, in singulis versibus, collocauerunt: quibus ista notandi ratio progressus que fuit. Principiò siquidem intellexerunt per traditam cabalam, in quibus vocabulis soph paßuch constitui oporteret, & subiecerunt duo pũcta subalternatim posita praecedente lineola perpendiculari sic: בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת־הַשָּׁמַיִם וְאֵת־הָאָרֶץ׃ *deinde considerarunt, vbinam media sentẽtia distinctionem flagitaret & asciuerunt* Athnach. *Postmodũ aduerterunt, quot subdistinctiones interessent à principio versus, vsque ad* Athnach, *& ab* Athnach *vsque ad soph passuc: atque pro ratione singularum inseruerunt reges maiores, aut minores: quos ministris, si opus esse visum est, praefecerunt: zakeph vtrunque regem, post illos praecipuum in distinguendo fecerunt: vnde & eius interuẽtu motiones variantur: omnis itaque versus Siluk admittit: sed Athnach vel zakeph non itidem: vt si subdistinctio, seu comma, non autem colum in oratione reperitur, neutrum è duobus illis adhibuerunt: sed loco* Athnach *supposuerunt ipsum* Tiphcha *ministris quibusdam hîc illic interiacentibus.* Breuißimus *autem versiculus habet* Marcha, *quod ministrat* Tiphcha, *quod ꝓximè consequitur Siluk: at verò productum soph passuc & Athnach praecedente vtrinque* Tiphcha, *intercipe-*

re solent. Et siquidem prolixior aliquantò extiterit, obtinet alterum ex zakeph, aut tebir, aut pastha & similes reges. Quòd si obtulerit se lōgissimus versus, interseri in illo possunt etiam tres magni reges, quales sunt Pazer & *zarcha, & alij consimiles. Atque hæc quidē omnia in uno & viginti libris obseruari inconfesso est: in psalmis verò,* Iob, *& prouerbiis, quēadmodū dictū est lib. pri. peruertuntur canones isti vt sit absurdū aliquos versus, exēpli loco, petere ab illis. Deniq; & hanc regulā obserua qua docet* Elias *versus aliquot absq; athnach, sed sine* Tiphcha *nullū inueniri. Atque hæc scilicet de pausis quas faciunt accentus deque bibliorum distinguendi methodo, haud præter rem tradita, tibi accepta sint. Cæterùm admonere visum est hoc loco* Hebræos *admirandi aut interrogandi puncto destitutos esse, sed loco illius* ה *quæsitiuum vsurpare vt* Ezechielis 22. הֲתִשְׁפֹּט *nunquid indicabis? qua de re fusius in nostris institutionibus.*

DE VARIIS ACCIDENTIBVS, ET *duplici distinctione regum & ministrorum numero, quem quisque ascis cit.* Cap. IIII.

I*Am quæ regibus inter se communia, quæque item ministris egimus. Posterius verò de singulis agam singulatim. Ac primū illud quidem dicendum occurrit, quosdam è regibus interdum nō distinguere, vt rex zarka, quem perpetuò sequitur se-* Quandoque reges non distīgūt Elias sectione

 gol

gol diſtinctionis officium nonnunquam in illud reiicit, vt בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם *Exo.3 cuiuſmodi facit etiam Pazer, vtpote quod ſua ſequenti munia demandat, vt* כָּל אֲשֶׁר *omne quod, nulla quidem diuiſio eſt in* כָּל*. Quin etiã ſcalſceleth prorſus idẽ facit, vt* וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲדוֹנָיו *diſtinctio vt ex ſenſu coniectes, in vocabulo* אֲדוֹנָיו *poſt ſcalſcelet facienda eſt. Idem quoque iudiciũ ſubit Karne parach, vt Eſter. 7.* אֲשֶׁר עָשָׂה הָמָן *id eſt quæ fecerat Amã. Atque cùm ita ſit, nihilo ſecius aſſerit Elias tantum ſcalſceleth miniſtrâre, cui ſi obiicias, lector, nõ diſtingũt zarka & pazer, quãdo reiiciunt officium ſuum in regem alium, ac proinde miniſtrant neget ſequi propterea: eſt etenim diſtinctio duplex, qua ſcilicet inter ſententias & qua inter literas* אהוי *diſtinguitur, quarum poſteriore pollent vbique omnes reges præterquam ſcalſceleth, priôre nõ item, ſicut coniicere licet ex hoc exemplo Eſdre 9.* וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב קַמְתִּי מִתַּעֲנִיתִי וּבְקָרְעִי בִגְדִי וּמְעִילִי וָאֶכְרְעָה *Hoc eſt & in ſacrificio veſpertino ſurrexi ab afflictione mea, & cum ſcidiſſem veſtem meam, & tunicam meam curuaui me. Quo inuerſu athnach nõ diſtinguit, ſed diſtinctio fit per zakeph kathõ ante & poſt ipſum athnah quod euenit rariſſimè ideóque notatu dignum cenſuit Franciſcus Vatablus regius profeſſor digniſſimus cùm hunc locum interpretaretur. Porrò miniſtri uicem regem obîre non poſſunt, neque item miniſtri ſine regibus valent adhiberi. Contrà reges carêre miniſtris accidit, præſertim cũ in principio verſus aut poſt Athnach*

nach proximè ponuntur, vel post alios quosque reges, quemadmodum fusius exponam, quando ad naturas singulorum explicandas peruentum fuerit. Et *omnes quidem regios accẽtus in principio statim inuenire licet exceptis segola, & soph passuk qui neque statim post athnach, neque in prima orationis dictione constitui possunt.* Q*uin etiam tres isti reges zakeph gadol,* Iethib, *& scalsceleth nullibi ministros admittunt.* Q*uotquot autem ministris alicubi egent, plures quam vnum ascisscere possunt, dempto soph passuk.* Nam *zakeph, legarme, athnach,* & *tiphcha, duos interim habent.* Reuiach *verò tres, zarka & tebir quatuor: telisaba porrò &* Gheres *quinque, pasta denique &* Pazer *sex assumunt.* Inueniuntur *autem ex ministris nullis regibus intermixti* Telisah Ketana, & Kadma, *Cadma &* Mahpach, *munach & darga, non q̃ seipsos consequantur, sed quia simul vni cuidam regi inseruiant.* Q*uid autem per consequi intelligendum sit, sequenti capite explicabo.*

DE CONSEQVIIS ACCENTUUM. *Cap.* V.

C*onsequias accentuum libuit appellare Apuleiano vocabulo, quando iidem accentus iterantur, aut sæpius seipsos consequuntur, hoc verò omnibus nõ accidit, sed bis tantũ .s.* Pasta, *pazer, zarka, zakeph, vtrũq; tebir, legarme, & pesic.* Et *tebir quidem pariter & legarme & pasta consequuntur bis*

tantum

tantum, vt habes in locis ipsorum, zarka autem & zakeph bis, vel ter, pazer verò sex vicibus, & in versu quodam octies consequi reperitur, vt reperies vbi explicatur natura ipsorum. Porrò ministri nulli consequũtur, præter Munach *&* Merka. *Est quoque aduertendũ tres reges scilicet zarka, pasta, & segola, geminos collocari interdum, eosdemque interim contiguos sic etiam tarsah ministrum sicut declarabitur suo loco. Sunt autẽ quatuor reges, qui regios quosdam accentus post se exigunt, videlicet omne zarka post se habet segola, & omne tebir, pariter & zakeph gadol, tiphcha, omne verò tiphka, athnach vel soph passuk similimodo quidã ministri propriis regibus inseruiunt, & alij quidem vni tãtum, vt* Mahpac *regi pasta duntaxat, & ierach beniomo tantũ carne phara, alij verò duobus, vt darga, quod seruit ipsi tebir & reuiach &* Merka, *ipsis tiphca & silluk vt postea explicatius tradetur. Cæterùm* Kadma *seruit tribus regibus, & quatuor ministris: insuper minister vnus est, qui sine alio ministro non seruit, quod alibi exactius repetetur.*

DE MVTATIONE PVNCTORVM, *quæ fit ob regios accentus & eorundem diuisione.* Cap. VI.

A*Ccentus qui motiones mutant, quando ipsis accedunt, sunt omnes magni & præcipui, vt soph passuk, athnach, zakeph & aliquando*

tebir, reuiach & tiphka. Qui quando ipſi penultimæ, quam ſceua occupauit (quod tantum gabia admittit) adhibendi ſunt, ipſum in motionem ex qua deſcenderat, remigrâre cogunt, vt ſi ex patach, in patach: quod quidẽ deinceps trãſiit in camets, vt פָּקָדוּ *pro* פָּקְדוּ *viſitauerunt. Et ſi ex cholẽ, in cholẽ, vt :* יָכֹלוּ *pro* יָכְלוּ *potuerunt. Si denique ex tſere, in tſere vt* חָפֵצוּ *p.* חָפְצוּ *deſiderauerunt. Sceua autem, quod ex nulla motione factum eſt, ferè conuertitur in ſegol, vt* מֶרִי *pro* מְרִי *rebellio. Motiones quoque paruas quandoque producũt, vt cum patach, vel ſegol conuertunt in camets, vt Geneſeos primo verſu primo* אָרֶץ *pro* אֶרֶץ *& Pſalmo primo* לֹא יָשָׁב : לֹא עָמָד *& alia pleraque. Aliquando autem vocalium quantitatem non augent, nec ſonum permutant, nanque hæc partim quinque, partim ſex punctorũ nomina priorem motionem in accentibus diuiſiuis immutatã retinent ſcilicet* צֶרֶךְ חֵלֶק עֵשֶׂב שֶׁכֶם עֵקֶב יֶתֶר *&* נֶגֶד קֶרֶם חֵרֶם אֵפֶר חֵפֶן עֵרֶן נֵצָה נֶדֶר תֶּבֶן מֶלֶךְ *ſi qua ſunt alia. ſuper eſt vt eam diuiſionem, qua accentus in reges vndeuiginti & in vndecim miniſtros ſumus partiti, comprobemus, etenim diſſentire à viris doctiſſimis videmur, quorum alij plebeios ſeptem alij quinque quos periphraſi appellat,* אֲשֶׁר לֹא מְלָכִים וְלֹא מְשָׁרְתִים *id eſt neque reges neque miniſtros qui ab aliis patricij dicuntur: alij duodecim reges ſtatuunt, quia ſunt quidam, vt Reuchlinus refert, quibus nulli ſunt miniſtri, & alij quibus tantum vnus. Nonnulli verò ſeptẽ miniſtros, alij nouem eſſe volunt, quod ideo fit quia qui-*

dam consimilia habent nomina, & prolationes pares: vnde ab aliis specialiter, ab aliis numeraliter enumerãtur: ex quo etiam fit vt duo pro vno reputentur vnusq́; in duos secetur. Nos Eliam *sequimur, nisi quòd & hic à nobis differt, quod hos quinque scilicet* Karne *para, scalsceleth, segola, pesik, & soph passuc à regia dignitate censet excludendos: licet enim officium distinguendi, pausandi denique quod maius est licet ministros habeant, quia tamen* Karne *para decies & septies, & scal sceleth solum septies in biblicis libris reperiuntur, itidẽ quoniam segola non nisi post zarka constituitur, pesic quoque quia sine ministro non reperitur: soph passuc item quod in omni versu, idq́ue in fine tãtum inuenitur, hos omnes regio honôre priuandos esse iudicat, nos verò aliquo fauore eos priuare veremur, regum enim munia præstant.* Iam *ergo ad vtilißimam singulorum accẽtuum explicationem iuxta præscriptum ordinem accedamus.*

SEQVITVR BREVIS, ET DILVCIDA *naturæ singulorum accentuum explanatio.*

De *singulis regibus, ac primum de* סוֹף פָּסוּק

1 N*On repetam odiosius hoc loco singulorum accentuum vel synonyma, vel figuras, aliáque id genus, quæ superius pertracta sunt,* δὶς τὴν κράμβην θάνατος, τὸ λεγόμενον. *Sed de his tãtum, quæ ad ministrorum*

condi-

conditionem, regumque dignitatem pertinent, quod reliquum est, tradere conabor: ac primũ de soph pasuc, quo vix vllus ad distinguendum frequentior, nullusque in eo præstando maiorem vim obtinet: claudit siquidem omnem uersum, vt periodus. Hic igitur assedam alium nullum accersit, ab ipso Merca, *quem eundem vel solum vel aliquoties repetitũ habet: vt,:* אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ *atque solus hic accentus conditionis huiusce est, nam reges alij plures nomine, officio, figuraque discrepantes ministros aduocare possunt: attamen in quinq; locis scripturæ sacræ inuenitur cum ipso* Meaicla *in eadem dictione, vt* הָהֵא בַּעַל בְּעַמָּיו לְחַלֵּן *reliquos vide in masoreth.*

De אֶתְנָח

Distinguit perfectam sententiam, sed cui tamen nonnulla appendeant, vt colum apud Latinos: *vel coma* Psal*mo primo, & in via peccatorum non* עָמָד *stetit. tametsi aliquando paulo post initium versus, aliquando non lõge à fine ponatur, quinetiam nonnunquam in prima dictione, vt* וַיִּסָּעוּ. *Ministrum nullum habet, præter* Munach, *quod ante ipsum & at ante zarka appellationem hilui accipit, & nonnunquam ipso repetito gaudet vt* כִּי לֹא הֶחְפִּירִי *excipiuntur vndecim loci, in quibus ministrat ei cornu subulinum vt* וַיֵּצֵא נֹחַ *& exiuit noach, cæteri habentur in* Masora. *Canones de eo tradi possunt, quod nunquam in eodẽ versu bis reperiatur, quódque, si à versiculo absit, succedat in locum ipsius tiphca, vt:* בְּנֹחַ חֵן חֲשִׁים: *vnde & alia regula elici potest, scilicet*

versus plerosque absque Atnach, *sed sine tiphcha nullum inueniri.*

De זָקֵף גָּדוֹל

Vbique igitur ministro caret hic accentus, nec ideo priuatur regio honore, distinguit enim tum inter sentẽtias, tum inter literas אחרוי *idẽ esto iudicium de* Iethib *& scal scelet, & semper habet post se tiphcha, vel proxime, vt* יִרְגְּזוּן יְרִיעוֹת *id est contremuerunt pelles: vel interposito zakeph* Katon, *vt* וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְיָ *vel tebir, vt* אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ *venit autem & iethib post ipsum, vt* מִי הִגִּיד לְךָ *quis annunciauit tibi, estque regula perpetua, post zakeph gadol vbique sequi vnum è regibus magnis.* Et *consequitur seipsum aliquãdo, vt,* בֶּן־אָדָם שָׂא קִינָה · וַתֹּכֶל כָּל־עֲבוֹדַת E*zech*.28. *fili hominis asume lamentum.*

De זָקֵף קָטוֹן

T*antum munach sibi in exhibendo ministerio obstrictũ habet, quod quidem varia cognomina alibi atque alibi acceptat: nam si vnicus illi duntaxat minister præponatur, aut erit in litera prima, & dicetur* Mecarbel *hoc modo* רֶגַע אֲדַבֵּר Ieremiæ.18. *subitò loquar, aut alibi & vocabitur bilui, vt* מִסְּבִיבֹתֵיכֶם:*at verò duobus* Munachim *antecedentibus prior est* Mecarbel, *& posterior bilui, id quod sæpius eueniet, si sententiæ intersit dictio* אשר *vt* אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ *id est qui egredietur de vtero tuo* Gen.15. *Cæterùm ministro non caret, nisi sit à principio versus, aut proximè post pasta veniat, aut etiam consequatur seipsum, vt* שְׁנָה וְאַהֲרֹן *quod tamen fe*

rè

rè fit interpoſito Munach,*vt,* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם
Gene. *primo. Si autem regem ante ſe habeat erit pa-
ſta, quem accentum, ſi etiam poſt ſe habuerit, iterabitur
zakeph: vt ſit huius & illius gemina quædam viciſſitu
do: ſic,* אוֹתָם אָמַר יְיָ רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ *Quod ſi erit in di-
ctione trium motionum carebitque ſeruili, erit virgula
tertio ante ſe loco ſic,* הַבָּשָׂר *quæ quidē à nonnullis di-* Elias. fe.5
citur מַיְּח *, quæ ponitur in loco* Meteg *: vide lib.3. in
regulis eiuſdem, idem quoque fit interueniente macaph,
vt* אַבְנֵי־שֹׁהַם *inuenitur & idē in aliquot dictionibus,
quæ nō conſtitutæ ſunt tribus regibus vt* שְׁמֹר לְךָ *eue-
nit quoque mætheg, quod ante ipſum iuxta regulas po-
nitur, migrare in munach, vt* הָאֲנָשִׁים *ac tum quidem
miniſter cum ſuo rege in eodem vocabulo conſiſtit.*

De תְּבִיר

*Seriem miniſtrorum eius hæc memoracula repræſen-
tāt* מַתְקַדַּת *hoc eſt munach tarſa,* Kadma, *dargha &
tebir : vel* מַתְקַמַּת *in quo litera penultima mem ſigni-
ficat marcha, reliquæ idem quod prius, quatuor igitur
miniſtros ſibi addictos habet, qui ſi omnes euocentur, ſi-
mul ad miniſterium eius, procedent vel ſecundum ordi-
nem memoraculi primi, vel ſecundū ordinē ſecundi vt*
כָּל הַבָּא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָפַל שָׁם עֲשָׂה־אֵל *ſi tres, ſub-
lato* Munach, *cæteri prodibūt, vt* אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
qui vel iuxta memoraculum ſecundum עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בְּאַרְבַּעַת *ſin duos requiret, dictioque præcedens ſit mil-
hel, vel dictio parua, prior erit* Munach, *poſterior dar-
gha: ſicut* גַּם מֵעֹות הַשָּׁמַיִם *, aliàs prior* Kadma *erit ut.*

וְאִישׁ רֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם. *Quid si vnũ efflagitet, & inter ipsum & sedem ministri interiaceãt duæ motiones, erit minister dargha vt* וַיִּלֶן הָעָם *aliâs erit mercha, vt* יִתְנַגַּח לִי בְתוֹכְכֶם *item* וַיָּבֹא מֹשֶׁה, *vt excipiuntur. 16. loci à regula, Quorum vnus est* וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה. *Reliquos habes in* Masora *magno: & si antecedat ipsum pesic, erit cum dargha, licet vnica tantum motio intersit vt,* הַמּוֹל. יִכּוֹל *& si fuerit minister eius in eadem dictione cum illo, erit mercha, hac tamen seruata conditione, vt ante tebir sit sceua simplex, & ante sceua alia motio magna, quàm vel chirik, vel surek vt* הִתְבּוֹנְנוּ. *di*

Ezech.39 *xi autem sceua simplex, nam aliàs si dilatatum sit, non erit* Merca, *nisi in tribus his locis* וַתַּעֲלוּ עַל שְׂפַת. עַל

Deut.2. הַכְּחֲנִים. אַל תִּלָּחֶמוּ. Ac *nisi aliqua istarum conditio interuenerit, ministro carebit: vt hic* אַף הִיא רְפָאִים.

De תִּפְחָא

6 Minister *eius vbique est merca pesuta, aliâs dictus marich vt* אֵת הַשָּׁמַיִם *nisi quod in quatuordecim locis habet merca cephulah, vt* וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ *obtulit ei vinum quo hausto Gen. 27. Atque in octo locis secum est merca in eadem dictione vt* הֶהָרוֹתֶיהָ *ac simul quidem inueniuntur merca pesuta, tiphcha, & soph pasuc in v-*

Reuchl.3 *no vocabulo vt:* מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם. *Quod quidẽ merca in istis locis author scholiorum meaiela vocat, extra hæc autẽ octo loca, quæ cum superioribus habẽtur in* Masora *magno, censebis esse meteg, & non merca: id quod & ipsa figura docere te poterit. De hoc verò accentu isti canones insignes sunt.*

Primus quod vbicunque tres fuerint dictiones, quarum prima sit כִּי & secunda לֹא, tertia, qualiscunque sit, obtinebit accentum tiphcha, quem præcedet Merca in dictionibus כִּי & לֹא vt כִּי לֹא תַעֲבֹר sed, si interponatur macaph, erit merca tantũ in כִּי vel לֹא sic כִּי לֹא־בָאתֶם Deutero. 3. vel sic כִּי—לֹא

Secundus, quod semper post hunc accentum sequantur atnah, vel soph pasuc, vt כַּאֲשֶׁר בְּתַחְלָה sicut in בְּיָדֶךָ : לְעֵינֵיהֶם in manu tua in oculis eorũ Ezechi. 37.

Tertius, quod si in versu fuerit atnach, erit ante et post ipsum tiphcha, etiam si mediate, vt בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים : אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ Gene. 1. In principio creauit Deus cœlum & terram.

Quartus, quod nullus omninò versus absque hoc tiphcha inueniri possit, vt dictum est.

De רְבִיעַ

Ministros habet, munah et darga: hoc modo הִנֵּה אֹמְרִים יָבְשׁוּ Ezechi. 37. ecce qui dicunt, nã si requirat vnicũ ministrum, erit munah, vt פְּרוּ וּרְבוּ Crescite & multiplicamini. Si duos, prior darga, & posterior munach fuerit, vt שְׁתֵּי בְתֵפֶת חֹבֶרֶת. Sin tres asciuerit ministros, Exod. 28 tum primus erit munach, & secundus darga & tertius iterum munach, vt לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה Non erant ex filiis Israël. Seruit autem illi in quinque locis munach in dictione eadem. vnus est אַל תְּעַצְּבוּ. Reliqui traduntur 2. Reg. 21. in Masoreth, nonnunquam ministro caret, vt dictum est.

De סֶגּוֹלְתָּא

Non venit, nisi post regem zaka, & post eum perpetuò

eodē modo Kadma, *&* Merca, *vt* הַמַּאֲכִלְךָ מָן *cibauit* Deut.8.
te manna ad hūc modum reperiuntur in eodem vocabulo Kadma , & Mahpac: *idque in ſex locis, quos legendis bibliis inuenias. Quod ſi tres aſciuerit miniſtros, primus taliſa minor, ſiue quod idem eſt tarſa reliqui ſuo quiſque gradu: iuxta ordinē perſcriptū, vt* הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל *ego adduco aquas diluuij.* Gen. quinto.
Quod ſi plures fuerint quam tres, tunc quotquot præcedunt tarſa, erunt munach: qui verò ſequuntur, iuxta ſuperiorē ordinē: nempe hic progreſſus perpetuò ſeruādus eſt, vt ſi veniat miniſter ante tarſa, ſit Munach: *poſt ipſum verò tarſa, ſit* Kadma: *deinde mahpac, vel merca: ac demum paſta, vt* וַיִּשְׁלַח חִזְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְגוֹמַר *& miſit* Ezechias rea Iuda *ad regē* Azur, *& c.* Deinceps *poſt paſta non rarò veniet reuiach, ac poſt reuiach neceſſariò paſta vnum, vt* וְהַמָּן נוֹפֵל עַל־הַמִּטָּה *& manna cadebat de ſurſum, porrò huic regi, ſophar mahpac miniſtrat in dictione, quæ ad vocabulum ſuum per macaph adnectitur, vt* עַד־פֶּהַמֶּלֶךְ *nonnunquam verò ſuper eandem dictionem collocantur* שְׁנֵי פַּשְׁטִין *hoc eſt duo paſta, vt in exemplo mox præcedente apparet, quod quam ob cauſam contingat ſuo loco dicetur.* Eſt *autē ſemper milrah & ſi geminetur interdū id fit ad deſignandum naturalem tonum dictionis, quod cū accidit poteſt illa eadem dictio, quæ geminatum habet accentum vocari tum milhel tum milrah, milhel quidem ratione natiui tenoris, milrah verò ratiōe figurati accētus, quod autem indicamus in catalogo quoſdam accen-*

tus esse milhel quosdam verò milrah id nequaquam ad tenorem vocabuli, sed ad ipsius notulæ naturā referendum est.

De פְּסִיקִי

Tradita est primo libro vnica differentia inter legarmeh & pesik, quod locus ferebat, nunc verò reliquæ recensendæ sunt: inter quas prima est, quod nunquam post legarme superuenit alius rex, præter quatuor istos, nēpe pazer reuiach teres vel Gheres & pasta, sed post pesik aliter. Secunda est, quod ipsi legarme regulariter seruiat Munah, sed ipsi pesik alij plures ministri. Tertia est, ꝙ pesik non inuenitur nisi inter ministrū & regem, sicut inter Mahpac, & pasta: inter darga, & tebir: īter merca & tipcha: īter Munach, & atnach deniq; inter munach & pazer: sed nō īter munach & reuiach: præterquā hoc loco, כֹּה־אָמַר הָאֵל׀ יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם *Hæc dixit dominus, qui creat cælos. Esa. 42. & non cōtingit hoc pacto ipsi legarmeh, præterquam in principio versus vt* וְעָלַי׀ זָכָר·

Quarta, quoniam longè frequentius inuenitur legarme, quàm pesik: vnde authores Masora enumerauerunt omnia pesik, ac dixerunt inueniri in Gen. 29. in Exod. 14. & cætera in masora magno. Hactenus eorum differentiæ, quibus explicandis ipsa huius prosodiæ natura demonstrata est: nisi forte hoc superest dicere inueniri pesik post alterum pesik, vt, מַדּוּעַ׀ עָבַרְתָּ׀ לְהִלָּחֵם

De לְגַרְמֵיהּ

Regulariter hic accentus ministrum habet Munach, vt וְאֵיבָה׀ אָשִׁית *Gen. 3. & ferè ponitur inter duo Munachim*

nachim. Sed & alios quoque asciscit, Kadma scilicet & Merca, in hunc modum. Si vnum habeat ministrum, is fuerit Munach, vt צהרי תעשה *fenestrã facies. Gen. 6. Si duos, primus erit Munach, & secundus Merca, vt* כי חמלטאמלטי אל ארץ פלשתים *quoniã liberando liberabo terrã Philistinorũ, vel contrà vt* אשר יוצק על־ראשו שמן המשחה *id est super cuius caput fusum est vnctionis oleum, vel duo Mercot, vt* ושם שני בניו מחלון וכליון *& nomen duorum filiorũ Macalon necíliõ. Sed si tres flagitabit ministros, primus veniet kadma, secundus Marca, & tertius Munach, vt,* ואיננו חסר לנפשו *& nihil deest animæ suæ. Ecclesiast. 6. vnum ex quatuor regibus sequentibus ferè semper habet, nempe reuiach, azla, pasta, & pazer: & quidem reuiach frequentißimè assumit, sed azla in vndecim locis præcedente kadma, ante hoc legarme vt* ויקח את מחלת בת־ישמעאל בן אברהם וכו׳ *& accepit machala filiam Ismaël filij Abrahã & cætera. Et pasta in tribus, pazer verò in duobus. Sed de his, si videtur, consule Masoreth.*

De גרש

Oppositas virgulas ״ *sic cùm supra scribuntur nonnulli kadma & azla, Iudæi verò germani, quibus accedit capnion, azla & cadma nominant: quorum illud cum Gheres consimile dicunt, sed eo distingui volunt, quoniam præcedente kadma est azla, alias Gheres.*

Canones.

Duo ministri ad hunc accentum spectant, nempe Munach quando minister poni debet in litera prima dictio-

nerationes Nohe. *Quòd tantum ponatur in monoſylla bis, vel dictionibus, quæ ſunt* Milhel. *Quod miniſtrum nunquam habeat, quod veniat ſæpe poſt ipſum zakeph: nũquam verò paſta, præterquam in vndecim locis, iuxta* Eliæ *ſententiam vel in* 12. *ſecũdum* Capnionẽ, *Quorũ hic vnus eſt,* אוֹ בְנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה *reliquos quære in maſoreth.* Venit *autẽ loco paſta, ac propterea à quibuſdam hoc nomine vocatur, vt in catalogo primi libri notauimus.* Elias. ſe. 5

De זַרְקָא

Quod de zarka præſcribit Elias, *incipere ipſum à fine dictionis, atque in dextrum latus protendi intelligendum eſt, niſi duo ſint ſimul in vocabulo. Eſt enim perſpicuum ſuper eadem ſyllaba geminos reges conſtitui non poſſe. Quod autem duo zarchot in eadem dictione collocari poßint, ſuperius iam dictum eſt, idq́ue videtur in præſentia illuſtrandum exemplis. Hæc igitur propono* וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. *dixitq́ue* Iacob. Gen. 32. גַּם בְּטֶרֶם *etiam in vtero.* Ex *quibus etiam apparet, hunc ipſum carêre aliquando miniſtris omninò poſſe: quòd tribus euenit modis, nempe quando præfigitur in principio verſus, & conſequitur poſt atnach, aut reuiach: denique quando conſequitur ſeipſum, ſicut in ſuperioribus eluceſcit exẽplis. Porrò miniſtri, quorum ſicubi opus ſit vtitur obſequio, ſunt ſex, videlicet munach, hilui, theliſah quetana, kadma, mercha, & meaiela: nonnunquam peſik id eſt diſtinctionem ante ſe obtinet, eamq́ue tum ſemper præ-* Elias ſe. 5.

cedit Merca, vt וְעָלָה הַגְּבוּלֹי דְבִירָה *& tendens vſq; ad terminos deberah.* Ioſue.15. *Quæ ſit autẽ ratio & methodus conſtituendi miniſtros ante ipſum ,paucis canonibus accipe.*

Primus Canon.

Si ſolitarius ante zarka miniſter extiterit, erit vtique munach, vt וַיָּבֹא יוֹסֵף *& ingreſſus* Ioſeph. *Gen.* 47. Excipiũtur *ab authoribus* Maſoreth,*nouem loci ſacræ*

Elias, ſe.5 *ſcripturæ,in quibus miniſtrat* Merca,*quod alij maarich vocant,ante zarka, vt* אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל *ſummam filiorum* Iſraël. Exo.30.*Præterea inueniũtur decem & octo loci in quibus huic regi ſubſeruit* Meaiela, *quorũ allegare vnũ exẽpli loco ſufficiet.* וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה *redeunti* Iahacob *de agro. Cæteros ſibi,qui volet,perlegendo inueniet.*

Secundus Canon.

Si duos ante ſe miniſtros aſciſcat, prior aut erit in litera prima,& erit Munach,*ſequente hilui,vt* שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד *ſex diebus operaberis.*Exo.20. *aut in litera ſecunda & erit* Kadma,*& poſt ipſum* Munach:*vt* הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם T*eſtes inuoco contra vos hodie,*Deut.30. Exceptio *fit in tribus locis,in quibus* Kadma *&* Merca *in eadem dictione præeunt zarka, vt* אִיתָמָר בְּנוֹ Itamar *filius eius.*Leuit.10.*Alios legendo obſeruabis.*

T*ertius* Canon.

Si præceſſerint hunc regem tres miniſtri, primus eritteliſa minor ,ſecundus kadma , & tertius munach, vt

Gen.19. הִנֵּה־נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן *quia inuenit ſeruus tuus gratiã.*

Quartus

Quartus Canon.

Quatuor ministris antecedentibus, quotquot præcedunt tarsa, erunt omnes Munach, *Cæteri verò stant suo quodã ordine, vt* הִנְנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָּׁם עַל־הַצּוּר Exo. 16.

Quintus Canon.

P*erpetuò post hunc accentum sequitur tropus, qui segolab dicitur, vt* וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב *dixitque* Iacob. Gen. 32. *in quem quidem accentum nonnunquam zarka distinguẽdi officium reiicit, vt* בשלח פרעה את־העם Exo. 3. *distinctio est in segol, & non in zarka, vt loci intellectus declarat.*

De פָּזֵר

Omnes qui ipsi ministrant, sunt sopharot Munachim, *vt* אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ *vir quicunq; fuerit mũdus super anima.*Nume. 11.O* cties consequitur se ipsum quod ante in consequiis dictum est.*Exemplum *habes in li.*Par.*quod si incipit* וּזְכַרְיָהוּ בֵּן וְיַעֲזִיאֵל וּמִמַּר *post ipsum sæpius sequitur tarsa, & post tarsa kadma, ex more, vt* וַיְהִי הֵאָן הִפְקִיד אוֹתוֹ Gen. 39. *Sic nonnunquam & telisab ghedola, Sicut* כִּי נָזִיר *quia rapina: & gherasin, vel kadma, & asla: sed id admodum rarò.*

De קַרְנֵי פָּארָה

C*onficitur ex duobus telisot, quia cantilena ipsius constat ex geminato ipsorum tono.* Proximus *illi minister apponitur galgal, seu ierach beniomo, reliqui verò ante hunc sunt munachim, qui adhibentur vel vnus, vel duo, &c. vsq; ad quinque, vt* פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה

גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה הָמָן.*Este.7.Lignum quod parauerat* Hamam.*Hic autem accentus per vnum & viginti sacræ scripturæ libros, tantum inuenitur in 16. locis.*

De שַׁלְשֶׁלֶת

Ministrum habêre nequit quia non ponitur nisi in principio versus, aut post atnach, tunc enim nullus minister proximè antecedit in diuersis dictionibus, nam in eadẽ minister inuenitur vt P*sal.* 10. יְתַפְּשׂוּ *vt* וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר Gen.39 *& renuit* & *dixit, post hunc autem accentum*

Elias. se.5 *ferè semper sequitur pesik* וַיִּשְׁהָם וַיִּקַּח Gen. 39. Nec *inuenitur scascelet in vno & viginti libris, nisi septies.*

De תְּלִישָׁה.

H*uic regi ministrat seruilis* Munach,*qui ante illum ponitur vel semel, aut bis* & *c. vsque sexies, vt* וְעַל־הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל שְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל־עֵץ־מַאֲכָל Ezech.47.*i.Et iuxta torrentem ascendet iuxta ripam eius, hinc & inde omnis arbor fructus comestibilis.* N*eque vnquam ministro caret, nisi in principio versuũ, aut post atnach, vel pazer, vt* זֶרַע וְקָצִיר *semen* & *meßis.Gen.9.& in sequenti duntaxat loco se ipsum cõ sequitur,* בָּא הֵנָּה וְאֶשְׁלָחֲךָ, *collocatur autẽ bis in eadem dictione, quando naturalis accentus non est in eadẽ syllaba cum ipso sic,* הַבָּשָׂר *id est caro.* Leui.13.

Hucusque de regibus.

De singulis ministris seriatim, ac primùm.

De מוּנַח

Hic accentus inter socios primam sibi meritò sedem occupat, tum quòd ad exhibendum obsequium paratus sit,

&

& frequens, tum quòd alios duos eiusdem secum figuræ participes habeat eodemque munere, quoad grammaticam spectat rationem, defungentes, alioqui enim harmoniæ diuersæ sunt indices. Itaque hic minister, vt in catalogo adscripsimus, vocatur ab Elia *seruus dominantium, pariter & seruorum seruus.* Huius *inscriptionis ratio est, quoniam primùm seruit omnibus regibus, vt ille docet, præterquā siluk, tiphcha & scalscelet. nec regibus quidem modò sed etiā ministris, præter cadma, & merca: vt dicetur in locis ipsorū. Sed quomodo ministranti accentui ministerium exhibetur? minimè obscurum est.* Sic *enim dicitur, vel quòd in lectionis progressu ministrum antecedat minister, vel quod ad sequentem seruilem seruilis accentus vocabulum, in quo ponitur, acceleret, non eò quidem, vt ibi lectionis mora trahatur, quod fit tantum apud reges, sed vt illinc quoque ad sequentia perlegēda lector festinet, dum eo scilicet peruentum sit, vbi cōsistere, ac resumere anhelitum regius imperet inteructus.* Porrò *nullus inter ministros sæpius consequitur seipsum, atque hic, vtpote qui septies repetitus alicubi inuenitur. Compræhendit autem hic accentus alios duos hilui scilicet, & mecarbel: de quibus admonet locus vt disseram paucis.*

De עִלּוּי

Omninò est idem cum Munach, *vt tradit* Elias, *& constat eandem figuram ambobus esse* Communem, *sed in hoc differentia est, quòd hæc eorum figura, ante atnach vel zarca accipiat nomen hilui, quia tunc immutatur* Elias. fe. 5

I *cantilena*

cantilena ipsius exempla quære in atnach, & zarca, sic quando præcedit zaceph & est in littera secunda vt מַפְּכֶם נְשֵׁילֶם *aliâs verò est munach, vel mecarbel, de quo nunc dicendum est.*

De מְכַרְבֵל

Figura Munach, quando appelletur hilui modò explicatum est, eadem verò dicitur mecarbel, quando sola in obsequium venit ipsi zaceph, & est in litera prima, itidem quãdo rex ille duos habet munachim prior in quacunque sit litera, mecarbel nuncupatur, vide exempla in zaceph. Nec verò distinctiones huiusmodi magnopere ad grammaticum pertinent, sed potius ad musicum, qui varios concentus, iuxta varias appellationes promendos intelligit.

De מַהְפָּךְ

Ministrat tãtum regi pasta, vel solus, vel cum munach: idque cum sequitur dictio parua, aut milhel: & inuenitur in eadem dictione ante pasta, quorum habes exempla superius in pasta.

De מְאַיְּלָא

Nullius ministri consortium admittit, sed solitarius inseruit regibus atnach, aut soph pasuc, atque etiam tiphcha: & quidẽ ipsi atnach ministrat in vndecim locis, & semper inter se & regium accentum, cui inseruit siue sint ambo in eadem dictione, siue in diuersis, intercedit vna motio, vt : בְּשָׂבְעֲתֵיכֶם *in saturitatibus vestris* . וַיֵּצֵא נֹחַ *Gen. 8. Egressus est ergo Noach quomodo autem, & quando inseruiat ipsis atnach, & siluk, vide in*

locis

locis ipſorum,ſemper eſt milhel.

De מֵירְכָא פְּשׁוּטָה

Propriè debet vocari מַאַרְכָא *ſed abſconditur aleph in tſere, & tollitur patach per ſyncopem ſic* מֵירְכָא*. Solet autem miniſterium exhibêre tantũ regibus tiphcha, & ſoph paſuc, vt* : אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ *Gen.1. cœlum & terram.* N*iſi quod in tribus locis ſeruit zarca, vide in loco eiuſdem.* A*liquando ſibi ipſi mox ſuccedit, vt* אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים פֹּה. *Eze.9. Quæ domus Iſraël faciunt ibi.* D*enique antecedit ante ipſum ferè ſemper darga, vt* וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ וְכוֹלֵי *& attulerunt illi vinum & bibit.*

De מֵירְכָא כְּפוּלָה

H*oc duplicatum merca conficitur ex merca ſimplici, ſicut zaceph gadol ex paruo zaceph, vnde fit vt merca & zakeph ita inter ſe conſentiant, vt quemadmodũ per illud, ſi quando citra adiectionem ponitur, intelligitur merca peſuta, ſic nomine zaceph, cùm nihil adiungitur erectorem paruum intelligamus.* I*dem eſto iudicium de teliſa, quod per ſe poſitum ſignificat teliſa minorem : ſic etiam pazer ſine adiunctione vbique innuit pazer* K*aton, atque hi ſoli inter accentus ſunt equiuoci, quos omnes facilè diſtinxeris, ea, quam trado tibi, ratione: nam aut ipſis epithetum adiunctum erit, aut non erit : illud ſi fiat nihil laboraueris : nam ſi reperias, exempli gratia, zaceph gadol, aut pazer* K*atõ, ſic* M*erca peſuta & teliſa maior, aut contrà, ſtatim percipis quiſnam indicetur accentus, ſin deſit adiunctum, accipies nomen, quod*

ita ponitur sẽper ꝑ minori accẽtu, vt zakeph, ꝑ zakeph caton: merca, pro merca pesuta: pazer, pro pazer catõ: & telisa pro telisa minori: sed redeamus ad rem. Itaque *geminatur hastile simplex, vt fiat merca cephulah, quod euenit in* 14.*locis, de quibus in tiphcha dictũ est: nec iam inculcabo exempla, sed rationem geminationis huius, quam hactenus suppressi, in præsentia declarabo.* N*empe quoniã* Merca *pesuta à tiphcha nec situ, nec figura differt, laborarent in illis discernendis minus periti, siquidem opinari possent, cum inseruit regi tiphcha minister merca, vel signatum esse iteratò tiphcha, vel ipsum merca repetitum: vtque intelligerent ibi esse merca, & tiphcha, nondum tamen vter eorum accentuum vel pro tiphcha, vel pro merca accipiendus esset, compertum haberent.* V*nde quoties accidit vt merca in ministeriũ rex tiphcha accerseret (id autem euenit in* 14. *locis) geminatus est minister ille, vt inter ipsum ac regem fieret expeditior distinctio.*

Elias in merca & tiphcha remittit nos ad mezoreth.

De קַדְמָא

A*ntecedere potest hic accentus vnum, vel plures ex istis quatuor ministris munach, mahpac, merca, & darga: ac subseruire solet regibus zarca, azla, & tebir: de quibus, cum supra meminimus, minimè illius, vel horũ proponere exempla omisimus.* C*æterum in* 14.*locis inueniuntur cadma, & azla super eodem vocabulo, vt* כָּל־הַנֹּופְלִים I*osue.*8.*omnes cadentes.* Hoc *ex masora magno.* D*enique sæpius geminatim super eadem dictione statuitur, vt,* הַמֶּלֶךְ *quòd euenit ob naturalem*

ralem dictionis accentum.

De תְּרְסָא

Nunquam proximè ante regem ministrat quippe cum inseruiat tantum ipsi azla: id quòd tantummodò eueniet mediante cadma, vt traditum est in Gheres, nullibi verò hæc regula fallit, qua dicitur post telisa minorem sequi cadma, & post cadma vnum ex istis tribus, azla tebir, vel zarca: vt וְאֶת־אַצְמוֹת שָׂרָיו וְאֵת עַצְמוֹת הַכֹּהֲנִים *& ossa principũ eius, & ossa sacerdotum.* Po*nitur geminatim super eadem dictione, vt* וַיָּקֻמוּ כָל־ בָּנָיו Elias. se.5 Gen.37. *& surrexerunt omnes filij eius. Quod ideo accidit, quoniam natura dictionis, in qua ponitur, alibi accentum requirit, quàm in vltima, nihilominus tamen in aliquot exemplaribus aliter inuenitur quod idẽ de variis exemplis, quæ hic citantur, censendum est.*

De דַּרְגָּא.

Duobus regibus hic ministrat, tebir scilicet & reuiach, ac vnum ex duobus ministris sequentibus ante se obtinet cadma vt כָּרַע שָׁכַב בַּאֲרִי *Et munach vt* נָם בֶּן וְאַח אֵין לוֹ *denique vt ministris duobus seruit, videlicet seruili munach non rarò, vt* לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי *id est, non in obscuro locutus sum.*

De יָרֵחַ בֶּן יוֹמוֹ

Accentus hic luna vnius diei appellatus, soli karne phara ministrat, solúsque illi proximè subnotari solet, vt Ester.7. עָשָׂה הָמָן *id est parauerat Aman.*

Hactenus de ministris.

EXPLICATIO IN TABVLAS SEquentes, quæ vtilißimæ sunt vtpote in quibus artificiosè compræhenduntur, ea quæ in hoc secundo libro tradita sunt.

His itaque decursis, subiiciendas rati sumus tabulas aliquot perutiles, in quibus quicquid ferè hoc in libro continetur addiscentium oculis nudè exponatur: harum verò, vt se habent, contexẽdi hic fuit discursus. Apprimè siquidem vtile futurum arbitrabamur, si tabula id genus traderetur, quæ ministrorum ad reges, item regum ad alios reges progressum ostenderet: in eo quippe summam vim & notitiam facultatis huius constitutam iudicabamus. Hoc autem operæpretiũ facturo quatuor opus esse rebus, quæ instituto adminiculũ adferrẽt, intelleximus. Primùm vt colligeremus quos quisq; regius accẽtus ministros asciscere t, deinde verò vt reges cõsequẽtes seipsos produceremus, quos ante pluribus verbis in capite de consequiis designauimus. Post hæc fuit curæ reges subiicere eos, qui non seipsos vt prius, sed qui alios consequuntur, cuiusmodi sunt tiphcha, post tebir: & atnach post ipsum tiphcha. Demùm vt nullus errori locus pateret, eos obseruauimus reges, qui velut inter se dißidium alant, nũquam sibi inuicem vel obueniunt, vel subnectuntur. Ex quibus illico extitit confecta illa tabula, de regum & ministrorum progressu, quam paulò pòst exemplis illustratam volumus, verùm hæc de integro explananda.

Sex

Sex tabulas, re ac titulis distinctas proposuimus, in quibus hoc seruatur vt regum nomina rubrica, ministrorũ verò cæteraque atramento pingantur præterquam in vltima tabula, in qua textus scripturæ nigro, reges verò & ministri rubro colore designantur, de qua suo loco. Est verò tabularum omnium titulus communis in primæ tabulæ frontis pitio sic. לוחות טובות בַּאֲשֶׁר אסף אֲנִי *& reliqua. id est tabulæ vtiles, in quibus compræhenditur paucis, quod hactenus fusè explicatũ est. huic subiungitur quota sit tabula his verbis* ·לוּחַ·א *id est tabula prima: Quod idẽ fit & in reliquis. Mox subsequitur titulus* שְׁמוֹת כָּל הַמְּלָכִים *&c. id est nomina omnium regum ac ministrorũ eorũdem. In ipsa subiiciuntur ministri suis quibuscunque regibus, in eáque legenda tibi ista subaudienda sunt.* מֶלֶךְ סוֹף פָּסוּק הוּא אחַז אֶת מְשָׁרְתִים מֵירְכָא וּמְאַיְּלָא *Hoc est, rex soph pasuc obtinet ministros merca & meaiela. Sic atnach quod mox subsequitur habet tres nempe hilui, meaicla & munach & cæt. Sequitur zakeph gadol in cuius regione habes* אֵין לא מְשָׁרֶת. *id est non ei minister & ideo in margne in ordine numerorum ponitur cifra o, vt significet illum carere ministro. Secũda tabula titulũ indicẽ sui habet* מְלָכִים מִתְרַדְּפִים .*i.* Reges *consequẽtes seipsos in ea sic pgredere à tergo eius est dictio ex nigro sic* מִתְרַדְּפִים .*i. consequũtur seipsos deinde accipe primam regis rubricã quæ est* תְּבִיר *quam mox sequitur* פַּשְׁטָא *dic igitur, consequuntur seipsos tebir & pasta &c. post ea habes in medio à fronte dictiunculã ex nigro cũ litera beth sic* ·עַר ב *ex his* | Secũda tabulæ declaratio.

igitu

igitur dices. מִתְרַדְּפִים תְּבִיר וּפַשְׁטָא וְגוֹמַר עַד ב *id est consequuntur seipsos tebir & pasta* וְגוֹמַר *id est & cætera* ·עַ·ב· *id est vsque ad bis: id est duo tebir venire possunt, vnus mox post alium, atque ita de reliquis. Tandem subnotatur in fine, quod pazer consequitur seipsum vsque ad octies, quod nulli alij conuenit.*

Tertię tabulę declaratio.

Tertiæ tabulæ methodum satis explanat, quod superscribitur hoc scilicet מְלָכִים *&c. id est reges amici quorum veniunt alij post alios. Sic leges* אַחַר טִפְחָא בָא זָקֵף וְגוֹמַר *hoc est, post tiphcha venit zakeph & ita de cæteris, ita vt dictiones nigræ nempe* אַחַר *id est post, quæ dictio in tabula in medio ponitur &* בָא *hoc est venit, quæ tabulæ suprascribitur repetãtur eodẽ modo in sequentibus.*

Quartę tabulæ decl.

Quarta hoc titulo insignita est מְלָכִים אוֹיְבִים *&c. id est reges inimici, quorum alius ab alio fugit, id est quorum vnus nunquam alium mox consequitur, deinde subsequitur ex nigro & rubro simul* נִמְנַע אַתְנַח מִן אַתְנַח *id est abhorret atnach ab atnach. Cætera sic leges* נִמְנָעִים *hoc est, abhorrẽt* זָקֵף וְטִפְּחָא *zakeph & tiphca, à legarme. Eodẽq; modo in cæteris progredere: in fine autem subscribitur quod abhorret zakeph gadol ab omnibus regibus præterquam à tiphcha, & sic etiã tebir ab ipsis abhorret, ac tabulæ quidem quatuor hactenus.*

Quintę tabulæ decl.

Quintæ autem, quæ ex illis confecta est, titulum præfiximus · לוּחַ טוֹבָה מְאֹד *&c. id est tabula valde vtilis, de progressu ministrorum ad reges, & regum item ad alios reges, sicut fit in bibliis. Incipiendum igitur à parte dextra sinistram*

nistram versus, Hebræorum more, atque hoc aduertendum, scribaturne seorsim minister, an cum aliis: nam si seorsim, indicatur quisnam ille minister sit, quoties vnus aliquis rex vnicum ministrum accerset: sin plures simul in eadem linea, volo dicere è regione sui seruiles accẽtus ascripti sint, si duo, docetur quinam sint ministri cũ regius accentus duos requirit: si verò tres, itidem, simili modo de reliquis censendũ est. Sic verò progressum insequi oportet aliqua subauditione facta, hoc pacto, veniũt ante regem soph pasuk merca pesutah vel meaiela. Aliud item exemplum accipe ad maiorem declarationem de tiphcha qui sextus est in ordine huius tabulæ. Si enim regẽ tiphcha vnicus antecedat minister, is erit merca pesutah, vel merca Kephulah, post regẽ verò tiphcha sæpe sequitur rex atnach vel soph pasuk. Idem dicendum de zakeph caton, nam solitarius ante ipsum minister est hilui, aut mecarbel: quòd si duo adueniant ministri, erũt mekarbel & hilui. Cæterùm vel iste rex succedet sibi ipsi, aut sequetur post ipsum zakeph gadol. Sunt autem tres reges, nempe zakeph gadol, ietib, & scalscelet, qui nullum habent ministrũ, nec ideo regia potestate priuantur. Vide in zakeph gadol. Cæterùm in hac tabula quibusdam illorũ, parua quædam scholia adiecimus, ad maiorem declarationem.

Veniamus ad tabulam vltimã cuius titulus est מְשַׁל הֲלִיכַת *&c. Id est, Exemplum progressus regũ & ministrorum allegamus in ea, versum ex secundi Regum primo his verbis* .ב.מְלָכִים.א *in quo versu inueniuntur*

Vltimæ tabulæ declaratio.

K *sedecim*

*ſedecim reges.*Hic *columnatim legendus eſt, huic ſubnectimus partem verſus, qui habetur* 2.*Paralipo.*34. *vbi ſunt pazer,* K*arnephara & ſcalſceleth annotatur ſic* .ב.דִבְרֵי הַיָּמִים.נד. Annumerantur *igitur in ipſis verſiculis omnes reges, ſuorum in obſequium vt decet quibuſdam præcedentibus miniſtris.*Nomina *autem accentuum quibus notantur hi uerſus, rubrica ſubſcripſimus, uerſiculis quidem ſubſcriptis atramento, tibi etiam obſeruandum eſt, ſi plures accentus in eadem linea rubrica notati ſint ultimum duntaxat eſſe regem, præcedentes cum omnes ſunt miniſtri, quod ſi ſolus ſit, erit etiam rex.* Admonendus es *etiam ne quid te remoretur, in principio uerſus mox poſt primam columnulam ante figuras regum legarme & peſik poni accentu munach ex more ſicut ſemper poſt paſuk duo puncta ſubſequi ſolent, ideo nomen ipſius munach non aſcripſimus quod ſit uelut pars accentuum legarme & peſic.* Iam *igitur noſtri haud inſtituti, nihil quod ad perſpicuitatem attinet, ſi modo candidus eris deſiderabis.*

De Grammatico accentu.

לוחות טובות באשר אסף אני בקצרה מה שכללתי על
טבע טעמים ער חנת

לוח .א.
שמות כל המלכים
ומשרתיהם

סוף פסוק : 1
מירכא פשוטה מאיילא 2

אתנח 2
עלוי מאיילא מונח 3

זקף גדול 3
אין לו משרת 0

זקף קמון 4
עלוי מכרבל 2

תביר 5
דרגא מירכא תרסא קדמא
מונח 5

מפחא 6
מירכא פשוטה מירכא
כפולה 2

רביע 7
מונח דרגה 2

סגול 8
מונח 1

פשטא 9
מירכא מהפך קדמא מונח
תרסא 5

פסיקי 10
דרגא מהפך מונח מירכא
פשוטה 4

לגרמיהי 11
מירכא מונח 2

גרש 12
קדמא מונח תרסא 3

גרשים 13
מונח 1

יתיב 14
אין לו משרת 0

זרקא 15
מונח מירכא עלוי מאיילא
כדמא תרסא 6

פזר 16
מונח 1

קרני פרה 17
מונח ירח בן יומו 2

טלשלת 18
אין לו משרת 0

תלישה 19
מונח 1

לוח .ב.

מלכים מתרדפים

תביר
פשטא
פסיקי
לגרמיה
} עד ב׳

זרקא
זקף גדול
זקף קטון
} ב׳ או ג׳

} מתרדפים

מתרדף פזר מן ב׳ עד ח
וכל השרירים אינם
מתרדפים

לוח .ג.

מלכים אהבים אשר בא
זה אחר זה

בא

בא		
טפחא	זקף גדול / תביר	} אחר
אתנח או סוף פסוק:	תפחא	
זקף קטון	פשטא / יתיב	
רביע	לגרמיה / גרשים	
סגולה	זרקא	
תלישה	פזר	
פסיק׀	שלשלת	
גרש	תליכה	

לוּחַ ·ד·

מְלָכִים אוֹיְבִים אֲשֶׁר נִמְנַע
זֶה מִן זֶה

נִמְנַע אַתְנָח מִן אַתְנָח

נִמְנָעִים:

מִן לְגַרְמֵיהּ:
- זָקֵף
- טִפְחָא
- סִילוּק:
- זַרְקָא
- תְּלִישָׁה

מִן גֶּרֶשׁ:
- טִפְחָא
- זַרְקָא
- פָּזֵר
- סִילוּק:

מִן פָּזֵר:
- זָקֵף
- רְבִיעַ
- טִפְחָא
- סִילוּק:

מִן תְּלִישָׁה:
- זָקֵף
- רְבִיעַ
- טִפְחָא
- לְגַרְמֵיהּ
- פָּזֵר
- סִילוּק:

נִמְנָעִים מִן זָקֵף גָּדוֹל כָּל הַמְּלָכִים חוּץ
מִן הַטִּפְחָא וְכֵן מִן תְּבִיר

לוּחַ ה׳.

לוּחַ מוּבָח מְאֹד עַל הֲלִיכַת מְשָׁרְתִים אֶל מְלָכִים וְהַמְּלָכִים אֶל אֲחֵרִים מְלָכִים כְּמוֹ יֵשׁ בַּמִּקְרָא

מְ שָׁרְ תִים — מְ לָ כִים

מֵירְכָא פְּשׁוּטָא / מַאֲיְילָא } סוֹף פָּסוּק׃

עִלּוּי / מַאֲיְילָא / מוּנַח מוּנַח } אַתְנָח

† אֵין לוֹ מְשָׁרֵת — זָקֵף גָּדוֹל } זָקֵף גָּדוֹל / מַפְּחָא

† i. non ei minister.

עִלּוּי / מְכַרְבֵּל / מְכַרְבֵּל עִלּוּי } זָקֵף קָטוֹן — זָקֵף } גָּדוֹל / קָטוֹן

דַּרְגָּא / מֵירְכָא / מוּנַח דַּרְגָּא / קַדְמָא דַּרְגָּא / תַּרְסָא מֵירְכָא או קַדְמָא דַּרְגָּא / * או עַל רוֹב מוּנַח תַּרְסָא מֵירְכָא או קַדְמָא דַּרְגָּא } תְּבִיר } מַפְּחָא / תְּבִיר

* i. vnũ vel plures munacim possunt venire ante tarsa, deinde merca vel kadma, postremo darga mox ante ipsum regem.

מֵירְכָא פְּשׁוּטָה / מֵירְכָא כְּפוּלָה } מַפְּחָא } אַתְנָח / סוֹף פָּסוּק׃

מְ לָ כִים — מְ שָׁ רְ תִים

- רְבִיעַ —
  - מוּנַח
  - דַּרְגָּא מוּנַח
  - מוּנַח דַּרְגָּא מוּנַח
- סֶגּוֹל —
  - מוּנַח
  - מוּנַח מוּנַח
- זָקֵף / פַּשְׁטָא — פַּשְׁטָא —
  - מַהְפַּךְ
  - מֵירְכָא
  - מֵירְכָא או מַהְפַּךְ — מוּנַח
  - מַהְפַּךְ או מֵירְכָא — קַדְמָא
  - תַּרְסָא מוּנַח מֵירְכָא
  - מַהְפַּךְ או מֵירְכָא — מוּנַח תַּרְסָא קַדְמָא — id est, munak, tarsa, kadma, deinde mahpak vel merca pesuta,
- פְּסִיק — פְּסִיק —
  - מַהְפַּךְ
  - דַּרְגָּא
  - מֵירְכָא
  - מוּנַח
- רְבִיעַ / לְגַרְמֵיהּ — לְגַרְמֵיהּ —
  - מוּנַח
  - מֵירְכָא מֵירְכָא מוּנַח
- גֵּרֵשׁ —
  - קַדְמָא
  - מוּנַח
  - תַּרְסָא קַדְמָא
  - קַדְמָא מוּנַח
  - מוּנַח תַּרְסָא קַדְמָא

טעמי משרתים מלכים

מונח —— גרשים —— רביע

אין לו משרת —— יתיב —— זקף

מונח
מירכא
מאיילא
מונח עלוי —— זרקא — סגול / זרקא
מונח / מירכא } קדמא *א או יותר
מונח תרסא קדמא מונח

†כל משרתים לפני זה יהיו מונח —— פזר —— תלישה / פזר

*ירח בן יומו
לפעמים עד) מונח ירח בן יומו —— קרני פרה
ח. מונח מונח ירח בן יומו

אין לו משרת —— שלשלת —— פסיק

מונח
מונח מונח —— תלישה —— גרש
מונח מונח מונח
*ולפעמים עד ז.

* .i. vnũ vel plura munach ante tarsa, deĩde kadma, postea munach mox ante regẽ.

†.i. omnes ministri ante ipsũ sunt munach.

*.i. aliquã do vsq, ad quĩq; munach deĩde gheres postea ierach ben iomo.

* .i. quãdoq; vsq; ad septẽ.

לוח ·ו·

משל הליכת משרתים ומלכים

ב.מלכים.א.
קדמא אזלא
ויאמרו אליו
לגרמיה
איש ׀
פסיקי
עלה
רביע
לקראתנו
עלוי זרקא
ויאמר אלינו
מונח זרקא
לכו שובו
מקף־מונח מקף־מונח סגול
אל־המלך אשר־שלח אתכם
מונח רביע
ודברתם אליו
יתיב
כה
מונח זקף
אמר יהוה
מהפך מקף־פשטא
המבלי אין־אלהים
זקף
בישראל

עילוי זקף
אתה שלח
זקף גדול
לדרש
מירכא טפחא
בבעל זבוב
עלוי אתנח
אלהי עקרון
תלישה
לכן
גרשים
המטה
מקף־מירכא תביר
אשר־עלית שם
מקף־מירכא טפחא
לא־תרד ממנה
מקף־מירכא סוף פסוק ׃
כי־מות תמות ׃
מונח פזר ב.דברי
ויאמר להם (הימים כג.
געיא ירח בן יומו קרני פרה
צאו לערי יהודה
שלשלת
וימאן ראשית.לט.

De *musico accentu.*

M*Vsicus accentus quidnam sit superius ostensum est, nempe, notula harmoniæ cuiusdam index. Quid etiam differat à grammatico minimè omissum est: nimirum quia grammaticus illam eleuat syllabam, quam musicus cantillat.* Vocãt autẽ hunc *accentum* Hebræi נְגִינָה, *quæ dictio Græcis* τόνος, *nobis verò* Modulum, *siue* Melodiam *sonat. quippe cantionẽ aliquam repræsentat* Hebræis, *sicut nostris cantoribus vt. re. mi. fa. sol. la. sed in hac tamen similitudine magna quædam interest dißimilitudo: nempe quia notulæ nostrorum vocem duntaxat singulæ repræsentant:*Hebræorum *verò musici accentus cantilenam, quæ vocibus constat indicare solent.* Attamen hæc analogia, *docendi scilicet causa, non incõmodè adducitur.* Cæterùm *cognitio istius accentus nõ multum vtilitatis adfert hominibus nostris, quandoquidem ad solam synagogam* Hebræorum, *quam ipsi* הַקָּהָל הַכְּנֶסֶת *vocant, cum reliquis ceremoniis spectat: quanquam me non latet* Calonimum *esse in ea sententia, vt opinetur ex concentibus accentuum, proprietatem regum ac ministrorum posse dignosci.* Sed *ea de re plus satis obiter hoc in libro tractatum est, præsertim vbi de regibus magnis, ac paruis habitus est sermo: pariter & in primo, vbi de figuris nominibusque accentuum disseruimus. Superest itaque singulorum tonos, cantionesque iamiam exponere studiosis, vt animum, cantillando oblectent: qua in re hunc ordinem*

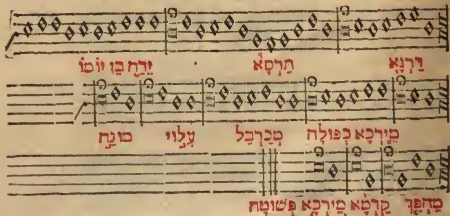
ordinem ſeruandum ſtatuimus. Primùm *exhibentur reges, quia numero, & dignitate antecedant miniſtros.* Id *verò fit ea methodo ſeruata, vt quò cuiuſque cantilena altius extollitur, eò ſuperiorem ordinē præ cæteris occupet: deinde ſequuntur miniſtri, qui & ipſi eadem ſerie diſponuntur.* Cùm *autem* Hiſpani *aliter, & aliter* Germani, & Galli, *aliarumq́ue nationum* Iudæi *variè ſuis modulentur accentibus, nos huius in totum ſecuri, vnum duntaxat exemplar (quod vſitatius eſſe conſtat) tibi lector exponere putamus ſatis.* Quippe Chriſtiani *reſpuimus iſta curioſius rimari, quæ ad ſolam* Iudæorū *ſynagogam pertinent: nimirum enim pietati magis cōſentaneum eſt ſuam in iſtiuſmodi rebus inſcitiam fateri, quàm cognitionem ſuperſtitioſam, nec minus inanē velle profiteri.* Vnde *equidem iam roſis floſculisq́ue hinc inde decerptis, ſpinas & tribulos illis relinquam: deq́ue iſtis, vt videtur conſultius ſuperſedebo.*

Sequuntur Regum *ac ministrorum toni.*

נגינות מלכים

נגינות משרתים

LBER TERTIVS DE
Rhetorico accentu.

Accentuum ad suas classes reductio. Cap. 1.

H *Actenus quanquam copiosè satis de accentu disseruimus, vtpote qui ab eorum inuentione & à communi finitione exorsi, mox officia præcipua, deinde primariam diuisionē complexi, ac postremò catalogum, in quo digesta omnia ob oculos posuimus. Post hæc autem, singula speciatim suis attributa classibus, explicatè & singulatim ostendimus: nihilominus tamen nondum vniuersa comprehendimus, siquidem de rhetorico accentu nondum pertractauimus, quod nobis hoc in libro exequēdū est. Ex omnibus igitur supra memoratis Prosodiarum figuris, tribus duntaxat rhetoricus accentus contentus est: reliquis omnibus grammatico, ac proinde musico dimißis. Placet ergo vt postquàm de grammatico accentu peregimus, nunc ad rhetoricū accedamus, in quo vis & natura trium figurarū, nempe metheg, gahaia & maccaph, quas duntaxat hic rhetoricus accentus sibi vendicat, explicanda, venit.*

Nunquid sit rhetoricus aliquis accentus? Cap. 2.

P *Rincipiò disquirendum esse iudico, num rectè à nobis rhetoricus aliquis accentus statuatur: quandoquidem à nonnullis prætermitti solet. Veruntamen hac in parte Reuchlinum & quosdam alios peritos viros insequimur, quorum tametsi authoritas argumenti fidem explēre poßit: persequar tamen* Capnion lib. 2.

 ratione

ratione vnā, & altera, institutum probâre, namque accentus est Hebræis *quæcunq; saltem accidit syllabæ figura:* Semol *& iamin, insuper daghes,* & *raphe hinc reiici constat, quòd literis tantum minimeq; syllabis aduenîre nata sint.* Eademque *nimirum* Græcis *prosodias constituendi ratio fuit: quippe cum id nominis eò patêre voluerint vt quicquid syllabarum prolationi momentum adferret sub huius nominis ambitu comprehendi censuerint: tametsi postea nomen hoc* προσῳδία *inspiritus, tempora,* & *tonos, paßionesque secuerint: vt pulchrè* Reuchlinus *ipse narrat: re autē vera prosodiæ nomen, quod idem cum accentu notat, latißimè patet, cùm sit pars secunda grāmaticæ cui velut obiectum id in quo versetur, syllaba subiecta est, ex quo fit, vt quæcunque notula aliquid circa ipsam designat, accētus meritò nūcupari poßit: quapropter & hiphen, cui respōdet maccaph, & pesic cum quo conuenit diastole prosodiæ fuerint: sic itidem & metheg cuius officio apud* Latinos *interim fungitur accentus grauis, vt cùm scribimus à deo ne ádeo proferatur: sed interest quòd metheg syllabam cui adiungitur, planè diuisim enunciandam minimè demonstrat. Si igitur tres isti, de quibus nobis institutus est sermo, videlicet* Metheg, Gahaia, & Maccaph, *nomine accentus donandi erunt, non grāmatici ac proinde nec musici fuerint appellandi, quando nihil neque ad tonum, neque ad cantionem facere hos constat: rhetoricus itaq; illos nuncupabimus.* Præterea *rudis quantumlibet sermo, vt notat* Capnion, *grammaticorum est,*

Capnion lib. 2.

qui

qui accentus suos solo inflectendi vsu obseruant: at ornata prolatio, quæ iuxta temporum dimensionē expenditur, potius ad rhetores spectat. Hoc quidem loco *appositißimè aduertendum est, diuersam esse maximè &* Hebræorum, *&* Græcorum, *&* Latinorum *de accentibus institutionem, seu tractandi methodum.* Nam Hebræi *grammatici syllabicæ quantitatis rationem nullā habent: quoad constitutionem grammaticorum accentuum.* At Latini *saltem quantitatis penultimæ rationē ineunt, quod quidem* Hebraicis *grammaticis omissum rhetoricis partibus susceptum est. Sed iam ad rhetorici accentus descriptionem deueniamus.*

R*hetoricorum accentuum descriptio, & distinctio.* Cap. 3.

SIT *igitur positum, quòd cum ratione consentaneum est, rhetoricum esse aliquem accentum, quem tamen illegitimum & acititium esse nō refragamur. Siquidem non dißimilis est illi, quem ob reflexum encliticæ tenorem, tum* Græci, *tum etiam* Latini *asciscere solent, atque in dictione, præter natiuum constituere: fuerit autem rhetoricorum accentuum talis descriptio. Sunt enim syllabis dictionibúsue aduenientes rectæ lineæ, aliud quàm tonum vel cantionem nobis indicantes. deinde verò distinguere hos oportet: alij enim plures, alij pauciores in istum ordinem adscribunt.* Reuchlinus *enim tantum* Metheg, *alij hoc & maccaph enumerant, prætereuntes interim* Gabaia, *vel idem cū retinaculo esse existimantes.* Verùm *hæc quidem separari*

rari conuenit, ne quem perturbet confuſio. Porrò autem makeph, & reſen figura diſſentiunt, vt patet in catalogo, pariter & officio diſconueniunt, vt poſterius exponam, quò facilior eſt ipſorum ac magis expedita diſtin-Ɛtio. At verò Metheg & Gabaia *figuræ ad inuicē conſimiles, aliâs alio nomine vocantur: quin etiam ſeparantur, quoniam gabaia ante ſceua, ſed metheg poſt motionem ſcribitur, niſi quòd in .ה. interrogatiuo præponi ſolet: idque vt differat ab ה. articulo, cui adſcribitur retinaculum in latere ſiniſtro.* Ratio *autem huius diuerſi ſitus inde naſcitur, quia in* ה. הַֽיְרִיעָה *ponitur metheg loco daghes, ſed in* .ה.הֲֽשְׁאֵלָה *id eſt, interrogatiuo loco ſceua ſufficitur.* Ad *hæc officij diſcrimine, vt paulò poſt dicetur, ſeparari commodè poſſunt: horum attamen triū ea eſt inter ſe, vt videtur, connexio, & naturæ conſenſus, vt ſi cuiuis vni ex ipſis accentus appellationem detrahas, cæteros eadem ratione reiicere opus ſit.* Q*uorſum enim metheg admittitur, ſi repudiatur gabaia: quòd ſi recipitur & hoc, cur maccaph excluditur? de tribus igitur hiſce haud præter rem diƐturi, ab accentu* Metheg, *qui eximius apparet, exordium ſumamus.*

In quibus cōueniant & diſconueniāt metheg & gahaja.

De *variis nominibus* Metheg, *necnon de eiuſdem officio, ac vtilitate.* Cap. 4.

מֶתֶג Metheg, *id eſt retinaculum, dicitur & alio nomine* רֶסֶן, *quod frænum ſignificat: hinc illi attributæ appellationes, quòd ſpiritum artificioſè retinendū innuit, orationisque decurſum, ne temerè excurrat moderatur: nam alioqui ſanè periculum ſit, præſertim ſi*

poliſyllaba

polisyllaba sit dictio, ne qua indecorè, ex prolatione cõcitata, aut literarũ, aut syllabarũ metathesis, siue transpositio fiat: tum etiam neque harum dimensio, seu quãtitas vsquam obseruetur. Vnde *lepidè quidam* Hebræus *poëta, nec doctè minus vim, & cõmoditatem huius retinaculi, versiculis sequentibus expreßit.*

כַּקּוֹרֵא בְלֹא הַמֶּתֶג.כַּרוֹכֵב בְּלֹא חָרֶסֶן *quos ita* παραφρα-στικῶς *licet conuertere: non est minus absurdum legere sine metheg, atque sine habenis obequitâre ridiculum: perinde ac si diceret, fræno & lectorem, & insessorem pariter egêre.* Vocatur *autem & alio nomine* הַעֲמָדָה *hoc est statio, seu stabiliendi nota: quòd syllabas exilire non sinat.* Neque *defuerunt, qui vocarint* מַאֲרִיךְ *quoniam breues alioqui syllabas, quibus annectitur, producat: sed præstat hoc nomen ipsi merka, cui iam attributum est relinquere.* Solet *autem nonnũquàm adhiberi metheg emphasim quandam, & pondus adferendi causa, vt* Gene. 3. הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה־ לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל. *i. Ipsa mulier quam dedisti mihi, &c.* Vbi *non tantùm* ה *articulus emphaticus, sed metheg itidem.* Præterea *positum idem retinaculum discrimen seruilium à radicalibus nonnunquam facit, & significationes distinguendi signũ est, vt futurum* יִרְאוּ *quod sensum timoris habet, hic loco* י *radicalis obtinet metheg, quod non secus quàm daghes, vel motio magna suppleat absentiam ipsius primæ essentialis literæ: aliâs* יִרְאוּ *si videndi significatione vsurpetur, sine metheg fuerit.* Sic יָשְׁנוּ *cum metheg à radice* יָשֵׁן *sed quod eo caret à*

Elias sec. 7.

M *the-*

themate שְׁוָא *de huius autē non solum vtili sed propemodū necessaria cognitione talia ferè conscripsit* Elias, Sec. 7. O*mnino ait, quisquis sine metheg lectitat, haud extra offendiculi aleam, sed velut inter spem & metum constitutus est: ac propterea par est, vt qui expeditè lecturus est, ad methaguim studiosè aduertat. Sèque exerceat in ipsis à pueritia vt senioris memoriæ hæreant tenacius, sitque illi hæc didicisse per totam vitam iucūdum.* H*æc ille, tu autem ex hoc nostro labore non parū ad eam rem adiumenti, vt spero, consequi poteris.*

Disquisitio quorsum inuenta sit virgula Metheg. C*ap.* 5.

P*orrò autem accessionis istius retinaculi prima & summa vis est, vt sciatur, quænam syllabæ siue longæ, siue breues protrahēdæ sint: vnde & signatur ad vocalem producendam.* H*ic oritur perplexa quæstio, cur vocalibus magnis productionis significandæ gratia applicetur metheg.* N*am quòd addatur segol, vel patach, aliúsue cum pro longis ponuntur, breuibus scilicet motionibus vt producantur, minimè id quidem mirum est: at verò longas vocalès ex figura ipsa producendas intelligo: neque vllam corripiendam iudico, sic enim exempli gratia chiric magnum & cholem se habère, vt* η *&* ω *apud* G*ræcos mihi persuasi.* I*nanis igitur fuerit morandi notula vt pote, quæ id omnibus repræsentat, quod minimè eos latet, qui prima saltem linguæ sacræ rudimenta imbiberunt.* A*d*

hoc

hoc ſanè dixerim retinẽdum hoc eſſe artificio ſpiritum, vt ne ſyllabam ſepares, ſed ſuſpendas: vt ne ab aliis, quibuscum idem vocabulum efficit diſſecta, ſed diſtincta audiatur: vt deniq; nõ aliter, quàm figura ſit, ſono ſeiungatur: quod autẽ adducitur motiones longas vbiq; produci, planè inficior, & aſſero in cõtextu aliud, & aliud ſeparatim de quantitâte ſyllabica iudicium ferendum: ſiquidem quemadmodum in oratione protrahuntur aliquando breues, ſic contrahuntur interdum & longæ, vt ſiquando proximè conſequatur accentus: exemplo ſit שָׁמַר *camets hic magnum eſt, inquit* Reuclinus, *attamen neque vox eſt producenda, neque retinenda: quoniam mox ſequitur accentus. Vides vt camets longum eſſe dicat, cùm non producatur: quid eſt autem longum eſſe, niſi duorum temporum dimenſionem habêre? Quid itidem produci, niſi hoc ipſum eſt? erItne igitur longum, quod nõ producitur? quòd ſi nõ erit magnũ camets, fueritue paruum?* An δίχρονα *potius dicentur hæc puncta, ſicut* Græcorum *ancipites, aut vocales omnes* Latinorum? *ex iſtis ſalebris, ſiquid rectè iudico, emergas, ſi natura ſua longam motionem, aliquando in ſerie contextus breuis quodammodo vicem gerere profiteare: itaque ſignatur hæc virgula* Metheg, *non vt vox ipſa exaltetur, & eleuetur: ſed vt certo quodam tempore, & quantitate retardetur: quemadmodum fit ſæpe in dictionibus latinis, vt in hac parte indeclinabili, dũtaxat, reflectitur quidem accentus è penultima in antepenultimam, ne ſcilicet diuiſim prolata intelligatur, ſed. ta.* Capnion lib. 2.

M ij ſyl-

ſyllabá nihilominus producitur, licet præceſſerit accentus: idem eſto iudicium de iſtis alíquando, síquando, ſúbinde, périnde cæterísque conſimilibus, de quibus conſule grammaticos latinos: nimirùm accentus toni ſyllabici eſt index, miniméque temporis: ſicut contrà metheg ſyllabæ dimenſionem ſolam ſpectans, indicandi officiũ toni aſpernatur & reiicit. V*nde fit, vt quod ad illud attinet, non illi grauis latinorum accẽtus, vt ſuperius dixi reſpondeat: ſed potius hæc lineola, quàm ſyllabis innuendæ ipſarum productionis gratia ſuperaddũt latiæ proſodiæ ſcriptores.* His *itaque decurſis de nomine officióque ipſius, obiter item de commoditate, quam præſtat, iam conuenit aliquot canones præſcribi, vt vbinam ſupprimi & deeſſe oporteat, vbi collocari debeat, intelligatur.* Hos *igitur nudè & breuiſsimè ob oculos ponam, nec verò hic répetam nomina figuráſq; motionum, quòd minimè ad hæc accedentibus ignotas putem: tantùm dixerim motionibus quinque magnis, ſuperaddi patach, et ſegol, vt ſint motiones ſeptem, quæ retinaculum ſæpius vſurpant: ad quod reſpexiſſe conſtat authores* Maſoreth, *qui proinde & iſtis ſeptem titulũ regalem attribuerunt.* Dixi *ſæpius, quoniam admittunt & aliæ paruæ, præſertim ſi pro magnis ponantur, vt* גְּבֻלְךָ *terminus tuus* יְשִׂמְךָ *ſtatuet te, ac etiam ſi non ponantur pro magnis, vt* יִהְיֶה: *erit: licet id rarius contingat, nec verò paruas motiones, quibus additur, vbîque producit, namque vau ſurec copulam ſequẽte maccaph non protrahit: vt docet* Rabbi Kimhi *in ſuo* Miclol *vbi*

hoc

hoc exempli loco adducit וְשָׁלַח־לִי Et *mitte mihi, vbi ſceua poſt ſcurec virgula metheg notatum quieſcit, id quod arguit correptum ibi eſſe ſcurec. Sed iam ad regulas veniamus.*

Canones de Metheg.

1 *Quælibet vocalis ex ſeptem paulò ante memoratis: quas reges vocari diximus, ante grammaticum accentũ tertio loco exiſtens, etiam ſi per maccaph dictionum connexio fiat, ſæpiſſimè retinetur per metheg, vt* כִּי־אֲנִי. תֵּצֵא־אֵשׁ . כֹּה־אָמַר . אָנֹכִי . מִזְבְּחוֹתֵיהֶם

Appendix.

Idem euenit nonnunquam & chiric paruo, vt מִשְׁנֶה־כֶּסֶף.וְסָלַח־לָהּ *Et kibuts, vt* יֻקַּח־נָא

2 *Omne camets ante ſceua retinaculo producitur, qua ratione à camets chatuph facilè diſtinguitur, vt* אָמְרוּ [Elias can. 11.] פָּקְדוּ : חָכְמָה *chocma, id eſt ſapientia.*

Appendix.

Sic iudicium feres de reliquis motionibus magnis, vt יְמִינְךָ שׁוֹמְרִים יֵצְאוּ *Inſuper de patach & ſegol, præcipuè ſi litera ſceuata iteretur, vt* צַלְלוּ.בְּגַלְלֵי *aliqui tamen ſcribunt* צֲלֲלוּ. *Ac etiam ſi non repetatur, vt* וַיְחִי *Idem pariter fieri contingit in chiric paruo, vt in* וַיִּטְּבוּ יִרְאוּ *vbi metheg, vt iam docui, pro iod radicali ſubſtituitur: vt ſit chiric paruũ cum Metheg, loco chiric magni. Sic euenit motioni kibuts, cùm ponitur ꝓ ſcurec, vt* גֻּבְלָךְ *quibus in exemplis notãdũ eſt ſceua quod poſt motionem paruam, quæ retinaculo producta eſt, conſequitur, mobile eſſe, ac proferri.*

Exceptio.

Eſt autem exceptio à præcedentibus, ſi primam ſyllabam ſequatur daghes, tunc enim abeſſe retinaculum ſolet, vt הַטָּאתִי.

Appendix.

Sciendum quòd in loco accentus rhetorici ſufficitur nonnunquam grammaticus, vt, וַיַּעַמְדוּ וְשָׁכַבְתָּ. *vel virgula* מַיִם *vt* וְחָנָה־שָּׁם: *quòd his rationibus fit: nam ante zakeph ponitur interdum munach, vt* וְשָׁמַרְתָּ *& aliquando lineola* מַיִם, *vt* הַבָּשָׂר. *& ante azla Kadma vt* וַהֲבִיאוֹתִים וַיָּבֹאוּ. *quibus ex locis colligitur, alibi reperiri Kadma, quàm in vltima ſede, quamuis eam trāſpoſitionē naturalis accētus non exigat, hoc verò fit, vt apparet, quia liceat accentui grammatico retinaculi locum vſurpâre, quod ſedem vbîque habet, præterquam in vltimo loco, vnde naſcitur hic Canon.*

Metheg nunquam ponitur in fine dictionis, niſi continuetur ipſa per maccaph, & ponitur cum omni vocali magna, quam ſequitur vel quieſcēs apparens, id eſt cōſonans, vel quieſcens abſconditum, id eſt litera אהוי, *vt* בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּבוֹד־יְהוָה *idem fit in iſtis, ſimilibuſque vocabulis,* שְׁתַּיִם יְמֵי בֵּין כִּי הִיא, *quando ſcilicet continuātur per vniendi copulā. Additur & ipſi ſegol nonnunquam vt in relatiuo* מֶה, *quando applicatur dictioni quæ incipit ab vna literarum* אהו. *Quod ſicubi in fine cùm nō ſit vocabulorum cōnexio reperies delineamentum metheg, ne duxeris id eſſe retinaculum (quis enim vltimam dictionis ſyllabam retinendam eſſe neſciat?)*

Elias ſec. 8. & vltima.

at?) sed virgulam notæ protractionis ad similem, quæ grammatici, naturalísue accentus locum designet.

Omne milhel constructiuum per maccaph in locum natiui accentus retinaculum asciscit, vt מֶֽלֶךְ מִצְרָיִם 4
Rex AE*gypti.*

Litera seruilis ante vocalem retinaculo productã, ha 5
bet & ipsa metheg, vt וַֽיַּעֲשׂוּ לַֽמַּחֲנֶה.

ה *particula demonstrandi siue appareat, siue occul-* 6
tetur, in בכל *habet ferè iuxta se metheg, parte sinistra, vt.* הַֽמִּדְבָּר. בֶּֽעָנָן. הָֽאָדָם. בְּֽמַעֲשֵׂר. ה *verò interrogandi, vel admirandi, quoties habet solum patach, erit retinaculum iuxta* ה, *sed parte dextra, vt* הֲֽשָׁלוֹם
N*unquid pax?*

Omnis syllaba principalis incipiens ab vna literarũ 7
בכם, *quam sequitur gutturalis, patitur protractionis notam, vt* בְּֽהָר מֵֽחוּץ מֵֽעֵבֶר.

Omnis litera primaria & ministerialis, præcedens 8
היה *vel* היות *protrabitur per metheg, vt* אֶֽהְיֶה יִֽהְיֶה הָֽיְתָה בִּֽהְיוֹת לִֽהְיוֹת.

Sic omne vau conuersiuum ante iod retinaculo gau- 9
det, ut וַֽיַּעַשׂ וַֽיַּעֲמֹד *nisi sequatur daghes, vt* וַיְהִי

Si quinque aut quatuor syllabarũ sit dictio ferè sem- 10
per habet duo retinacula, eáque aliquando continuatiua, vt הַֽיְעָרָה. *& quandoque interiectis motionibus separata, vt* הַֽחַטָּֽאת. *Inueniuntur etiam quædam dictiones in quibus tria retinacula scribuntur.*

P*uncta rapta, quæ ab aliis semipuncta, ab aliis cha-* 11
tephim vocantur, exigunt ante se productionis notam,

vt

vt וַאֲכַבָּה אֶֽעֱבֹר, *nisi sint in principio dictionis, vt* אֲשֶׁר אֲדֹנִי *quod satis perspicuum est.*

Appendix.

Obseruandum sæpe ibi non esse punctum raptum, vbi esse videtur, nam camets chatuph, quasi sit chateph camets, perperam in quibusdam codicibus adiunctum sibi obtinet sceua, sic וְהָמְלַח *& sal. Itẽ ibi* בְּיָפְיֵךְ *in pulchritudine tua, quibus in locis non esse chateph camets inde probatur, quòd puncta rapta, vt tradit* Elias, *nunquam post se sceua admittant.* Elias ca. 12. *Estque in iis hoc maximè obseruãdũ, quòd nõ solum duo sed & tria sceua in à principio mox sequuntur, sed de his satis dictum est in nostris institutionibus lib.* 1. *Ex quibus elicies facilè, perperã coniugationẽ hopal scribi à principio cum* ָ. *Eadem semipuncta secum neque retinaculum patiuntur, neque aliquem accentum grammaticum, sicut nec sceua, quod ipsum tamen obtinet gabia loco metheg: quod quidem gabia figura est, vt mox dicetur, nõ dissimilis à metheg, sed situ & effectu distincta, nempe quia ponitur ante punctum, & quia sonum ipsius immutat, quod minimè facit retinaculum. De mugitu ergò, quoniã ad metheg refertur, canones aliquot præscribere hoc loco non fuerit absonum.*

Canones de Gabia.

Quando post simplex sceua, quod in syllaba primã positũ est, sequitur gutturalis, accedit ipsi sceua mugitus in latere dextro, sic כֶּהָרְרֵי *sicut montes.* Psal. 36. *&* Elias sec. 7. לְעוֹלָם תְּהִי טַאוּ *aliqui tamen aliter notant, nempe in*

latere

latere sinistro, nos Eliam *malumus sequi.*

Omne sceua primæ syllabæ, quod ante iod scribitur, mugitu afficitur, vt בְּיָד *in manu.* Exceptio *est, si iod illud subscriptum habeat chiric, vt* וְיִשְׂרָאֵל.

Nomen *tetragrammaton cõtinuatiuum per maccaph mugitum habet in sceua, vt* יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ.

Literа *ministerialis sceuata ante syllabam, quam retinet productionis nota, mugitum obtinet, vt* בְּרִאשֹׁנִים

Sicut autẽ ex canonibus istis regulas alias elicere possis, sic alibi inuentas ad ipsos poteris referre. De *his igitur hæc satis.*

De *gabia.* Cap.6.

נַעְיָא*, id est mugitus: est virgula quæ cum hateph, id est sceua posita ad latus dextrũ, dilatat lectionẽ ipsius, sonumq; immutat: nam ante iod sceua gabia profertur vt chiric, vt* בְּיַד *biiad, sed ante literas* ח ה ע א *vt vocalis ipsarum, vt* תְּחִי *tichi* דְּעוּ *duhu: alibi verò, vbicunq; sit, legitur vt patach* לְבַב *lauau* וְנִשׁוּבָה *vanascuua: scribi autem debet, vt docet* Elias, *in latere dextro, vt differat à metheg, poniturque tantum in principio dictionis, & aliquando proximè ante grammaticum accentum, vt in adducto* בְּיָד*: hoc autem ipsi retinaculo nullibi licet, nisi interueniẽte copula maccaph, vt* בֵּית־יִשְׂרָאֵל. Eze.19. *Sonat autem vt diximus mugitum, ob id attributum nomen, quia ante iod & gutturales eiusdem soni concursum faciat, vnde nascitur hiatus, id est vocis eiusdẽ iterata prolatio, non decet autem mugitum cum retinaculo confundi, cùm inter se maximè diuersa cernantur.* Reuchlinus lib. 2.

Namq; *sceua gabia syllabam non producit, retinet tamen, ne scilicet duo soni consimiles in vnum coallescant: at retinaculum præterquam quòd syllabam retentat, etiam protrahendam docet: vnde moræ vel extensionis nota rectè appellatur: necnõ* הַעֲמָדָה, *id est statio, vt dictum est.* Elias *tamen asserit gabia significâre clamorẽ, nominisque notationem tradit hanc, quia productè inquit legi debet, cui reffragari nolim, sed mentem ipsius explico, ac dico, non esse consentaneum sceua, quod sæpè obmutescit, ob annexam virgulam, iuxta magnæ vocalis dimensionẽ, proferri: idq́; inde colligas, quia ipsum sceua gabia, alibi quàm ante iod & literas gutturales, vt superius dixi, per patach efferendum sit.* Itaq; *intellexeris dilatari sceua ratione soni, quoniam alioqui sonet vt segol, vel aliorũ iudicio, vt Gallicum. e. quod fœmininum vocant: neque non ab aliquibus vbique supprimatur. Quas ob res ita per virgulã erectam produci dicatur, vt ipsum idem sub gutturalibus accessione motionis paruæ dilatari tradũt.* Neq; *verò gabia, quia cohibetur mugitum, siue hiatum edit, nam id mugitum potiùs impediat, sed quoniam sequitur, vt dixi sonus & vox eadem: neque ob id quidem initio crediderim excogitatum id fuisse; vt syllabam coërceret, sed vti sonum ipsius sceua immutatum ostenderet: paulò post tamen à metheg, cum quo erat figura par, & consonum retinẽdi officium suscepisse videtur. Cæterùm de ipsius collocatione canonem vnum & alterum habes inter regulas metheg: proinde hæc sufficiant.*

De

De Maccaph. Cap. 7.

מַקָּף, *hoc est quod* Græci ὑφὲν, *Latini subunionem dicunt, virgula est transuersa dictiones paruas cum magnis interiectu sui copulans, sic* עַל־הָאָרֶץ *vnde copulam interpretantur, seu colligamẽtum: quippe à* Chaldæa *radice,* נְקַף, *quæ coarctare significat, deflectitur. Quidam vocant ipsum &* סָמִיךְ, *id est sustentatio: quia sustentẽtur in ea virgula duæ dictiones, nos cõnectionẽ, seu copulam, quòd significationi dictionis quadrat, & ad rẽ præsentem magis est accõmodum, vertere maluimus, id siquidem innuit* Elias, *qui nominis etymologiã tradit hanc, quia simul coniungit duas dictiones. idem in capitulo* Cantici 4. רָחִיק, *id est arctatorem siue vrgentem nominat, quæ videlicet appellatio cum præcedentibus eodem refertur. Differt autem à retinaculo, colligamentum, quasi ex diametro: quòd illud morula interiecta syllabas ferè separatim enuntiet, et retardet à natiuo accentu, hoc verò connectione quadam ita coarctet dictiones, vt quasi vnicum ex duobus vocabulũ conflatum sit, subnaturalem vnum quendam accentum cogat. hic naturalem appello eum, qui syllabam acuendam monstrat: nam alioqui grammaticus accentus cum rhetorico locũ habêre potest, in vocabulis distinctis, nedum in his, quæ per maccaph continuantur. Quinetiam accidere potest, vt grammaticus consortem grammaticum patiatur in dictionibus, quas maccaph consociat: quanquam id rarius, & ferè cùm prior ex metheg cõfectus est, vt* וְהִנֵּה־שָׁם Ezech. 8. *Insuper maccaph po-*

ſitum poſt camets, paruum id eſſe indicat: Metheg *verò ipſi camets additum, magnum id eſſe vbîq; declarat.*

De collocatione Maccaph. Cap. 8.

Itaq; *interſeritur mackeph, vt ne duarũ dictionũ accẽtus cõtigui ſint, quod habet* κακοφωνίαν, *vt ſi diceretur ibi* וַיּוֹסֵף לָקַח *mirũ ni continẽter iterata eleuatio odioſa ſit, proinde interiacet maccaph prioris videlicet accentus expungendi cauſa, ſic* וַיּוֹסֶף־לָקַח *ratio eſt, quoniam grammaticis accentibus vix liceat eſſe contiguis, ſicut in ſequentibus oſtendam, veruntamen rhetorici accentus contiguitatem tolerant ſæpè, vt cùm maccaph et metheg, & retinaculum duplex adhibetur in orationis contextu, ſic grammatici & rhetorici: nam gahia* & *metheg, interueniente maccaph, proximè ante propriũ aliquem accentum conſiſtere poſſunt, poſt quem etiam maccaph aliquando mox conſequitur.* Præterea *nõ rarò ad ſolum ornatũ adhibetur, ſicut metheg & daghes, vt ſcripſit* Elias *in capitulis* Cantici. Ad *hæc conſtructiuas particulas ferè ſemper connectit, vnde* & *contigua conſtructio et vnio conſtruentis, & conſtructi nõnullis dicitur.* Conſtructiuas *partes voco, quarum alia aliam regit, vel regitur ab ipſa: vt* מֶלֶךְ־מִצְרָיִם. עַל־פַּרְעֹה. בֶּן־אָדָם. *dixi verò ferè ſemper duplici nomine, primùm quia non ſit neceſſe, vt omne quod copulatur per maccaph, conſtructiuum ſit, namq; hæc monoſyllaba conſignificatiua* יֵשׁ כֵּן לֹא כֹּה כִּי אֶל מִי עוֹד אִם רַק שָׁם אַךְ עַד גַּם אוֹ *& ſi qua ſunt alia conſtructiua non ſunt & tamen copulatur per maccaph, vt*

כֹּה־אָמַר.*Item dissyllaba & polisyllaba, vt* חָנָּה־פַּתַּח *לִבְלְתִּי־שׁוּב.aliaque non pauca: deinde verò quoniã constructiuis partibus sæpissimè se non intermiscet, vt* אֶרֶץ כַּפְתֹּרִים וְכֹל אֲשֶׁר *quæ exempla passim occurrunt.* Ezech.18.
Denique quod omnibus notum est, vti colligat dictiones interesse solet præsertim paruas, id est quæ vnica motione constant. Et hæc de collocatione maccaph, pergamus ad reliqua.

De constructione dictionum, quas copulat Maccaph. Cap. 9.

P*Ræter consignificatiuas autem monosyllabas, quas supra retulimus, ferè semper maccaph in statu regentis, & recti, construentis, & cõstructiui intercedere solet, id exemplis perspicuum fiet. interiacet enim maccaph inter regimen singulare, vt* דְּבַר־יְהוָה *inter regimen plurale, vt* בְּנֵי־מִצְרַיִם*, inter articulum & casum, vt* אֶת־בְּגָדֶיךָ*, inter relatiuum & antecedens, vt* כָּל־אֲשֶׁר*, inter relatiuum & verbum,* אֲשֶׁר־נָתַתִּי*. inter relatiuum & consequens, quod per substãtiuum verbum exponitur, vt* אֲשֶׁר־הוּא *quod ita vertitur qui est, inter quæsitiuum & pronomen separatum, quod eiusdem verbi substantiui vim obtinet, vt* מָה־אַתָּה רוֹאֶה *quod ita transfertur, quid es videns? aut, quid vides? inter nomina, quæ per appositionẽ conueniunt, vt* יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ *inter substantiuum & adiectiuum,* וְכָל־בַּיִת *& omnis domus.* וְאִישׁ־אֶחָד *& vir vnus: inter nominatiuum & verbum, vt* אַל־תְּהִי־מֶרִי *id est, ne fueris rebellio: inter verbũ & nomẽ, vt* וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ

& immittam ignem, & si particularia disquiramus, inter benoni & nomen, vt כָּל־חַיוֹשְׁבִים *omnes habitãtes. inter infinitiuũ & nomen, vt* בְּשׁוּב־צַדִּיק, *id est ad verbum, In reuerti iustum: latinius, Cùm reuertetur iustus: sed potius vniuersalia spectemus, nam præter hæc interponitur colligamentum inter verbum & pronomen affixum, mediante articulo, vt* וְשִׁלַּחְתִּי־בָהּ *& immittam in ipsam: & inter verbum & separatum pronomẽ absque interuentu articuli, vt* חַי־אָנִי *Viuo ego: inter præpositionem & casum, vt* עַל־יְרוּשָׁלַיִם *aduersus Ierusalaim* מִן־הָאָרֶץ *de terra,* אֶל־הַנָּבִיא *ad prophetam:*
Ezech. 3. *denique inter duo verba, vt* לֵךְ־בֹּא, *id est eundo eas.*

De mutatione punctorum, quæ sit
propter maccaph. Cap. יו.

S Ed iam ad punctorũ mutationem, quæ ratione colligamenti fit, accingamur. Quoduis igitur Hebræum vocabulum, vel in literam אהוי *vel in alias quascunque desinit: & siquidem dictio terminetur litera* אהוי *immutatam seruat vltimã motionem, nisi forte in paucis, vt in relatiuo* מָה, *cuius camets omni accentu sublato per maccaph, transit in patach, vt* מַה־יִּהְיֶה *quid erit? quòd si dictio finiatur litera, quæ non sit vna ex* אהוי, *eam literam aut motio breuis antecedet, quæ nunquàm mutabitur, aut longa, & mutationi obnoxia erit: quòd vti percipias, iam tibi canon quidam insignis, qui & vltimo libro repetetur, hoc loco discendus est: hinc enim puncta ante maccaph mutandi ratio manauit. Porrò is est. Omnis consonans finalis (per*

con-

consonantem, intelligo literam, quæcunq; non quiescit) omnis inquam huiusmodi litera, quando finem occupat, longam ante se motionem pati non potest, nisi accentu, saltē rhetorico, fulta sit, cuius quidem causa est, quoniã sub quolibet elemēto, quod motione caret (excipe quietas אהוי) debet subscribi sceua, quod qdē sub litera quæ terminat vel syllabã, vel dictionē raptũ dicitur, in eaq; si non exprimitur, virtute tamē inexistit, iam verò sceua raptum post motionem magnam non sequitur, sicut nec daghes, nisi ea motio sibi annexum accentum obtineat: vnde longa vocalis, non potest præcedere finalem consonãtem nisi accentu fulta sit, quapropter cùm maccaph tollat accentum à præcedente syllaba consequi videtur semper tum mutari vocalem, quæ propinqua est colligamento, neque vnquam alias regulariter, nisi cum ea motio longa est, & sequitur finalis consonans, eaque syllaba, quam constituunt, nec rhetorico saltem accentu, qui eandem vim cum grammatico eatenus habet, suffulta est. Ex quinque autē motionibus magnis, chiric longum immutatum vbique manet, quoniã vel metheg, vel seruilem accentum ante maccaph retinet. Reliquæ verò partim mutantur sic, camets in patach, sicut יַד־יְהוָה tsere in segol, vt בֶּן־אָדָם, cholem in camets chatuph, vt זְכָר־נָא zecor na, pro זְכוֹר־נָא recordâre obsecro. Qua in re differt quidem metheg à maccaph, quoniam illud indicet camets magnum, hoc verò paruum, denique mutatur vau scurec in kibuts, vt נְאֻם־יְהוָה dictũ Domini. Partim verò immutata permanet harum vocalium quãtitas

titas, nempe dum accentu aliquo fultæ sunt ante maccaph, vt עֵץ־הַגֶּפֶן *lignum vitis.* בְּתוֹךְ־הַגּוֹלָה Eze. 10. *in medio captiuitatis.* בְּשׁוּב־צַדִּיק, *cùm reuertetur iustus. Cæterùm dictiuncula* כל *ante maccaph, nunquàm habet cholem nec proindè tunc vllum obtinet accentũ, nec reperitur per camets chatuph, nisi quãdo per maccaph sequenti annectitur. Ac de rhetorico quidem accentu hactenus.*

LIBER QVARTVS, DE *natiuo accentu.*

De vtilitate sequentium. Cap. 1.

QVATVOR *libros de accentibus, eo quo sunt ordine, disponendi hoc institutum fuit.* Primùm enim de figurato accentu agendũ putauimus, deinde de Natiuo. Est autem figuratus triplex, scilicet Grãmaticus, Musicus, & Rhetoricus. *Primo igitur libro de figuris, deq́; vniuersali natura figuratæ prosodiæ quædã tradidimus. Secũdum verò grammatico, qui idem est musicus aßignauimus. Tertium denique accẽtui rhetorico destinauimus. Atq; hactenus quidem figuratorum accentuum natura explicata est, Superest igitur quartus hic liber, in quo de Naturali*

turali tenore (qui ibidem ferè cum figurato residet, sine ipso tamen plerunque est) differendum statuimus. Ne *verò se remißiores præbeant, qui ad librum hunc legẽdum accesserint, prædictum hic volo, hunc vtilißimum esse inter cæteros: quippe cùm reliqui libelli sine isto nequeant perfecti existere: hic verò absq; aliis pulchrè stare queat, vt pote qui illorum adminiculo, & præcognitione minimè indigeat, eiusq; extet cõmoditatis, vt si abs te perceptus fuerit, syllabæ cuiuslibet, quæ quidẽ tono inflectenda sit, notitiam tradat: idq́ue non modo eorum vocabulorum, quæ in biblico contextu figuratis insigniuntur accentibus, sed illorum etiam quorumcunque, quæ in aliis* Hebræorum *monumentis, absque accentuum figuris inueniuntur.* Sola *enim* Biblia *figuras prosodiarum vsurpant, quoniam cantillantur: reliqui verò apud* Hebræos *libri apicibus accentuum destituuntur.* At *nihil tamen proferunt* Hebræi *sine accentibus natiuis, absque eo quod designẽtur figuræ, quæ syllabæ eleuandæ sint indices, sicut &* Latini, *qui sine descriptis figuris legunt aptißimè, & fecêre itidem olim* Græci, *vt* Politianus *refert.* Nimirùm *quia regulis præscribitur, quo syllaba cuiuscunque vocabuli tono efferẽda sit, facilè id vbiuis, sine alio indice intelligi potest.* Iam *igitur canones præscribam, quibus sine vllis figurati accentus, apiculis, pronunciâre quamlibet dictionẽ suo tenore queas.* Quod *ante quàm incipiamus nonnulla, quæ ad eam rem pertinent, præponenda videntur.*

Naturalis accentus finitio & distinctio. Cap. 2.

Definitio natiui accentus.

QVò melius intelligatur quid sit id, de quo disseretur, finitionem accẽtus natiui ante omnia trademus. Est enim tenor ille quem dictionis apta prolatio alicubi exigit, cuius nulla ratione locus est mutabilis. Quibus rebus à figurato accẽtu, de quo in tribus libris superioribus pertractatũ est, facilè distinguitur. Ille siquidem minimè ipse tenor est, quemadmodum probauimus, sed tenoris, aut certè cantionis indicium. Atque hoc quidem duntaxat figuratis grammaticorum accentibus contingit, vt scilicet sint toni, tenorísue indices: Cæterùm notulæ rhetoricæ, quia vel separant & protrahunt, vel copulant, vel sonum denique immutant, longè ab eleuandæ syllabæ officio abesse videntur. Hic verò, de quo agitur, nomine accentus propriè appellandus est, quia sit quasi cantus cuiuscunque vocabuli: ac siue aliqua figura insignitus sit, siue omni careat notula, ꝑmanet tamẽ idẽ suo loco, cùm minimè in figura, sed in tono ratio ipsius, velut in cardine cõsistat. Quando igitur in aliqua dictiône alibi figuratũ, quàm natiuum accentum inueneris, proferes suo loco natiuum semper: figuratum verò, si grammaticus erit, cantionem musicam tantummodo indicâre censebis: idque, quoniã omnibus inconfesso est in qualibet dictiône vnicam dũtaxat sedem accentui natiuo existere. Ea verò sedes frequentior est Hebræis in vltima, Latinis autẽ & Græcis

contra

cōtra, quippe qui penultimas vel ante penultimas frequentius attollunt. Porrò *aliqui è figuratis accentibus perpetuò primam sibi sedem vsurpant, vt* Telissah *maior, vt ietib, vt gueres, et nōnulli alij.* Aliqui verò *semper vltima sede potiuntur, vt zarka, vt tiphcha & cadma: & præter hos nonnulli. Quibus ex rebus accidit, vt alibi quidem sit figuratus interdum, & alibi naturalis accentus. Quo etiam tempore contingit geminari eundem in dictiône accentum, vt superius attigi, scilicet, vt ne in proferenda dictione hallucinemur, iudicantes eam syllabam eleuādam esse, quæ notam habeat adscriptam. Cæterùm ex iis, quæ præcesserunt, ratum esse oportet, naturalem quemuis accentum acutæ esse prolationis.* O*stendimus enim libro primo, accentuunculariū grammaticarum apices, non nisi toni acuti indices haberi oportêre: vnde obiter consequi dixerim, omne monosyllabum apud* Hebræos *acuti esse toni.* O*mninò enim aliquo tenôre proferenda est quæuis dictio, nisi colligamenti interuentu vocabulorum vnio fiat: imò verò quælibet syllaba aliquo accentu pollet, siue cū aliis coalescat, quo vocabulum aliquod conflatum extet, siue eadem significationis ratiône vocabuli sortiatur nomē, & proferatur quidē vel seorsim distincta, vel coniunctim copulata.* E*st siquidem accētus syllabæ quasi anima, sic illi conueniens, vt à potestâte illius separari nequeat: quippe cum neq; vox sine tono, nec sine eodem vlla syllaba proferri poßit.* V*erùm dominatur semper vnus aliquis in dictiône accentus, qui & natiuus dicitur: reli-*

qui verò sunt graues, & syllabici vocãtur: ac nobis tacentibus facilè dignosci possunt. Quapropter hic tãtùm de loco accentus natiui canones præscribere statuimus, hos scilicet, quos ex primo libro Reuchlini *eo artificio quo potuimus, confecimus.*

Canones de Natiuo accentu. *Cap.* 3.

Primus canon. *Omnis accentus naturalis sæpißimè vltimam syllabam sibi vendicat, vt* פָּקַר *aliquando tamen & penultimam extollit, vt* מֶלֶךְ *antepenultimã verò nũquàm, nisi aliqua paragoge fiat, vt in* לַיְלָה *Psal.* I. *vel vitanda sit accẽtuum contiguitas euphoniæ causa, vt* בָּגְרוּ בָהּ, *id est expreuerunt eam,* Threno. I. *aut sit legendũ sceua propter literam repetitam, vt* תְּבוֹנְנָה *intelligetis se.*

2 ca. Monosyllaba, *quæ dictiones accentuum* Hebræis *dicuntur, nunquam accentu carent, nisi copulentur per maccaph: vt* בֶּן־אָדָם *fili hominis.*

3 ca. Nullum *sceua neque dilatatum, neque simplex naturalem recipit accentum: vnde & hi canones deriuãtur.*

4 ca. Dissyllabum *quoduis, si in priore syllaba habeat quoquo modo prolatum sceua, semper erit milrah, vt* אֲנִי, נְאֻם, אֱמֶת, אֲשֶׁר *dictum, veritas, &c.*

5 ca. Polysyllaba *dictio, cuius penultima scribitur dilatato sceua, est & ipsa milrah, vt* אֶעֱשֶׂה, תַּעֲשׂוּ *faciam, facietis. Sed si erit in penultima sceua simplex, tunc vel proferetur ipsum, & erit dictio milrah: vt* אֹמְרִים. וַיְהִי. *dicentes, & fuit. vel erit ipsum vocabulum milhel, vt* תִּפְקֹדְנָה, יָכֹלְתִּי *in quibus exemplis obseruabis non legi*

sceua

sceua post motionem magnam et etiã dici milhel quãdo accentus est in antepenultima. Nam quod interim propter paragogen resiliat dictionis tenor superius annotatum est.

Consonantem finalem proximè antecedens longa vocalis vbiq; naturali accẽtu pollet, vt צָפוֹן אֱלֹהִים.קָהָל *septẽtrio.* לָכֵן *propterea, &c. Nã huius multa sunt exẽpla. Per consonantẽ verò, vt in tertio libro explicatũ est, intellige literã quæ rapitur ad præcedentem sibi motionem, & minimè quiescit, siue sit ipsa ex literis* אהוי, *siue non sit. vnde & colligitur subsequens canon tripertitus.* 6 ca.

Omne .ה. notatum puncto mapik in fine dictionis, & omne iod itidem finale, habens in se abscõditum mapik: adhæc omne vau post iod literam indicem numeri pluralis, naturalem exigunt accentũ, vt כְּאִמָּהּ בִּתָּהּ *qualis mater, talis filia. Eze. 16.* לְפָנָיו *faciebus eius* דְּבָרַי *verba mea: quod nimirum eatenus fit, quoniã hæ quiescẽtes per mapik reliquarũ vim & naturã literarũ accipiãt.* 7 ca.

Omnis dictio עַל מִשְׁקַל דֶּרֶךְ *id est, eius formæ cum* דֶּרֶךְ *est milhel. Sunt autem huius formæ tres species ratione gutturalium. Nam si aspirata inuenitur in calce vocabuli, posterius segol in patach transibit, vt* שֶׁמַע צֶמַח *quod si erit aspirata in medio, erit vtrinq; patach pro duplici segol, vt* שַׁעַר *porta.* שַׁחַת *fouea.* בַּעַר *electus.* סַעַר *tempestas, & similia. Ex quibus apparet patach & segol symbolicum inter se transitum habêre. Sed si fuerit aspirata in litera principali, aut sine aspiratis extiterit vocabulum, permanebit vtrunque segol: vt,* 8 ca.

נָהָר·חֵלֶק·אֶרֶץ & *similia. Itaque vt concludam breuiter omnia huiusmodi vocabula sunt milhel. Obseruandum autem quando patach factum sit ex segol, nam nomen* פַּחַת*, id est dux, Aggei.1. est milrah quia est in statu regiminis mutato.* ה. *in.* ת. & *camets in patach, quòd vt rarissimum in nominibus masculinis annotat* Rabbi Da.Kimhi *in suis* Commentariis. *Sic dices de numerali* אַחַת *quod est milrah, nēpe quia duplex patach quo scribitur, non confectum est ex duplici segol, de eo tradita regula intelligi non debet nec ab illa exceptionem facit, sic iudicabis de* אַחַר *quod pro* אַחֵר *inuenitur.* Ex *hoc autem canone alius suboritur, nempe hic.*

9 ca. Poly*syllaba quorum duæ postremæ syllabæ referunt formam* דֶּרֶךְ *sunt* & *ipsa milhel, vt* דְּבֵלֶת *massa de ficis.* Esaiæ 38. עֲטֶרֶת *corona.*

10 ca. N*omina quinque punctorum, quæ magnam cum illis, quæ sex punctis consistunt, affinitatem habent, adeò vt sint pleraque vtriusuis formæ, sicut* חֶרֶב *gladius, quod nomē alicubi habet segol in priôre, sic* חֶרֶב *hæc inquam nomina efferuntur accentu milhel, vt* סֵפֶר סֵתֶר · מֵצַח יֵשַׁע & *similia, in posterioribus exemplis patach pro segol ponitur*. Atq; *hinc rursum oritur canon sequens.*

11 ca. Di*ctiones polysyllabæ, quarū syllabæ postremæ formam nominum, quæ pūctis quinque conflata sunt, imitantur, accentu afficiuntur in penultima, vt* תְּכֵלֶת *hiacyntus.* Exo.25. מִשְׁחֶלֶת. Exo.30.

12 ca. Q*uoduis nomen* קֹדֶשׁ *.i. de pondere* עַל מִשְׁקַל קֹדֶשׁ, *siue eiusdem formæ, cūm* קֹדֶשׁ *est milhel, vt* חֹדֶשׁ *mensis.*

ſis. בֹּחַן *probatio.* שֹׁרֶשׁ *radix.* נֹגַהּ *ſplendor*. Amos.5.
Excipiuntur benoni quieſcẽtium lamed he vt בֹּנֶה *ædificans.* & *nomina quædam deriuata ab illis quieſcentibus,vt* חוֹזֶה *pactum.* Iſaiæ 28. & מֹשֶׁה. *Atque hic quidem canon & alium canonem,velut anſa anſam,trahit, nempe hunc.*

Polyſyllaba quorũ finales ſyllabæ repræſentant formam קֹדֶשׁ *ſunt* & *ipſa milhel,vt* פָּרֹכֶת *velum.*Num.4. & שִׁבֹּלֶת Iudicum.12.*ſpica.* 13 ca.

Diſſyllaba,quorum prima eſt camets,& *ſecunda ſegol,accentu in penultima efferuntur,vt* אָוֶן *iniquitas.* מָוֶת *mors. quo ex canone alius ſubnaſcitur,videlicet.* 14 ca.

Dictiones polyſyllabæ quæ deſinunt in ſegol præcedente camets acuuntur in penultima, vt צַלְמָוֶת Vmbra mortis.*Eſaiæ* 9. 15 ca.

Quotieſcunque in fine dictionis ſub. ע. & .ח.*gutturalibus aſperis ſubſtituitur patach poſt alias motiones magnas,quàm camets,adhibendus eſt accentus proximè ante patach,ut* כֹּחַ *fortitudo.* שָׂבוּעַ *ſatiatus.* שִׂיחַ *arbor.* יוֹדֵעַ *intelligens,& ſimilia.* 16 ca.

Appendix.

Sciendum rationem canonis iſtius inde pendêre,quòd ſi ſubtrahas patach à dictionibus illis, ſupererit conſonans finalis poſt motionem longam,atque idcircò accẽtu ipſa longa fulcienda fuerit,acceſſione autẽ facta per paragogen,non mouetur quidem ſuo loco accentus,ſed vnà cum illo transfertur.Quod autem planè acceſſoriũ ſit patach,inde apparet,quia vocabula illa quæ ob gutturalem

turalem ipsum assumunt, huius esse formæ dicũtur, quã referunt ablato patach: est enim אֱלֹהַּ Deus, *formæ*
Regula notāda de formis nominum. תְּהוֹם *abyssus: nam sicut sceua simplex & dilatatũ sub gutturalibus in ratiône formæ, nominum similia censentur, sic etiam syllaba, quæ quia est sine finali aspirata respuit patach, alteri quæ ob contrariam rationẽ assumit ipsum patach, similis habetur.*

17 ca. *Quæ sunt formæ* פְּעִי *sunt milrah per quartum canonem, vt* כְּלִי *vas* פְּרִי *fructus eademq;, si sequatur milrah, aut sint in accentibus diuisiuis, mutato sceua in segol transeunt in milhel, vt* אַל־תְּהִי־מֶרִי בְּבֵית הַמֶּרִי Ne *fueris rebellio in domo rebellionis*. E*zech*.1.

18 ca. *Quæcunque desinũt in*.י.*vel in*.ה.*formatiuum fœminini generis omnia sunt milrah, vt* עָנִי *afflictus*. צְדָקָה *iustitia*. יְהוּדִי Iu*dæus*. בְּרָכָה *benedictio*. חָדְשִׁי Hodsi, *nomen regionis*, 2. *Regum*.24. Excipies *ab hac regula primam personam præteriti, quæ penacuitur, vt* פָּקַדְתִּי Visitaui, *& similia. Adhæc quæ desinunt in*.י.*præcedẽte cholem, vt* קֹשִׁי חֳלִי צֳרִי *mel, oleum, resina*. E*zech*.27.

19 ca. Nomina *quæ retinent formam* גַּלְגַּל *dissyllaba, siue polysyllaba, sunt milrah, vt* יְרַקְרַק חֲרַחַל Leuitici 12.Si *alba vel rufa macula fuerit infecta*. E*adem est ratio, si sit chirik loco patach prioris, vt* צִלְצַל Iob.40.

20 ca. *Sic etiam quæ referuntur ad formam* מַעֲנֶה *vel* מִקְנֶה *accentu afficiuntur in vltima, vt* מִקְרֶה Res *fortuita*. מַרְאֶה *aspectus*. E*zech*.1.

21 ca. *Quæ sunt* לַיִל מִשְׁקַל עַיִל *vt* יַיִן Vinum. חַיִל *exercitus* בַּיִת *domus. Signatum habent accentum post patach ac mono-*

monoſyllabicæ proferenda ſunt, ſi credimus Reuchlino.

Dualia quæ deſinunt in ים *præcedente patach, obtinent accentum in ipſo patach, eruntque milhel ſi ſoluatur diphthongus, at ſi proferatur patach confuſo ſono cū* ם ים *tanquā vna ſyllaba diphthōgata: vt cenſet* Reuchlinus, *ea fuerint milrah, vt* כַּפַּיִם *manus, diſſyllabicè.* 22 ca. Capnion lib. 1.

Magna motio, quam ſequitur daghes, afficitur accētu, vt אֵלֶה.הֵמָּה.לָמָּה. *Sed ne hanc regulam conuertendam putes. Neque enim oportet ſi longa vocalis accentu notata ſit, eam literam, quæ conſequitur, ſignari pūcto daghes, ſicut manifeſtum eſt in* יֵלֵכוּ *ibant.* Ezechi. 1. *& in omnibus his, quæ ſuperius oſtēſa ſunt eſſe milhel, cùm tamen eorum penultima ſit lōga, nec litera ſequēs habeat daghes, vt* אֶבֶן *lapis.* קֹדֶשׁ *ſanctitas.* 23 ca.

Regimen *ſingulâre fermè retinet accentum abſoluti, vt perſpicuum fiet experienti ſingula: vt* לָשׁוֹן *lingua, in regimine* לְשׁוֹן *idem patet in exemplis* צִדְקַת דְּבַר, *& ſimilibus.* 24 ca.

Regimē *autem plurale nequaquam dubium eſt, quin ſit perpetuò milrah, vt* דִּבְרֵי Verba. בִּגְדֵי Veſtes, *& ſimilia illis.* 25 ca.

ה. *in nominibus numeralibus contra vulgatum morem maſculinum genus conſtituit, & ſicut* .ה. *formatiuū fœminini generis annexo fruitur accentu, vt* אַרְבָּעָה *quatuor viri.* חֲמִשָּׁה *quinque viri, quorū fœminina ſunt* אַרְבַּע *quatuor fœminæ, &* חָמֵשׁ *quinque fœminæ, & hoc pacto cæteris id genus accentum attribues, ſeruata vbîque analogia.* 26 ca.

27 ca. נוֹשֶׁפֶת.ה id est paragogicũ siue redundans, non mutat quidem accentum, sed facit vt qui erat in penultima sit in antepenultima, & qui in vltima in penultima, vt לַיְלָה nox, קוּמָה surge.

28 ca. וֹ Vau cholem finale, siue affixum sit, siue quiduis aliud tono semper inflectitur, vt תְּאוֹ, id est ferus bos, à priscis alce dictus. Deut. 14. item דְּבָרוֹ Verbum eius. Eadẽ fuerit ratio, si loco vau quiescat .ה. litera, vt כֻּלֹּה Ezech. 10. omnis ipsa domus Israël. Quoniam verò de affixis sermo incidit eorum statui rationem, quoad accentus attinet, breuissimè complecti.

De naturali accentu consignificatiuorũ. Cap. 4.

Qvæ superioribus regulis comprehensa sunt, licet magna ex parte ad Hebræa quæuis vocabula exporrigantur, tamen ad nominum tenorem percipiendum præcipuè conducunt: quo nomine adducti sumus, vt rem suis numeris absoluturi, canones etiam consignificatiuorũ & verborum constitueremus. Hos igitur cum superioribus edices.

1 ca. Affixa hæc nẽpe ךָ, quãdo præcedit ipsum segol, vel quia affigitur pluralibus, vt דְּבָרֶיךָ verba tua, vel quia sit in accentu diuisiuo, vt דְּבָרֶךָ verbũ tuũ, pariter & ךְ quando præcedit ipsum iod pluralitatis index, vt דְּבָרַיִךְ verba tua. fœmin. Requirunt ante se accentum.

2 ca. Simili modo & הָ, & הוּ, & מוֹ, vt דְּבָרֶיהָ verba ipsius, fœmin. פְּקַדְתִּיהוּ Visitaui illũ. לָמוֹ illis, & similia.

3 ca. Sic etiam נִי, נוּ & נָה, non solum vt sunt affixa, sed quoquo modo dictionem aliquam finientia, vt בִּעֲתַתְנִי terruit

terruit me, הִשְׁבַּעְתָּנוּ *adiurasti nos.*Huc *referes* אֲנַחְנוּ *nos* פָּקַדְנוּ *visitauimus*·*Cæteráque id genus.*Remorari *siquidem facit prolatio literæ.*נ.*& præcedentem sylla-bam per accentum sistit.*Vnde *& in defectiuis pe nun, quoties ea litera secundum grammaticales regulas, ad præcedentē rapiēda est,eliditur,quod nobis in mentem adducit,vt agamus de verbo, nam cætera quidē affixa secum habent accētū,siue iungantur verbis, siue nominibus, siue etiam aliis orationis partibus: reliqua verò consignificatiua,ad traditos ante canones non incōmodè referentur, nisi fortè annotâre libet* אָנָּה*,siue quod idem est* אָנָּא *obsecro,esse milhel: quanquam et istud docuit vigesimus tertius canon.* Adhæc *pronomina separata* אַתָּה *tu.&* אַתֶּם *vos.*In*super aduerbiū* זוּלַת *præter, esse milrah.* Cæter*ùm, articuli, si separatim erunt acuentur vt monosyllaba:sin cum affixis connectentur, affixorum seruabuntur regulæ, vt* לְךָ *tibi,*לָכֶם *vobis,* לָהֶם *illis,mascu. Si verò applicabuntur nominibus, nec nominum quidem naturalis tonus suo propterea loco mouebitur, vt* הַדָּבָר V*erbum,* הַמֶּלֶךְ Rex. *Sed iam ad verborum accentus veniendum est.*

De *naturali accentu verborum.*

Cap. 5.

Enoni & *paül communes regulas agnoscunt,* 1 ca.

B *vt* פּוֹקֵד V*isitans vir.*פּוֹקֶדֶת V*isitans fœmina,* פָּקוּד V*isitatus vir,& cætera plæraque tēpora,quibus omißis ea dūtaxat, quæ hactenus suppressa sunt,in medium producam.*T*res personæ absentes præ-*

 teriti

teriti (per has intellige quas Latini dicunt tertias personas) cum suapte natura sint milrah, transeunt in milhel, quando construuntur cum dictione parua, vel cum ea, quæ sit & ipsa milhel, vt שָׁאַל לוֹ *rogauit eum. Nume. 37.* קָרָא לָיְלָה*, id est, vocauit noctem. Gene. 1.*

Appendix.

Harum autem tertia pluralis in accentibus diuisiuis tonum ad penultimam reflectit, vt pro שָׁמְרוּ *custodierunt. Dicitur* שָׁמָרוּ *pro* חָפְצוּ *cõplacuerunt, scribitur* חָפֵצוּ *sceua in motionem, ex qua factũ erat, remigrãte.*

2 ca. *Similes præteriti voces* פָּקַדְתָּ פָּקַדְתִּי *quæ suapte natura sunt milhel, quando præfigitur ipsis vau hippuch, id est conuersiuum transeunt in milrah, vt* וְשָׁמַרְתִּי *& custodiam. Prima autem persona pluralis perpetuò est milhel, vt* פָּקַדְנוּ *visitauimus. Secũda verò persona præteriti singularis & fœminina habet accentum post patach, vt* פָּקַדְתְּ *visitasti, fœmin.*

3 ca. נוּ *&* נָה *finales syllabæ postulant ante se accentum, vt* פָּקַדְנוּ *visitauimus.* תִּפְקֹדְנָה *visitabitis, fœmin. & similia.*

4 ca. Coniugatio hiphil, excepto plurali benoni vtriusque numeri, vt מַפְקִידִים *facientes visitare, masc.* מַפְקִידוֹת *facientes visitare fœmi. perpetuò in iod quod præcedit lamed pahal retinent accentum, vt* הִפְקִידוּ *fecerunt visitare* יַפְקִידוּ *facient visitare, & ita de cæteris.*

5 ca. *In quiescentibus pe iod & pe aleph futurum propter vau hippuch, id est conuersiuum fit ex milrah, milhel: sic* יֹאכַל *comedet,* וַיֹּאכַל *& comedit,* יֵדַע *cognoscet,* וַיֵּדַע

&

& cognouit.

Quiescentium hain vau secunda persona præteriti singularis, & fœminina, eſt milhel, vt differat à participij præsentis fœminina voce, cũ qua alioqui penitus conueniret, vt קָמָה *surrexit fœmina. sed* קָמָה, *id eſt fœmina eſt surgens.* Eadem *ratio seruatur in duplicantibus hain, vt* סָבָה *reuersa eſt, sed* סָבָה *reuertens eſt fœmina. Sunt & iſtæ personæ eiusdem ordinis, milhel, tertia persona pluralis præteriti, vt* קָמוּ *surrexerunt, vt sit diſtinctio à quiescentibus lamed he quorum eadem persona eſt milrah, vt* גָּלוּ, *id eſt reuelauerunt.* Præterea *secunda pluralis imperatiui, vt* קוּמוּ *surgite, cum reliquis quæ ante syllabam finalem habent vau scurec, vt* יָבִינוּ, *id eſt intelligent.* תָּבִינוּ *intelligite.* Excipias *tamen paül coniugationis* Kal, *vt* בּוֹנִים, *id eſt intellecti.* בּוֹנוֹת *intellectæ, & similes voces.* 6 ca.

Quiescentium lamed aleph, & lamed he, tertia singularis contra vulgatum morem eſt milhel, vt גָּלָה *reuelauit.* מָצָא, *id eſt inuenit.* 7 ca.

I*n duplicantibus hain omnes personæ præteriti: præter secundam pluralem vtriusque generis, & tertiam singularem sunt milhel, vt* סַבּוֹתָ *reuersus eſt,* סַבּוֹתִי *reuersus sum.* Horũ *autẽ tertia pluralis eſt milrah, vt* סַבּוּ *reuersi sunt., vt sit differentia à quiescentibus hain vau: quanquam & ratiõne punctorum discrimen alioqui intereſt.* Huius *insuper ordinis futurum demptis singularibus personis, & prima plurali accentum habet in penultima, vt* יִסֹּבּוּ *reuertentur.* תִּסֹּבּוּ *reuertemini* 8 ca.

mini. Oportet enim motionem longam ſequente daghes fultam eſſe accentu, vt traditum eſt canone. 23.

Porrò autem reliquæ omnes perſonæ omnium ordinum & temporum, niſi per præcedentes regulas ſint milhel, perpetuò ſunt milrah, id quod per ſingula diſcurrenti planum fiet. Omnibus igitur decurſis, Deo duce & auſpice, quæ ad figuratum accentum, natiuúmque pertineant, his limitibus, & hac meta conſiſtendum putamus: quando ſatis, vt videtur, & operæ, & laboris, hac quidem in facultâte hactenus impendimus, qui à figurato accentu inſtitutum exorſi, huiusque officium & naturam, tribus libris complexi, ad naturalem poſtea, cui quartus liber deſtinatus erat, ſermonem traduximus, eundemque abſoluimus: quorum omnium laudem ei, à quo omne bonum proficiſcitur, Deo videlicet Opt. Maxi. dari exoptamus.

τέλος. סוף

FINIS.

ERRATA IN COLLOCATIONE ET *diſpoſitione accentuum, quòd difficilima miniméq; vſitata ſint nonnulla reperiuntur, eáq; ſic caſtigabis.*

Folio. 9. *pagina prima, linea prima, non, lege num*
Folio. 10. *in principio in quibuſdam deeſt dictio* פֹּעַל
Folio. 16. *pa.* 2, *appendix.* 5. *lege, de loco*
Folio. 17. *li.* 7. *lege, cantio*
Folio. 18. *linea.* 23, *lege, ſubulæ*
Folio. 19. *appendix.* 7. *lege, de polyonimis*
Folio. 26. *linea.* 5. *lege, aſſeclam*
Folio. 28. *li.* 17. *expunge virgulas quæ ſunt ſuper literam* ג. *Pagina ſequenti, lin.* 7. *lege, deſtituitur.*
Folio. 39. *lege,* 29.
Folio. 30. *pag.* 2. *lin.* 15, *expunge daghes à litera* תּ, & *aſcribe ſceua in* ל, & *in dictione* הַכֹּהֲנִים *expunge* ח & *ſcribe* חִ. Folio. 32. *lege* 31.
Folio. 32. *linea vltima* אֻ & *expunge daghes à litera* מּ
Folio. 33. *li. penult. poſt dictionem figura ſcribe figuram munach, ſic* ֣
Folio 35 *linea* 21 *ſcribe* רְ & רִ *vt leges dibarti*
Folio 36 *linea* 20 מְ
Folio 37 *lin. penultima ante tabulas, lege, noſtri haud neſcius*
Folio 46 *linea* 18 *lege, ne*
Folio 50 *pagina* 2 *linea* 8, *lege* לְקַח